

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ששי

היכל
שביעי

יום טוב של ר"ה – תרס"ו

יט. ד"ה החודש הזה
כ. ד"ה ויולך הוי' את הים
כא. ד"ה וידבר גו' זאת חוקת
כב. ד"ה כי עמך מקור חיים
כג. ד"ה אדם כי יקריב

•

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שלום דובער

זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע מליובאוויטש

– הוצאה חדשה עם תיקונים והוספות –

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושש לבריאה

מפתח כללי

דבור המתחיל	תוכן התחלת המאמר	זמן אמירתו	עמוד
יט.	החודש הזה כו' מעלת העבודה בכח עצמו –	בא	רה
כ.	ויולך הוי' את הים כו' הכרח דהאור הוא הנק' א"ס –	בשלח	ריח
כא.	זאת חוקת כו' ענין אור א"ס אור ולא עצם –	תשא, פ"פ	רל
כב.	כי עמך מקור חיים כו' האור דהמשכה והאור הכלול בעצמותו –	ויק"פ	רמ
כג.	אדם כי יקריב כו' היכולת שבעצמות להפוך את האור לזיו –	ויקרא	רנ

YOM TOV SHE' ROSH HASHANAH--5666

Discourses 19-23

Copyright © 2006

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

Orders:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / Fax: (718) 778-4148

www.kehotonline.com

All rights reserved, including the right to reproduce this book
or portions thereof, in any form,
without prior permission, in writing, from the publisher.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

ISBN 0-8266-6055-X

Printed in the United States of America

ב"ה.

פתח דבר

לקראת ימי הפורים הבעל"ט, אשר כדברי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (סה"מ עטר"ת ס"ע שז), "חייב אינש לבסומוי בפוריא הוא תענוג הנפש בפנימיות התורה" – הננו מוציאים לאור חוברת שישית של ההוצאה החדשה דהמשך, יום טוב של ראש השנה – תרס"ו לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, הכוללת את המאמרים: ד"ה החודש דש"פ בא; ד"ה ויולך דש"פ בשלח; ד"ה וידבר גו' זאת חוקת דש"פ תשא, שבת פרה; ד"ה כי עמך מקור חיים דש"פ ויקהל-פקודי; ד"ה אדם כי יקריב דש"פ ויקרא.

לפרטי עריכת מהדורה זו – ראה ב"פתח דבר" לחוברת א (י"ל כ"ף מנ"א תשס"ה).

*

ויהי רצון שע"י ההוספה בלימוד תורת החסידות תקויים ההבטחה לכשיפוצו מעינותיך חוצה אתי מר דא מלכא משיחא, ונזכה לשמוע תורה חדשה מפיו, בקרוב ממש.

מערכת „אוצר החסידים“

ט' אדר, ה'תשס"ו

ברוקלין, נ.י.

* בהזמנות זו אנו פונים לכל לומדי ומעייני המאמרים שבאם יש להם איזו שהיא הערה או תיקון טעות וכיו"ב נא לשלחם למערכת „אוצר החסידים“, 770 איסטערן פארקוויי, ברוקלין, נ.י. או בדואר אלקטרוני: info@kehotonline.com, כדי שנוכל לתקנם בעת הדפסת הספר.

החדש¹: הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה². וצ"ל, והלא ר"ח תשרי הוא ראש השנה, שכולל כל השנה, דעש"ז נק' ראש³, דכמו שהראש כולל כללות חיות הגוף, כמו"כ ר"ה כולל כללות חיות השנה, ונחלק אח"כ לי"ב ר"ח, וכל ר"ח ללמ"ד יום, נמצא דר"ה הוא ראש וראשון לכל חדשי השנה, ולמה נא' על ר"ח ניסן שהוא ראש חדשים כו'. והנה בעקידה⁴ כ' דעל ב' אופנים יכולים אנו לידע גדולת הבורא, הא, מהנהגת הטבע יכולים אנו להכיר גדולת הבורא, מההנהגה תמידית שמתנהג תמיד באופן א' בלי שינוי ובלי הפסק, בזה ניכר כח הא"ס, וכמו השמש והירח והכוכבים וכל הגלגלים, בסיבובם התמידי שמסבבים תמיד ממזרח למערב, ואינם משנים את תפקידם, ובלי הפסק⁵, דמצד עצמן, מאחר שהן בע"ג, הי' צ"ל הפסק לסיבובם, וכמו"כ הי' צ"ל בהם שינוי, דכל בע"ג ה"ה משתנה, וא"כ ניכר בזה כח הא"ס כו' (וכמ"ש מזה במ"א באורך⁶). וכמו"כ בכללות הנבראים, בצבא השמים וצבא הארץ, שהן קיימים במין ובאיש⁷, ניכר בזה כח הא"ס כו', וכמ"ש במ"א⁸. והב' הוא מההנהגה שלמעלה מהטבע, וכמו בנס יצי"מ וקרי"ס וכה"ג, שהו"ע שידוד המערכות וביטול הטבע, בזה ניכר גדלות הבורא עוד ביותר מבהנהגת הטבע. ולהבין שרש ענין ב' הנהגות הנ"ל, צלה"ק משנת"ל⁹ דנר ה' נשמת אדם¹⁰, וכמו הנר שעולה ויורד תמיד, כמו"כ הנשמה היא תמיד בבחי' רו"ש, ונת"ו¹⁰ שיש ע"ז התעוררות מלמעלה שמעוררים את האדם להיות בבחי' רו"ש, אמנם עיקר הרו"ש הוא

נח, א ואילך. עטרת ראש ב, א ואילך. אוה"ת דרושים לר"ה (כרך ה) ע' ביעז ואילך. ובכ"מ.

4 עקידת יצחק (לר' יצחק ב"ר משה אבן עראמה) פ' בא שער לח (עה"פ החודש הזה וגו'). – הובא ונת' באוה"ת בראשית יח, ב. ובדרושים ע"פ החודש שהובאו לעיל בהערה 1. תו"מ סה"מ ניסן ע' קסד ואילך. לקו"ש חל"ה ע' 134. ועוד.

5 ראה נח ח, כב ובפרש"י שם.

6 ראה ס' החקירה להצ"צ ב, א ואילך [ובהנסמן שם]. סב,

א ואילך. קא, ב ואילך. אמרי בינה פתח השער פ"כ (י, ד).

המשך מים רבים תרל"ז פל"ג ואילך (ע' מ ואילך). סה"מ תרכ"ז ע' תעט"פ. תרל"ג ח"ב ע' תקמט. תרנ"ה ע' קנג ואילך.

תרס"ד ס"ע ו"ז. המשך תער"ב ח"א ס"ע צד"ה. וראה גם סה"מ

תרפ"ג ע' פכ"ג. תש"א ע' 135. 140. תש"ד ע' 177-8. תש"ז

ע' 126. המשך ר"ה תרצ"ד בסה"מ תשי"א ע' 35-6 וע' 141

ואילך. תו"מ סה"מ ניסן ע' קסה ואילך. לקו"ש ח"ה ע' 97-8

בהערות. ח"י"ז שם ע' 150 ואילך. ח"ב ע' 35.

7 ראה רד"ק ישע"י מ, כו. ספר העיקרים מאמר שני פרק

יא.

8 ד"ה נר חנוכה (לעיל ע' קמח ואילך).

9 משלי כ, כו.

10 ד"ה יוגש (לעיל ע' קנט ואילך).

1 לחלקו הא' של המאמר (פיסקא: ולהבין בתוס' ביאור, והתחלת הפיסקא שלאחרי) ראה ד"ה ויקהל בתו"ח שמות ח"ב (הוצאת תשס"ג) שצו, א.

לחלקו הב' (מפיסקא: והנה ידוע דנשמות, עד פיסקא: וביאור הענין) ראה ד"ה קדושים תהיו במאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תקלד ואילך; ד"ה צאינה וראינה בסה"מ תר"ן ע' שנד"ה וראה גם ד"ה והר סיני בסה"מ תרח"ץ ס"ע רנב ואילך. תש"ח ע' 210 ואילך.

לחלקו הג' (מפיסקא: וביאור הענין, עד פיסקא: ולכן נק' אצילות) ראה ביאור לד"ה ואלה המשפטים באוה"ת משפטים ע' אקכה.

לחלקו הד' (מפיסקא: והגם דכתיב והחכמה, ואילך) ראה

ד"ה הנה הטעם שאצ"י נק' אדם באוה"ת ענינים ע' רב.

להתחלת וסיום המאמר ראה ד"ה החודש הזה: באוה"ת בא

(כרך ח) ע' ב'תתקטו"ז. מאמרי אדמו"ר הצ"צ תרט"ו ע' ע

ואילך. תרנ"ד ס"ע קלא ואילך. עת"ר (הוצאת תשמ"ה ואילך)

ע' רצה ואילך. תרע"ח ע' רכה"ו. ד"ה החודש הזה (דפרשת

החודש): תשי"ג, תשל"א, תשל"ב, תשל"ו, תשמ"ג, תשד"מ,

תשמ"ה, תשמ"ח. לקו"ש ח"י"ז ע' 150 ואילך.

2 בא יב, ב.

3 ראה לקו"ת תבוא מא, ג. נצבים מז, א"ב. דרושים לר"ה

החדש הזה לכם

בכח עצמו ויגיעתו דוקא, שמתייגע להיות בבחי' אהבה ותשוקה לאלקות, וגם¹¹ האה"ר באה דוקא ע"י הטרחא ויגיעה בהעבודה פנימיות דמוח ולב ותיקון הנה"ב כו', והשוב הוא ג"כ בכח עצמו¹², ועוד יותר מהרצוא, כי אמיתית השוב הוא מצד עצם הנשמה, מצד הביטול ושפלות כו', ומצד הקבעומ"ש שבו, דמשו"ז הוא בבחי' שוב כו', וקבעומ"ש הוא בכח עצמו ויגיעתו כמשנת¹².

קנז ולהבין¹³ בתוס' ביאור כללות ענין הנה"ל, למה צריכים עבודה בכח עצמו דוקא, ומהו המעלה בזה, והלא האהוי"ר הבאים מלמעלה הם גבוהים במעלה ובמדרי' הרבה יותר, וא"כ, מפני מה צ"ל דוקא עבודה בכח עצמו, ומהו היתרון בעבודה זו. הענין הוא, דהנה כתיב¹⁴ ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו, דמשמע דאשר לא עבדו אינו רשע¹⁵, ומקיים המצות, ואינו עובר ח"ו על ל"ת, ומ"מ אינו עובד אלקים כלל, וזה פלא, דמאחר שמקיים כל המצות, ובודאי יש בו ג"כ אהוי"ר, דאז דוקא קיום המצות כדבעי, וכמ"ש בסש"ב¹⁶, ואיך יקרא אשר לא עבדו כו'.

אך הענין, דהנה ידוע¹⁷ שיש בחי' בן ובחי' עבד. דלפעמים נק' נש"י בשם בנים, ולפעמים בשם עבדים, וכמ"ש בני בכורי ישראל¹⁸, בנים אתם לה' אלקיכם¹⁹, וכתוב שמע יעקב עבדי²⁰, אל תירא עבדי יעקב²¹, כי לי בני עבדים עבדי הם²². ובפרטיות הן ב' מיני נשמות, יש נשמות שנק' בנים, ויש נשמות שנק' עבדים, וכמא'²³ אם כבנים אם כעבדים כו'. וכללות ההפרש בין בנים לעבדים, אי' בע"ח בסופו²⁴, דעבד היינו בחי' נר"ן דבי"ע, ומי שזוכה לנרנ"ח מאצילות הוא בבחי' בן להקב"ה. וברע"מ פ' בהר דקי"א ע"ב אי', בזמנא דידע לי' ב"נ²⁵ לקוב"ה באורח כלל כדין אקרי עבד כו', ובזמנא דידע לי' אורח פרט כדין אקרי בן, רחימא דילי', כבן דחפיש בגניזא בכל רזין דביתא כו'. ופי' הרמ"ק באוה"ח²⁶, דמי שיש לו נשמה דאצילות הוא ידע כל גניזין ורזא דביתא כו' (וזהו העוסקים בקבלה כו'), אבל כשיש לו רק נר"ן דבי"ע (והיינו שידע את אלקות רק ע"פ השכל כו'), ידע לי' לקוב"ה רק באורח כלל, ולית לי' רשו לחפשא בגניזוי כו'²⁷. ונמצא, דבנים הן נשמות דאצילות, ועבדים נשמות דבי"ע.

(11) ראה ד"ה יהודה אתה (לעיל ס"ע קעג ואילך).
 (12) ראה ד"ה כי כאשר השמים (לעיל ע' קצד ואילך).
 (13) ראה לקו"ש ח"ז ע' 155 הערה 59 וד"ה אשה כי תזריע תשכ"ה פ"ב (תו"מ סה"מ ניסן ע' קכג), בדרך רמז בהמשך הענינים כאן – שלאחרי שמביא דברי העקידה ע"ד ב' ההנהגות כו', ממשיך בשאלה למה צריכים עבודה בכח עצמו דוקא, אף שהענין מבואר בכו"כ דרושים [ראה ד"ה ויגש (לעיל ס"ע קסג ואילך). וש"ג], משום שבדרוש ״החדש גו״, שבו מודגשת מעלת ענין הנס הבא מלמעלה, אתנדל"ע, יש מקום לשאלה מהי המעלה בעבודה. עיי"ש.
 (14) מלאכי ג, יח.
 (15) ראה חגיגה ט, ב: עבדו ולא עבדו תרווייהו צדיקי גמורי נינהו ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד. הובא ונת' בתניא פט"ז (כ, ב ואילך).
 (16) תניא פ"ד (ת, א).
 (17) ראה תניא פמ"א (נו, א). לקו"ת בלק ע, ג ואילך. פ' ראה כ, ג. כט, סע"ג ד. ובכ"מ.
 (18) שמות ד, כב.
 (19) פ' ראה יד, א.
 (20) ישע"י מד, א.
 (21) שם, ב. ירמי' ל, י. מו, כז"כ.
 (22) בהר כה, נה.
 (23) פיוט ״היום הרת עולם״ בתפילת מוסף דר"ה.
 (24) שער נ (שער קיצור אבי"ע) ספ"י.
 (25) = בר נש.
 (26) = הובא בס' אור החמה על הזהר (לר' אברהם אזולאי, מח"ס חסד לאברהם) בשם הרב ר' משה קורדובירו.
 (27) המשך לשון הזהר ברע"מ שם.

והנה ידוע²⁸ דנשמות דבחי' בנים ועבדים, שניהם נמשכים מבחי' יחוד ז"נ דאצילות. כי בד"כ²⁹ התהוות הנשמות הוא מבחי' אצילות דווקא³⁰, דבחי' ז"נ דבריאה אין בכחם להוות נשמות, כ"א מלאכים, כמ"ש בע"ח שער סדר אבי"ע³¹, אבל התהוות הנשמות הן מאצילות דוקא. אמנם מבואר שם בע"ח, דיחוד ז"נ הוא להוליד נשמות בבריאה, כי נשמות דאצילות ממש הן הנולדים מיחוד או"א, ונק' אחים ורעים לז"א כו', כמ"ש במ"א³², אבל נשמות הנולדים מיחוד ז"נ הוא שנולדים בבי"ע כו'. ומ"מ יש בזה ב' בחי', בחי' בנים שהן נשמות דאצילות, ובחי' עבדים שהן נשמות דבי"ע. והיינו ההפרש בין נשמות דזכורא לנשמות דנוק', והן נשמות דמ"ה, דעיקרם הוא מבחי' ז"א, ונשמות דב"ן, דעיקרם מבחי' מלכות. דעם היות דכל הנשמות כלולים בבחי' ז"א, ונמשכים מבחי' צדיק חי עלמין³³, בבחי' מלכות, וכמא³⁴ כל נשמתא הוה קיימא בדיוקנאה קמי' מלכא קדישא, בחי' ז"א דאצילות שנק' מלכא כו' כידוע³⁵, וכמו"כ כל הנשמות נכללים בבחי' מלכות בבחי' עיבור ונמשכים ע"י המלכות דוקא³⁶, מ"מ, יש בזה ב' מדרי'³⁷, שיש נשמות דעיקרן הוא מבחי' ז"א דוקא, ואינן מתעכבים כ"כ בבחי' עיבור במל', וכמו נשמת משה³⁸ שהי' בבחי' עיבור רק ז' חדשים³⁹, והיינו שלא נשתנה בזה בעצם מהותו שהוא בחי' נשמה דמ"ה, ויש שעיקרן הוא מבחי' מלכות, ומתעכבים יותר בבחי' עיבור, וכמו אלי' שהי' בעיבור יב"ח⁴⁰ כו', והן נשמות דב"ן⁴¹. ונשמות דעיקרן מבחי' ז"א הן בחי' נשמות דאצילות, דגם בירידתן למטה הן בחי' אצילות⁴²,

(38) בד"ה צאו"ר תר"ן שם (ועד"ז בתרח"ץ ותש"ח שם): והם נשמות משה והאבות ויוסף ורב המנונא סבא ורשב"י כו'. ובמאמרי אדהאמ"צ ויקרא שבהערה 1: כנשמת משה (ואהרן ויוסף כו'), וכה"ג נשמת רשב"י ורב המנונא סבא כו' שנק' נוני ימא רבא.

(39) תרגום יונתן שמות ב, ב. זח"א לא, ב. רש"י [שמות] שם. עץ חיים שער הכללים פ"ג. ועוד. ומ"ש בסוטה יב, א – מדרשות חלוקות הם, ועיין פ"י הרא"ש על רש"י שם (הערת כ"ק אדמו"ר ז"ע בד"ה והר סיני תש"ח שם).

(40) = י"ב חדשים. – וראה מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' רחצ. תקס"ז ע' י. על מארז"ל ע' תפב. ביאור"ז לאדהאמ"צ קטו, ב. שער האמונה לאדהאמ"צ צח, ב (בשם ס' הקבלה להאר"ז). מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תקלה (בשם הע"ח). אוה"ת נח סד, ב. ביאור"ז להצ"צ ח"א ע' כב"ג. המשך וככה תרל"ז פפ"ח (ע' קמג). סה"מ תרנ"א ע' פב. המשך תער"ב ח"א ע' תרב. תרח"ץ ע' ריד. ועוד. [ביאור"ת נח וביאור"ז להצ"צ מציון בענין עיבור ד"יב חדשים לע"ח שער העיבורים (שער כח פ"ב), ובהמשך תער"ב שם מציון לע"ח שער אנ"ך (שער יט פ"א). אך לא נזכר שם אודות אליהו. – אודות עיבור ד"יב חודש ראה יבמות פ, ב – הובא בע"ח שם].

(41) בד"ה והר סיני תרח"ץ ותש"ח שם: ולכן אליהו בגימט' ב"ן. וראה מאורי אור אות א סקמ"א.

(42) ראה לקו"ת נצבים מט, ב. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' תתסב. אוה"ת ויקרא (כרך ב) ס"ע תקו. סה"מ תרנ"א ע' לח, וע' קד. המשך תער"ב ח"ג ע' א'תנו. ועוד.

(28) ראה לקו"ת בלק עג, סע"ב"ג. שה"ש יט, ג. – ע"ד פרטי הבחי' בנשמות דלקמן ראה רמ"ז לזח"ב צד, ב (ד"ה כד אתייליד ייבין ל'). הובא ונת' בלקו"ת תצא לו, א. אוה"ת ויחי שנט, א. שה"ש (כרך ב) ע' תקנח. סה"מ תרל"ב ח"א ע' לט, וע' ר. תרל"ג ח"א ס"ע מ"ט. תר"ם ח"א ע' קנו. תרמ"ד ע' רצג. תרנ"ה ס"ע נב ואילך. תרס"ב ע' רלב. המשך תער"ב ח"א ס"ע שפזח. תרפ"ו ע' יג. תש"ד ע' 46.

(29) = בדרך כלל.

(30) ראה לעיל ע' קעז. וש"נ.

(31) שער מז ספ"ד.

(32) ראה עץ חיים שער לט (שער מ"ן ומ"ד) דרוש יא ס"ט. וראה לקו"ת שה"ש שם סע"ב"ג. ביאור"ז לאדהאמ"צ קיד, ד ואילך. ולהצ"צ ח"א ע' תקמו ואילך. אוה"ת ויחי וסה"מ תרל"ב, תרל"ג, תרמ"ד, ותרג"ה שם.

(33) ראה זח"א ד, ב (בהקדמה). קלה, ב. קסז, ב. זח"ג רעד, ב (ברע"מ). ועוד.

(34) ראה זח"ג קד, ב. זח"א צ, סע"ב. רכו, ב. רלג, ב. זח"ב צו, ב. זח"ג סא, ב. וראה לעיל ע' קעז. וש"נ.

(35) ראה סה"מ תר"ן ע' שנה. תרנ"א ע' לת. תרנ"ז ר"ע קעז. עטר"ת ע' שעא. תרפ"ה ע' סא. תרפ"ט ע' 81 (וש"נ). תרצ"ו ע' 62.

(62) תרצ"ז ר"ע 235. ועוד. [וראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פ"ג ערך מלך].

(36) ראה ספר המאמרים תש"ח ע' 210. וש"נ.

(37) ראה ד"ה והר סיני תרח"ץ ותש"ח שם: וכמו באדם למטה בהנולדים מאב ואם, הנה יש מהילדים שהם דומים אל האב יותר ויש שהם דומים אל האם ביותר.

וכידוע⁴³ דז"א הוא סוף עולם הא"ס, ונמצא ה"ה בכלל עולם הא"ס, אלא שהוא בחי' סוף כו', היינו שזהו בחי' המשכת וגילוי האור דאצילות. דהנה, בחי' מלכות הוא בחי' שרש ומקור דבי"ע שבאצילות, דגם בהיותה באצילות היא שייכה לעולמות בי"ע. אבל בחי' ז"א הוא מה ששייך לאצילות, וכידוע בענין כרוב א' מקצה מזה כו'⁴⁴, שהן ז"א ומלכות, ב' בחינות שבממוצע דאצילות כו', כמ"ש בתו"א ד"ה מי יתנך⁴⁵. ולזאת, בחי' ז"א דאצילות שממשיך גילוי אור האצילות, הנה הנשמות הנמשכים משם, גם בירידתן בבי"ע הן בבחי' אצילות כו', וכמ"ש⁴⁶ וידגו לרוב בקרב הארץ, שגם בארץ הם בבחי' דגים שבים⁴⁷, שבטלים ומיוחדים לאלקות בתכלית, כמו הביטול ויחוד דבחי' אצילות כו' (והגם דים הוא בחי' מלכות⁴⁸, אמנם הוא בחי' פנימיות המלכות, שאינו מקור לבי"ע כו'. כי כללות ההפרש בין נשמות דמ"ה לנשמות דב"ן הוא ההפרש בין בחי' פנימיות לחיצוניות, כי גם נשמות דב"ן יש להם שרש בז"א, וכמו"כ גם נשמות דמ"ה יש להם מקום במלכות, אלא שזה בבחי' פנימיות דזו"נ וזה בבחי' חיצוניות כו'). ולכן נשמות אלו דבחי' מ"ה, עיקר עבודתם למטה הוא מצד נשמתם דוקא, בבחי' ביטול במציאות ממש, ובבחי' התקשרות ודביקות עצמי באלקות כו', והן הנק' עובדי הוי' בנשמתן כו'⁴⁹. אבל נשמות דב"ן עיקר עבודתן הוא בביטול גופם דוקא, בבחי' ביטול היש לבד, והיינו לפי ששרשן מבחי' מלכות, שרש ומקור דבי"ע, לכן יש להם שייכות אל הגוף, ובזה הוא עבודתם לפעול ביטול הגוף, דהביטול שמצד הגוף הוא בחי' ביטול היש לבד כו'. (והגם שנת"ל (בד"ה יהודה אתה⁵⁰) ההפרש בין נשמות למלאכים, דמלאכים עיקרן שייך לבי"ע, ונשמות עיקרן שייך לאצילות כו', י"ל, דבהכלים שרש כל הנשמות הוא מבחי' פנימיות הכלים⁵¹, אמנם בהאור יש ג"כ פנימיות וחיצוניות, דחיצוניות האור הוא שנמשך בבי"ע ונעשה מקור לבי"ע כידוע⁵², ומ"מ ה"ה קדוש ומובדל מבי"ע, וכידוע בענין אין קדוש כהוי' כו'⁵³, ונשמות דב"ן שרשן בבחי' חיצוניות האור*, שהוא קדוש ומובדל מבי"ע, ומ"מ יש לו שייכות כו').

(* ועמ"ש⁵⁴ במ"א בהבי' דכי תצא שלא נדפס⁵⁵ ההפרש בין משה לאלי.

- 43) ראה תו"א תרומה פא, ב. מאמרי אדה"ז תקע"א ע' עט. שם ס"ע צ"ז.
- 44) תרומה כה, יט. ויקהל לו, ה.
- 45) תרומה עט, ד. פ, ד. פא, ב. וראה תו"ח שמות ח"ב (הוצאת תשס"ג) שטז, ב ואילך. מאמרי אדה"ז תקע"א שם.
- 46) ויחי מת, טז.
- 47) ראה תקו"ז תקון כא (מג, רע"א). זח"ג קפז, ב. מאמרי אדה"ז תקו"ז ויקרא ח"א ע' רנב, וש"נ. וע' שעד.
- 48) ראה לקו"ת צו יד, ב. אוה"ת בשלח ע' תקסט. סה"מ תרל"א ח"א ע' שו ואילך. תרל"ב ח"א ע' קלג ואילך. וש"נ. המשך מים רבים תרל"ו ע' קנד ואילך. תרע"ח ע' רנו ואילך. וראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פ"י ערך ים.
- 49) ראה (אודות עובדי ה' בנשמתן ועובדי ה' בגופן) שער האמונה לאדה"מ"צ מו, א. דרך חיים כו, א. קונטרס ההתפעלות לאדה"מ"צ רפ"ג וספ"ג (מאמרי אדה"מ"צ קונטרסים ע' קג וע' קלז). סה"מ תרפ"ח ע' נב ואילך. תש"ג ע' 98.
- 50) לעיל ע' קעז.
- 51) ראה עץ חיים שער כח (שער העיבורים) פ"א. ש"מ (שער פנימיות וחיצוניות) דרוש י. לקו"ת ראה כו, ד ואילך. דרושים ליוה"כ"פ ע, ג. סה"מ תר"ן ע' רצ. תרנ"ד ע' רנד ואילך. תרס"ה ע' קיט.
- 52) ראה לעיל ע' קע. וש"נ.
- 53) שמואל"א ב, ב. וראה זח"ג מד, א. לקו"ת שה"ש כא, ב. סה"מ פר"ת ע' רמג. השי"ת ע' 135. ד"ה הקבצו תרס"ח (לקמן ע' ותקב ואילך).
- 54) על תיבות אלו כתב רבינו: „אין צריך להעתיק" (וראה לעיל ע' כב בשוה"ג להערה 105).
- 55) נדפס לאח"ז במאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' התקנה ואילך. וראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ו ח"א (הוצאת תשס"ד) ע' קעח-פ. וס"ע קצג-ד.

והענין הוא, דהנה, נשמות דמ"ה, עיקר ההתגלות למטה הוא הנשמה, שמאירה בגילוי אצלם, והגוף הוא רק כטפל אצלם, ואינו מעלים ומסתיר כלל על אור נשמתם כו', וכמו משה שא" 56 ונתתי מטר ארצכם כו' 57, שזהו מצד נשמתו שהיתה מיוחדת ודבוקה ממש באוא"ס ב"ה, והגוף הוא כטפל בעלמא שאינו מעלים כלל כו'. אבל נשמות שמבחי' מלכות, יש להם שייכות אל הגוף, וממילא הגוף מסתיר עליהם, וצריכים עבודה לתקן גופם להיות בבחי' ביטול, והביטול הוא בבחי' ביטול היש לכד כו'. דכמו"כ הוא גם בנשמות הגבוהות מבחי' שם ב"ן, ג"כ עיקרם בביטול וזיכוך גופם, אלא שהוא בבחי' זיכוך בתכלית, עד שהגוף נהפך לגמרי אל מציאות רוחני, וכמו באל"י שגופו נעשה כמו גוף המלאך ועלה למעלה 58, שנזדכך יותר גם מגופו של משה 59 שהי' גופו צריך קבורה 60, ואל"י עלה בגופו השמימה כו' (ומ"מ הי' גופו של משה בטל בתכלית, עד שעמד על עמדו בעת קבלת הנבואה 61, לפי שהי' גופו כלי לאלקות כו', כמ"ש במ"א 62. וי"ל דבמשה הי' ביטול גופו מצד התגלות אור נשמתו, וע"ד כמו ענין ה' אחד 63, שהעולם בטל במציאות באמת, לפי שבאמת מאיר עצמות אוא"ס בגילוי בעולם כו', וכידוע ומבואר במ"א 64 (וע' משנת"ל ד"ה כי כאשר השמים 65), וכמו כן במשה, מצד התגלות אור נשמתו נתבטל ממילא הגוף מציאותו כו' (והנראה לומר שזהו ע"ד היחוד דה' אחד מלמעלמ"ט כו' 66). וי"ל דנשמת משה הי' מיחוד או"א ממש 67, וכמ"ש 68 מן המים משיתיהו כו', ולכן גילוי אור נשמתו פעל בגוף בחי' הביטול במציאות, שהי' בחי' כלי ממש לאלקות כו', וידוע דבאו"א היחוד בבחי' יחו"ע כו'. ומ"מ, כשנסתלקה נשמתו הי' הגוף צריך קבורה, ולא עלה למעלה. ובאל"י, לפי שזהו מה שנזדכך בבחי' זיכוך בתכלית, לכן עלה בגופו למעלה כו'. ומ"מ, אי' בע"ח שער מ"ן ומ"ד ד"א 69, ביו"ד הרוגי מלכות, דגופות שלהם היו כ"כ מזוככים עד שהיו ראויין בערך נשמות בנ"א אחרים, כי זהו מעלת הצדיקים לזכך גופם ולעשותן צורה כו', עכ"ל. ואם כי הביא שם ראי' מאל"י, מ"מ נראה דהכוונה על כל הצדיקים כו', ובודאי יש בזה חילוקי מדרי', דבצדיקים, הגם שלא נאמר בהם מיתה (כ"א גויעה כו' 70, וצ"ע ממשה 71), מ"מ, לא עלה גופם, ואל"י עלה בגופו ממש כו'. ואפשר דעשרה ה"מ 72 היו נשמות דב"ן, וע"ז הכוונה בע"ח שם). וכן דוד שהי' נשמתו מבחי'

קנט

185. ועוד.
- (57) עקב יא, יד.
- (57) ראה גם לקו"ת בחוקותי נ, א. סה"מ תרכ"ט ע' ריד ואילך. תרל"ב ח"א ע' לט. תרל"ג ח"א ע' נא. לקו"ש ח"ג ע' 1014. ח"ד ע' 1087.
- (58) ראה מלכים"ב ב, יא. פרדס שער כד (שער היכלות) פי"ג י"ד. מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ר"ע תתפב.
- (59) מה שגם משה עלה בגופו השמימה והי' שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה, נת' בד"ה והר סיני תרח"ץ ותש"ח שם. [וראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ה ותקס"ו שם].
- (60) ראה ברכה לד, ו. וראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ותקס"ו שם. המשך תער"ב ח"ב ע' א"סו. סה"מ תש"ה ע' 216. ועוד.
- (61) ספרי ס"פ ברכה. זח"א קעא, רע"א. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ז ה"ו. פיה"מ להרמב"ם סנהדרין הקדמה לפ' חלק יסוד הו'.
- (62) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ס"ע רכט. תו"ח שמות ח"א (הוצאת תש"ג) קצד, ג ואילך. סה"מ תרס"ה ע' קפח. המשך תער"ב וסה"מ תש"ה שם. לקו"ש ח"א ע' 197. חי"ט ע' 185.
- (63) ואתחנן ו, ד.
- (64) ראה סה"מ תרכ"ט ס"ע קנו ואילך. וש"נ. תרל"ב ח"א ע' ערב ואילך [ובמקומות שנשמנו שם במילואים ע' שלג].
- (65) תרמ"ג ע' לו ואילך, וע' צה ואילך. עטר"ת ע' רעז"ה. לעיל ע' רב.
- (66) ראה סה"מ תרס"ה שם. עטר"ת שם ע' רעז"ה. ד"ה וספרתם לכם (לקמן ע' וריג), וד"ה ועשית חג שבועות (לקמן ע' ורמב). לעיל ע' רב. וש"נ.
- (67) ראה אודות מדרי' משה בלקו"ש ח"ו ע' 244 ואילך.
- (68) שמות ב, י. וראה מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב שם ס"ע תקלד. וש"נ.
- (69) = דרוש א (בשער לט).
- (70) ראה רש"י עה"פ ויחי מט, לג. מתענית ה, ב.
- (71) שנא' בו (ברכה לד, ה) וימת שם משה גו'.
- (72) = הרוגי מלכות.

החדש הזה לכם

מלכות⁷³, ה' למטה בבחי' ביטול בחומר גופו דוקא, שהי' לב נשבר ונדכה תמיד⁷⁴, וכמ"ש⁷⁵ כי עני ואביון אני כו', דביטול זה דלב נשבר ונדכה וכי עני ואביון כו' זהו דוקא במי שהביטול מצד הגוף, שהו"ע ביטול הישות והחומריות דוקא. דבהביטול שמצד הנשמה, הגם שהביטול הוא בבחי' ביטול במציאות ממש, מ"מ יש בזה הגבהה ג"כ. וכמו במשה שהי' בבחי' תכלית הביטול דמ"ה, ומ"מ הי' בו הגבהה ורוממות⁷⁶, וכמו שש מאות כו' אשר אנכי בקרבו כו'⁷⁷, וכמו אנכי עומד בין ה' כו'⁷⁸. וכן ביוסף שהי' נשמה דמ"ה כידוע⁷⁹, הי' בו הנהגה דרוממות, וכמו ויכלכל יוסף כו'⁸⁰, ויוסף הוא המשביר כו'⁸¹, שהי' מלך במצרים כו', דודאי באופן כזה הי' עבודתו ברוחניות כו'. וכן⁸² הרשב"י שא⁸³ בחד קטירא אתקטירנא כו', שהי' בבחי' ביטול דמ"ה, וכידוע⁸⁴ שהי' מנשמות דעדאת"כ כו', ומ"מ הי' בו הגבהה, וכמו אנא סימנא בעלמא⁸⁵, ואם שנים הם אני ובני כו'⁸⁶. הרי דנשמות דמ"ה, הגם שהן בתכלית הביטול, מ"מ יש בהם בחי' הגבהה ורוממות כו', ואדרבה, זהו מצד עוצם הביטול שלהם שאינן בבחי' מציאות לעצמן כלל, ממילא ההגבהה אינו הגבהה עצמן ח"ו, כ"א הגבהה והתנשאות האלקות שבהם, שזהו כל עצם מהותן כו'. אבל במקום שהביטול הוא מצד הגוף, הוא בבחי' שפלות לגמרי בלי שום הגבהה והתנשאות, וז"ע לב נשבר כו', והוא הביטול דבחי' הישות והחומריות דוקא (שנק' ביטול היש בכלל כו'). וגם כמו שהן למעלה בבחי' עיבור במל', ג"כ העיקר הוא בזיכור חומרם, דהיינו בחי' לבושי הנשמה כו' (וגם מצד הנשמה יש מה שנק' זיכור החומרי, וביותר הוא בהלבושים כו'), וזה הנותן להם כח להיות בחי' ביטול גופם בירידתם למטה כו'. וכמו⁸⁷ אנו רואין בהרבה בנ"א שיש בהם ביטול היש בעצם, שבקל מאד ישבר לבם החומרי ויתבטלו מגסותם, והם עובדי ה' בגופם⁸⁸ באמיתות בקיום המצות בפו"מ⁸⁹ באמונה ובתום לבב, בלי השגה והתבוננות ואהוי"ר שכליות כ"כ, אלא באהוי"ר טבעית במעט התבוננות כו', והוא מפני ששרש נשמתם הוא מבחי' נשמות דנוק', דשם העיקר בחי' ביטול היש כו'. אבל נשמות דמ"ה, עיקר עבודתם הוא בבחי' ביטול מצד נשמתם דוקא, בהשגה והתבוננות (היינו בבחי' ד"ע כו'), ובבחי' דביקות אמיתי באוא"ס בבחי' ביטול במציאות ממש כו'.

וכללות ההפרש הוא כנ"ל, דנשמות דמ"ה שהן מבחי' ז"א, שייכים לבחי' אצילות, והן נשמות דאצילות, ואינן שייכי' אל הישות והחומריות כ"כ כו', ונשמות דב"ן

73) ראה פרדס שכ"ג (שער ערכי הכינויים) פ"ד ערך דוד.
 עץ חיים שער לח (שער לאה ורחל) פ"א (בשם הזוהר).
 74) ראה תהלים נא, יט.
 75) שם פו, א. קט, כב.
 76) ראה אוה"ת ויחי שנט, סע"א-ב. סה"מ תרל"ב ח"א ע' לט. תרל"ג ח"א ע' נבא. תרמ"ד (הוצאת תשס"ב) ע' רצג. תרנ"ה ע' נה. פר"ת ע' רא. תרפ"ח ע' מג. וראה גם סה"ש תו"ש ע' 2 ובהערה 11 שם.
 77) בהעלותך יא, כא. וראה תו"א בראשית א, ב. לעיל ע' קטו.
 78) ואתחנן ה, ה.
 79) ראה תו"א וישב כח, ב. תו"ח וישב סה, ב ואילך.
 80) ויגש מז, יב.
 81) מקץ מב, ו (בשינוי).
 82) ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קו. אוה"ת ויחי וסה"מ שבהערה 76.
 83) זח"ג (אדר"ז) רצב, א.
 84) ראה לקו"ת שמיני יח, א ואילך.
 85) זח"א רכה, א.
 86) סוכה מה, ב.
 87) ראה גם ד"ה קדושים תהיו במאמרי אדהאמ"צ שם ע' תקלט. צאו"ר תר"ן שם ע' שנד. וד"ה ויהי סיני תרח"ץ ע' רנה. ותש"ח ע' 212.
 88) ראה לעיל הערה 49.
 89) = בפועל ממש.

שמבחי' מל', הן שייכים אל הבריאה, והן נשמות דבי"ע בכלל, לכן עבודתם בבחי' ביטול היש והחומרי כו'. (ומ"מ נשמת⁹⁰ דוד ואל"י הן נשמות דאצילות, ולכן באמת גם למטה הי' חומרם בבחי' ביטול במציאות ממש, וכמו באל"י שעלה בגופו כו', ובדוד כתיב⁹¹ תכלית שנאה שנאתים, שזהו שהרע דנה"ב נהפך לטוב ממש, וכמ"ש בסש"ב פ"ט ויו"ד, וכתב⁹² ולבי חלל בקרבי שהרגו בתענית כו'⁹³, והיינו לפי שהיו נשמות דאצילות, הי' ביטול גופם וחומרם בבחי' ביטול במציאות כו', אבל מ"מ, זהו מה שפעלו וזככו גופם באופן כזה, וכנ"ל בהפרש בין משה ואל"י, והיינו שעבודתם בביטול הישות והחומריות, וזהו לפי שנשמתם הוא מבחי' מלכות, לכן הם שייכים לבחי' היש לבררו ולזככו כו', אלא שהזיכוכ הוא בתכלית כו' כנ"ל. וזהו בנשמות הגבוהות דב"ן שהן נשמות דאצילות (ובודאי יש בזה חילוק גם במעלת הנשמות עצמן, דנשמות דמ"ה הן במדרג' הביטול למעלה יותר מנשמות דב"ן אפי' שהן בבחי' אצילות כו' (וע"ד כללות ההפרש בין יחו"ע ליחו"ת, כמו"כ יש בבחי' יחו"ע דאצילות ג"כ מדרג', והן בחי' ד"ע וד"ת כו'). ואפשר דנשמות דב"ן בחי' נר"ן שלהם הוא מבי"ע, וחלק האצילות שבהם הוא בחי' ח"י, ובנשמות הגבוהות האיר אצלם בגילוי בחי' אצילות שבהם כו', ונשמות דמ"ה כללות הנרנח"י שלהם הוא מאצילות כו'). אמנם בכללות, בחי' נשמות דב"ן הן נשמות דבי"ע, ונשמות דמ"ה הן נשמות דאצילות כו').

וביאור הענין הוא, דהנה ידוע דכללות ב' בחי' נשמות הנ"ל, היינו נשמות דאצילות ונשמות דבי"ע, הן ב' בחי' דזרע אדם וזרע בהמה, וכמ"ש⁹⁴ וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה, דנשמות דאצילות נק' זרע אדם, דאדם בגימ' מ"ה⁹⁵, ונשמות דבי"ע נק' זרע בהמה, דבהמה בגימ' ב"ן⁹⁶.

והענין הוא, דהנה, אצילות נק' אדם, ע"ש אדמה לעליון⁹⁷, כי, בחי' אצילות הוא רק ההמשכה והגילוי מבחי' ההעלם שלמעלה מאצילות כו'⁹⁸. דמה שלמעלה מאצילות זהו מה שאוא"ס סתום ונעלם. הגם שזהו ג"כ בחי' המשכה לבד מבחי' עצמיות א"ס ב"ה, וממילא הוא בחי' הארה לבד כו', ומ"מ ה"ז בבחי' המשכה נעלמת⁹⁹ שבבחי' סתימות ואינו מאיר בגילוי, לפי שהיא בחי' הארה עצמיות שא"א שתהי' בבחי' גילוי ממש כו' (ויש ג"כ המשכה שבבחי' סתימות שזהו המשכת בחי' העצמיות כו', והיינו בחי' פנימיות הכתר כו', וכמ"ש במ"א¹⁰⁰). ואצילות הוא בחי' גילוי, והיינו מה שהאור בא בבחי'

90 אוצ"ל: נשמות.

91 תהלים קלט, כב.

92 שם קט, כב.

93 ירוש' סוטה ה' ה' ובקה"ע. ועייג"כ ירוש' ברכות ט' ה' ואדר"נ ס"פ לב'. ר"ח קדושה ב' מת"ז הרגו בגירסי'. זח"ג רכז: דקט"ל ל' (הערת כ"ק אדמו"ר ז"ע ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות לסש"ב").

94 ירמי' לא, כו.

95 ראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פ"א ערך אדם. עץ חיים שער י (שער התיקון) פ"ג. שער לח (שער רחל ולאח) פ"ב. שער לט (שער מ"ן ומ"ד) דרוש ה. מאו"א אות א

סקס"ו.

96 לקו"ת להאריז"ל פ' שמיני רד"ה מצות בדיקות חיות ועופות. שם תהלים סל"ו. מאו"א אות ב ס"ז. לקו"ת ויקרא ג, ב.

97 ישע"י יד, יד.

98 ראה תו"א משפטים עו, ב שם. (וראה גם שם עה, ד). מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' רצב ואילך. אוה"ת ואתחנן ע' קפו ואילך. סה"מ תרל"א ח"א ע' שכט ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' יא ואילך. ח"ב ע' תרלט ואילך. ועוד.

99 ראה סה"מ תרנ"ז ע' רה ואילך.

100 ראה סה"מ תרס"ד ע' טז ואילך. עת"ר ע' ז ואילך.

גילוי ובבחי' ידיעה בהכלים דאצילות, וגם במדרי' שלמטה מאצילות, שביכולת לידע בבחי' אור א"ס ב"ה כו'. וזהו"ע אצילות, שהוא מל' ויאצל מן הרוח כו'¹⁰¹, שהו"ע התגלות האור כו'. והגם שבודאי אינו בחי' אור הנעלם ממש, שא"א לבוא לידי גילוי ממש, ובחי' ומדרי' זו באה לידי גילוי כו', מ"מ, הוא בחי' גילוי ההעלם לבד, ולא בריאה חדשה יש מאין¹⁰² להיות כמהות אחר ח"ו. וכמו¹⁰³ אצילות רוחו של משה על ע' זקנים, שהי' תחלה בהעלם ברוחו של משה ונתגלה על הע' זקנים, דעם היות שבודאי אינו דומה הארה זו שעל הזקנים לגבי רוחו של משה, שלא הי' באפשרו¹⁰⁴ להשפיל א"ע בבשר¹⁰⁵, וע"י הזקנים הי' השפעת בשר כו', מ"מ, זהו מרוחו של משה ממש. וכידוע דההשפעה הי' צ"ל מבחי' משה דוקא, אלא שהי' ע"י אמצעות הזקנים כו', וכמ"ש במ"א¹⁰⁶. והיינו לפי שהזקנים הי'¹⁰⁷ בערך מדרי' משה, והי' נבואתם ג"כ בבחי' זה¹⁰⁸, וכמארז"ל¹⁰⁹ דכל הנביאים נתנבאו בכה ומשה נתנבא בזה, שאין הזקנים בכלל שארי הנביאים (וכמא'¹¹⁰ זקנים לנביאים), רק במדרי' משה כו'. וכמו"כ הו"ע אצילות, שהוא בחי' גילוי ההעלם דאוא"ס המאציל, ואין זה התחדשות להיות מהות אחר, כ"א בחי' גילוי ההעלם לבד כו'.

קסא

ולכן נק' אצילות קנין, וכידוע¹¹¹ בענין¹¹² ברוך עושך ויוצרך ובוראך¹¹³, שהן ג' עולמות ב"ע, וברוך קונך¹¹³ קאי על בחי' אצילות. דבריאה אינו שייך רק בדבר מחודש מעיקרו דוקא, דהיינו דבר שנתחדש מאין ליש¹¹⁴, וכמו אם בריאה יברא ה' כו'¹¹⁵, שזהו דבר חידוש יש מאין שנתחדש, וכידוע בענין חידוש יש מאין, דהיינו שלא היה הדבר במציאות כלל בתחלה, רק עתה הנה הוא מתהווה ומתחדש מציאותו יש מאין כו'. אבל הקנין הוא עד"מ הקונה סחורה, שמוציאה מרשות המוכר לרשותו, שאין זה התחדשות כלל בגוף הדבר לומר שנתחדש מציאותו ברשות הקונה, שהרי הוא הדבר כמו שהי' בהווייתו ברשות המוכר, בלי שום שינוי כלל כו', רק מה שהי' ביד המוכר נק' העלם דבר, וכאשר בא לידי הקונה נק' גילוי ההעלם, אחר שהוציאו לרשותו כו'. וכמשל זה נק' בשם קנין למעלה, דהיינו בחי' אורות דאצילות שלא באו בבחי' התחדשות מאוא"ס המאציל, כ"א בבחי' גילוי ההעלם לבד, היינו דבחי' האורות שהיו כלולים בהעלם באוא"ס המאציל הוא שבאו לידי גילוי כו', וזהו שנק' קנין שאין זה מהות חדש כו'. ומ"מ אינו דומה ממש לקנין, שהוא אותו הדבר כמו שהוא ממש, רק שבא לרשות אחר (ובהנמשל הוא כמשנת"ל

- (101) בהעלותך יא, כה. וראה תו"א בראשית ג, א. וירא יד, א. [ובמקומות שנסמנו בהערה 98].
- (102) ראה אוה"ת ואתחנן ע' רכו. ביאורה"ז להצ"צ ח"א ס"ע כט"ל.
- (103) ראה בכ"ז תו"א וירא יד, א שם. ועוד.
- (104) אוצ"ל: באפשרותו.
- (105) ראה לקו"ת בהעלותך לא, ד. סה"מ תרס"ג ח"א ע' קפט. ח"ב ע' רצו ואילך.
- (106) ראה סה"מ תר"ס ס"ע קיא"ב. עזר"ת ע' קכט. ובכ"מ.
- (107) אוצ"ל: היו.
- (108) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' רסב. סה"מ תרע"ח שם ע' פא.
- (109) ספרי ופרש"י עה"פ מטות ל, ב. אבות פ"א מ"א.
- (111) ראה ד"ה כי תקנה בתו"ח שמות ח"ב רפד, ב. וראה גם תו"א משפטים שם עה, ד.
- (112) ראה פע"ח שייט (שער ראש חודש) ספ"ג. סדור האריז"ל סדר קידוש לבנה. תו"א משפטים עו, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' רטט. ע' רפח. סה"מ תרצ"ג ס"ע תסד.
- (113) נוסח קידוש לבנה.
- (114) ראה פי' הרמב"ן עה"ת לבראשית א, א. סה"מ תרל"ט ח"ב ע' שסט. תרס"ב ע' שנו. תרפ"ו ע' כט. תרפ"ח ע' קסט. ובכ"מ.
- (115) קרח טז, ל.

(ד"ה ויצא יעקב¹¹⁶) בענין פנימיות אבא פנימיות עתיק כו', אבל כאן הרי אין זה ממש כמו שהן באוא"ס המאציל כו', כנ"ל, אלא שאין זה מהות חדש ג"כ, רק מה שבא מהעלם אל הגילוי כו'. ועם היות שההעלם הוא למעלה מהגילוי, מ"מ, הגילוי הוא מעין ההעלם ממש כו'. וזהו אדמה לעליון, דאצילות הוא מעין בחי' ההעלם דאור א"ס המאציל כו'.

והגם דכתיב¹¹⁷ והחכמה מאין תמצא, דבחי' חכ', שהיא בחי' ראשית הגילוי דאצילות, היא בבחי' יש מאין¹¹⁸, ואפי' א"ק נק' בריאה יש מאין לגבי בחי' אצי' דכללות כו', דבחי' אצילות דכללות הוא בחי' אוא"ס שלפני הצמצום¹¹⁹, ובחי' מלכות דא"ס שאחר הצמצום הוא בחי' מל' דאצילות דכללות¹²⁰, והוא מקור המהווה מאין ליש בחי' א"ק שנק' אדם דבריאה דכללות כו'¹²¹, וכ"ש בחי' אצילות, שנק' עשי¹²², שהוא בחי' יש מאין, ואיך הוא אדמה לעליון כו'.

אך הענין הוא, דלגבי אוא"ס ממש הסוכ"ע, החכמה היא יש מאין, וגם בחי' א"ק נק' יש מאין לגבי אמיתית בחי' הסובב¹²³, דהיינו בחי' מלכות דא"ס כו'. (בדרוש ג' מיני אדם¹²⁴ משמע, דמה שא"ק נק' בריאה יש מאין, היינו בחי' הכלים דא"ק, אבל האורות הן בחי' אצילות כו'. אמנם בביאור מאה"ז פ' תרומה¹²⁵ ע"פ¹²⁶ אתה הראת¹²⁷, מובן, דכללות בחי' א"ק, בחי' העצמות¹²⁸ והכלים, הן בחי' יש מאין לגבי עצמות אוא"ס כו'. והיינו בבחי' חיצוניות א"ק, שנק' אור כללי¹²⁹, והוא כמו בחי' אריך לגבי כל העולמות¹³⁰, שנכלל בזה בחי' אורות וכלים כו', ובחי' האצילות שבא"ק היינו מה שיש כדוגמת עתיק לעילא מגולגלתא דא"ק¹³¹, שזהו בחי' ראשית הקו הנמשך ממל' דא"ס שנעשה בחי' עתיק לא"ק כו'*) . אך מה

(* ואין⁵⁴ זה בחי' מל' דא"ס עצמו, כ"א מה שנעשה בבחי' עתיק והוא ראשית הקו כו'. דבחי' מל' דא"ס הוא בבחי' אר"מ על א"ק וכללות העולמות כו', ובחי' עתיק הוא בחי' אור פנימי (וכמ"ש במ"א¹³² בענין מל' דאצי' שנעשה עתיק לבריאה¹³³, שמזה נמשך מזון

(116) לעיל ע' קבו ואילך. וש"נ.	(127) ביאורה"ז להצ"צ ח"א ע' רסג ואילך. ע' רעא"ב.
(117) איוב כח, יב.	(128) היינו האורות.
(118) באוה"ת ענינים שם מצייין לשעהיוה"א פ"ט (פו, ב).	(129) ראה בהנסמן לקמן הערה 136. – בהבא לקמן (בענין פנימיות וחיצוניות דא"ק) ראה ד"ה במדבר סיני תרס"ו (לקמן ס"ע ורלדה). סה"מ תרס"ד ע' לו"ז. המשך תער"ב ח"א ע' שלו"ז. סה"מ תרע"ח ע' ריג"ד. עטר"ת ע' שטי"י. תש"ה ע' 54 ואילך. ד"ה ויהי אומן: תשי"ג (תו"מ התוועדות תשי"ג ח"ב ע' 9). תשכ"ד (ס"ג"ה – נדפס בקונ' בפ"ע, קה"ת תשנ"ט). – וראה בכ"ז ספר הערכים חב"ד ח"א ערך א"ק ע' קפג"ה. וש"נ.
(119) ראה בכ"ז לקו"ת מסעי צה, ריש ע"ג. סה"מ תרמ"ד (הוצאת תשס"ב) ע' שמו. תרנ"ד ע' רצט.	(130) ראה מ"ח מס' כללות העולמות רפ"ב. הובא בלקו"ת מסעי שם. סה"מ תרס"ד ע' קסב. ובמקומות שנשמנו בהערה שלפנ"ז.
(120) ראה לקו"ת מסעי שם צה, סע"ב. וראה עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א.	(131) ראה עץ חיים שער ט (שער שבה"כ) רפ"ו. זהו הרקיע לזח"א דף טו, א. הובא בלקו"ת הוספות לס' ויקרא נא, ד. מסעי שם. וסה"מ תרס"ד שם.
(121) ראה עץ חיים שער ג (שער סדר אצי' להרח"ו) פ"א. לקו"ת מסעי צה, א. ובארוכה באוה"ת ענינים ע' עז ואילך. וש"נ. סה"מ תרס"ה ע' קסו ואילך. תרפ"ו ס"ע רעג ואילך. תש"ח ע' 113. וש"נ.	(132) ראה עץ חיים שער ו (שער שבה"כ) רפ"ו. זהו הרקיע לזח"א דף טו, א. הובא בלקו"ת הוספות לס' ויקרא נא, ד. מסעי שם. וסה"מ תרס"ד שם.
(122) היינו עשי' דכללות.	(133) ראה עץ חיים שער ו (שער העקודים) פ"ב.
(123) באוה"ת ענינים שם: כמ"ש במ"א ע"פ בורא קדושים ישתבח שמך [לקו"ת בהר מג, רע"ד].	
(124) אוה"ת ענינים ע' צח.	
(125) זח"ב קסא, א"ב.	
(126) ואתחנן ד, לה.	

שנק' אצילות ואדמה לעליון, היינו לגבי א"ק, שנק' ג"כ בשם א"ס בהשאלה, לפי שהוא למעלה מעלה מבחי' הכלים דאצילות, וכמו שנק' הים מים שאין להם סוף¹⁴¹, אף שבאמת אינן אין סוף ממש כו', וכמו"כ יובן הדוגמא בבחי' א"ק, שעם היותו בחי' בריאה לגבי אוא"ס ב"ה, מ"מ, נק' בחי' א"ס לגבי מדרי' שלמטה ממנו. וכידוע¹⁴² דא"ק נק' אור כללי, שכולל כל ההשתל' מרכ"ד עד סוכ"ד בבחי' השוואה ממש, והיינו שאינם שם בבחי' התחלקות, ולא בבחי' מציאות ניכרת כלל כו'. ועמ"ש מענין התכללות דא"ק במ"א, בד"ה בשעה שהקדימו רס"ב, ובד"ה תקעו רס"ד¹⁴³. וממילא הכל הוא בבחי' א"ס ובבחי' בלי גבול כו'. וכמ"ש בע"ח שער סדר אצילות פ"א¹⁴⁴, דא"ק כלול מ"ס, וכולם נק' א"ס בערך עולם האצילות כו'. ומ"מ, להיותו בחי' אדם דברי', נק' אצילות אדמה לעליון לגבי מדרי' זו כו'.

קסב

והענין הוא, דהנה, ההמשכה והגילוי מבחי' א"ק הוא ע"י צמצום וגם ע"י פרסא¹⁴⁵. וכמ"ש באד"ר¹⁴⁶ בתחלתו ופרס קמי' חד פרסא כו', דפי' בע"ח שער הנקודים פ"ב¹⁴⁷, שזהו בחי' פרסא דא"ק, דאחר הצמצום הניח פרסא כו'. ועם היות דענין הצמצום הוא סילוק האור למעלה כו', מ"מ, הרי אינו דומה צמצום דא"ק לצמצום דא"ס, וכמ"ש מזה בד"ה תקעו הנ"ל¹⁴⁸, והיינו דבחי' צמצום זה הוא בחי' מיעוט האור, אבל לא שמשנתה עי"ז כו', אבל בחי' פרסא הוא שמתעבה האור ומשתנה כו', כמ"ש. ומבואר בע"ח שם, דענין הפרסא היא בכדי שיוכל גם הבריאה לקבל אורו, אבל בשביל האצילות מספיק הצמצום לבד שיוכל לקבל אורו כו'. וא"כ, הרי האור והגילוי מא"ק לאצילות הוא

לנשמות הצדיקי' בג"ע כו'), אלא שהוא בבחי' העתקה והבדלה כו'), ובחי' זו היא בחי' פנימיות א"ק, והיא בחי' אצי' שבא"ק כו', ומבחי' עתיק דא"ק מאיר גם בפרצוף דא"ק (ואפשר זהו מ"ש במ"ח¹³⁴ הובא בדרוש הנ"ל¹³⁵ בחי' חוט הא"ס הגנוז בא"ק. ולפי משנת"ל יתכן לומר הגנוז גם בבחי' עתיק דא"ק, ועמ"ש בסוף הביאור דשבת שבתון¹³⁶ בענין האי עתיקא אשתכח נמצא ומתעלם ומתלבש כו'¹³⁷), וכמו שז"ת דעתיק דאצי' מתלבשי' באריך כו'. ועם היות דהביא שם בהקיצור¹³⁸ דאות א' בשם המב"ש¹³⁹ שזהו לעשות נר"ן דאריך, מ"מ, ודאי צ"ל שזהו למעלה מבחי' אורות דאריך עצמו כו', ועמ"ש שם במב"ש, ועמ"ש לעיל (ד"ה וישלח יעקב¹⁴⁰) בענין בחי' הממוצע כו'.

נ"ע בשם הרב המגיד דמעזריטש נ"ע שהי' מרגלא בפומי דבחי' א"ק הוא אור כללי, וכן מצאתי ג"כ בפירוש לתלמיד ר' ישראל סרוג תלמיד האריז"ל. וראה סהמ"צ להצ"צ נח, ב. סה"מ תרמ"ד ע' שנא. תרנ"ד שם ע' שא. תרצ"ב ע' סז.
(143) סה"מ תרס"ב ע' שכז ואילך. תרס"ד ע' כה ואילך. וראה גם שם ע' י. תרפ"ז ע' יז. תש"ג ע' 148-9. ד"ה וספרתם לכם (לקמן ע' ריב ואילך). ספר הערכים חב"ד שם ע' קפו.
(144) שער ג.
(145) ראה בכ"ז סה"מ תרס"ד ס"ע לח ואילך. ספר הערכים חב"ד ח"א שם ע' קעז"ט.
(146) זח"ג קכח, א.
(147) היכל נקודים שער ח (שער דרושי נקודות).
(148) סה"מ תרס"ד שם ע' כה ואילך וע' ל ואילך.

(134) במשנת חסידים שם.
(135) ביאורה"ז להצ"צ שם ע' ערב.
(136) לקו"ת דרושים ליוהכ"פ עא, ג"ד.
(137) זח"ג רפח, ב (באד"ז), ובביאור הרח"ו לאד"ז שם. — נת': ד"ה במדבר סיני תרס"ו (לקמן ע' ורלה), וד"ה אם בחוקותי תרס"ז (לקמן ע' ותמב). סה"מ תרל"א ח"א ס"ע קכא"ב. המשך תער"ב ח"ב ע' תשע, וע' א'קסט. תו"מ סה"מ תשרי ע' ק ואילך. כסלו ע' קכג ואילך.
(138) ביאורה"ז להצ"צ שם ע' רסא.
(139) = המבוא שער"ם (ח"ב פ"ב).
(140) לעיל ע' קלו ואילך.
(141) ראה יבמות קטו, א. קכא, א.
(142) ראה אוה"ת ענינים ריש ע' פד: „כן אמר רבינו הגדול

שאינו משתנה האור, לכן אצי' [הוא] בחי' אדמה לעליון לגבי א"ק כו'. אך זהו לגבי א"ק, שהוא בחי' אדם דברי', שיש לו שייכות אל האצילות, שנק' אור כללי ואריך של העולמות כו' כנ"ל, אבל לגבי בחי' אוא"ס שלמע' מא"ק (והיינו בחי' פנימיות א"ק, בחי' עתיק שבו כו', שאינו בגדר גם¹⁴⁹ בבחי' אור כללי כו'), נק' החכ' יש מאין, וגם א"ק נק' בריאה לגבי מדרי' זו כו' כנ"ל.

אמנם י"ל, דגם לגבי הקו הנמשך מאוא"ס, שהוא למעלה מבחי' א"ק כו', גם לגבי בחי' זו שייך לומר דאצילות הוא בחי' אדמה לעליון, ומה שנק' יש מאין זהו לגבי עצמות אוא"ס שלמעלה מהקו כו'. ויש לבאר זה בכ' אופנים¹⁵⁰. דהנה, לפעמים מבואר דהקו הוא המשכה שבבחי' גבול ומדה, וכמ"ש בתו"א בהתוס' ביאור דיביאו לבוש מלכות¹⁵¹, שיש ב' מיני המשכות מאוא"ס ב"ה, הא' היא בבחי' א"ס ממש, והיינו ההמשכה דבחי' מחה"ק דאנא אמלוק¹⁵², שזהו בחי' מלכות דא"ס, שהוא בחי' טובב ומקיף הכללי על כללות ההשתל, כי להיות שזהו בחי' גילוי אור עצמותו, ע"כ באה ההארה בבחי' א"ס ממש כו'. והנה, הארה זו היא ג"כ מה שמאיר לאחר הצמצום, ונעשה בבחי' מקיף כו', אלא שהארה זו היא לפי אופן בחי' אור העצמות דא"ס שלפני הצמצום, והיינו שגם לאחר הצמצום הוא בבחי' א"ס, ולכן היא בבחי' מקיף וטובב בלבד על העולמות, כי בבחי' פנימי א"א להיות, כ"א בבחי' מקיף כו'. ובודאי שאין זה בחי' אור העצמית ממש דאוא"ס שלפני הצמצום, כ"א בחי' חיצוני' שלו בלבד כו', מ"מ, להיות שזהו מבחי' אור העצמית דא"ס, הנה גם בחי' הזיו וההארה שבבחי' חיצוניות היא בבחי' אור רב ובבחי' א"ס כו'. וההמשכה הב' היא שבבחי' גבול ומדה, והיינו בחי' הקו וחוט הנמשך מאוא"ס, שהוא המשכה שבבחי' גבול ומדה, להיות בבחי' א"פ בעולמות, שיתיישב בבחי' פנימיות בכלים דע"ס כו', שא"א שיקבלו האור שבבחי' א"ס, כ"א כאשר בא בבחי' מדה וגבול, שזהו בחי' הקו כו'. (דהנה ידוע¹⁵³ שיש ב' דיעות בענין האורות. הא', שהן פשוטים ממש¹⁵⁴, ואינו שייך בהם בחי' חכ' וחסד כלל כו', וכמ"ש בהביאור דעולת תמיד תקס"ט¹⁵⁵. ולפי זה הקו הוא ההמשכה בבחי' בלי גבול בעצם, אלא שנמדד ע"פ מא' קו המדה¹⁵⁶ כמה אור יומשך בבחי' חכמה, היינו להוות ולהחיות את הכלים דחכמה, וכמה יומשך בבחי' בינה, היינו להוות ולהחיות כלי הבינה, וכה"ג במדות כו', וכמ"ש (ועי"ז נעשה התחלקות המדרי' בספי' במעלתן ומדריגתן כו').

(149) אוצ"ל: גם בגדר בחי'.

(150) האופן הב' נת' בד"ה אדם כי יקריב (לקמן ע' רנח).

(151) תו"א מג"א צב, ב ואילך. הובא באוה"ת ענינים שם.

(152) כ"ה בכ"מ בדא"ח, ראה לקו"ת נשא כא, ד [ושם:

וכמאמר אנא אמלוק]. דרושים לר"ה נת, ג [ושם: כמי"ש אנא אמלוק]. מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' ז [ושם: וכמי"ש בוהר בפ"י וימלוק אנא אמלוק]. דרמ"צ קע, ב [ושם: וכמי"ש באד"ר בענין וימלוק וימת שכ"א אמר אנא אמלוק]. ועוד. — וראה מלכים"א א, ה: אני אמלוק. ועד"ז בעבודת הקודש ח"ד פ"ח [הובא באוה"ת בראשית מ, ב].

(153) ראה דרוש ג' שיטות באוה"ת ענינים ס"ע רנח ואילך.

הגהות לד"ה פתח אלי' תרנ"ח ע' ט ואילך. סה"מ תרס"ח ע' רג ואילך. שיחת ש"פ בשלח תשט"ו (תו"מ התוועדיות תשט"ו ח"א ס"ע 254 ואילך). ובארוכה ספר הערכים: חב"ד

ח"ד ע' צג ואילך. וש"נ.

(154) דעת הר"מ מרקנטי בס' טעמי המצות שלו. הובא:

בחיית פ"ג ובפרדס שער ד (שער עצמות וכלים) פ"א. אוה"ת ענינים שם. וראה גם פרדס שער יא (שער הצחצחות) פ"ו. הובא ונת' בסה"מ תרס"ח שם.

(155) מאמרי אדה"ז תקס"ט (קה"ת תשס"ה) ע' רלה ואילך.

הובא ונת' באוה"ת פנתס ס"ע אקמו ואילך. ענינים ע' רסג. הגהות לפתח אלי' תרנ"ח שם ס"ע טו"ז. סה"מ תרס"ח שם ע' רד. ועוד.

(156) כ"ה בכ"מ בדא"ח, וראה "מאמר קו המדה" בוהר

חדש נו, ד ואילך. וראה גם זח"ב רלג, א. פרדס שער ד (שער עצמות וכלים) פ"ז [שם נת' דברי הוהר חדש במאמר קו המדה. עיי"ש]. ביאורו לאדהאמ"צ נו, ד ואילך. ולהצ"צ ח"א ע' חצר ואילך.

קסג

והב', שבהאורות עצמן יש ג"כ ע"ס¹⁵⁷, בחי' אור החכמה ואור החסד כו', וכמ"ש הפרדס בשער עצמות וכלים¹⁵⁸ (דמ"ש בד"ה יביאו לבוש מלכות¹⁵² הוא ע"פ דעה זו, וכמ"ש בדרוש הר"מ מרקנטטי¹⁵⁹), אלא שהע"ס שבאור ה"ה בבחי' פשיטות ואין לגבי הע"ס שבכלים כו'. ולפי דיעה זו הקו הוא המשכה שבבחי' גבול ומדה כו'. וראשית גילוי הקו הוא בחכמה, והיינו, שבחי' כח ומהות החכמה, שזהו בחי' האור, הוא מהקו. וכלי החכמה המגבילה להיות בבחי' יש הוא מהארת הסוכ"ע כו', וכמ"ש בהביאור הנ"ל¹⁶⁰, דלהיות התהוות בחי' יש זהו בכח הסובב דוקא כו'. וא"כ, נשמע מזה, שכח ומהות החכמה, דהיינו בחי' האור, אין¹⁶¹ נק' יש מאין, דדוקא בחי' הכלי זהו שבא בבחי' יש מאין, והתהוותה מאוא"ס הסובב כו', אבל האור שנמשך אינו בבחי' יש מאין כו'. והקו ה"ה נמשך מבחי' אוא"ס, שהאור מעין המאור¹⁶², ולכן נק' בחי' חכמה דאצילות (וכן כללות האצילות) בשם אדם אדמה לעליון כו', והתהוות החכמה מהקו הוא ע"י ריבוי השתל' וכמה צמצומים בבחי' מיעוט האור, וכמו צמצום א"ק וסוד הדיקנא כו'¹⁶³, ומ"מ אינו נק' יש מאין כו'.

אך דוקא לגבי הקו שייך לומר כן, לפי שהקו הוא מה שאוא"ס מאיר בבחי' גבול ומדה שהי' ע"פ¹⁶⁴ צמצום ומקו"פ¹⁶⁵, שהוא הסתלקות בחי' א"ס, שלא להיות בגילוי בחי' א"ס, אלא בחי' גבול ומדה, והוא ראשית הגילוי בחכמה כו', ע"כ, כיון שהקו עם היותו הארה מבחי' האוא"ס, מ"מ כיון שהוא מה שאוא"ס אינו מאיר בבחי' א"ס, כ"א בבחי' גבול ומדה, לכן, לגבי בחי' זו שייך לומר בחי' ראשית הגילוי בחכמה. ולא נק' החכמה יש מאין לגבי בחי' זו דהארה שבבחי' גבול ומדה, כ"א ע"ד אצילות מההעלם אל הגילוי כו'. אבל לגבי מה שאוא"ס ב"ה מאיר בבחי' א"ס ממש ולא בבחי' גבול ומדה, והוא בחי' סוכ"ע, הנה לגבי בחי' זו, אפי' א"ק שלמעלה מעלה מהאצילות נק' בריאה יש מאין, וכ"ש בחי' חכמה דאצילות, כי בא"ס עצמו לא שייך כלל גדר ספירות אלו (וכמ"ש¹⁶⁶ שמצד הארה זו דסוכ"ע הי' ממשיך ריבוי רבבות ספי', וגם באופן מהות אחר כו'), עד שיתכן לומר שהחכמה היא מההעלם אל הגילוי כו', רק לגבי הקו שייך לומר כן, כיון שהוא הארה שבגבול ומדה כו', אבל לגבי א"ס ב"ה הסוכ"ע נא' והחכמה עצמה ממש מאין תמצא, בבחי' יש מאין, כי א"ס ב"ה שלמעלה מהקו אינו בגדר חכמה כלל כו'.

והנה מב' המשכות הנ"ל, דבבחי' א"ס ובבחי' גבול ומדה, הוא שרש ב' הנהגות הנ"ל, הנהגת הטבע וההנהגה שלמעלה מהטבע. דהנהגת הטבע הוא מההמשכה שבבחי'

(160) תו"א מג"א שם צב, ג"ד.

(161) אוצ"ל: אינו.

(162) ראה תו"מ סה"מ אדר ע' קיא.

(163) ראה שער היחוד והאמונה ספי"ט בהגה"ה (פו, א).

דרמ"צ קל, ב. קלב, א. אוה"ת ענינים ס"ע של. סה"מ תרכ"ט ע' רחצ. – אודות ב' צמצומים אלו (צמצום דא"ק וסוד הדיקנא) ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תשצ"ב. ע' תתלב. סה"מ תרפ"ז ע' טו"ית.

(164) אוצ"ל: ע"י.

(165) = ומקום פנוי.

(166) תו"א שם צב, ג.

(157) דעת הר"ר פרץ הכהן בס' מערכת האלקות רפ"ג. ועד"ז דעת הר"ר דוד בס' מגן דוד – הובא בפרדס שער ד (שער עצמות וכלים) שם פ"ב, ובאוה"ת ענינים שם ע' רסו ואילך.

(158) שער ד פרק ד – בביאור דעת הפרדס (אם לדעתו האורות הם פשוטים (כפי שמשמע בכ"מ) או שהם מצויירים), ראה סה"מ תרס"ח שם ע' רג וע' רה ואילך. ספר הערכים-חב"ד ח"ד שם ס"ע קא ואילך.

(159) כנראה הכוונה להמשך לד"ה שיטת הר"מ מרקנטטי (דרוש ג' שיטות הנ"ל) הנדפס באוה"ת ענינים שם אחרי ד"ה שיטת הר"מ, עמוד רפה (ומתחיל „במ"א אמר").

גבול ומדה, שזהו בחי' האור והחיות פנימי שמתלבש בעולמות להחיותו, שהוא מקור הנהגת כל העולמות והנבראים כו'. ושרש ההמשכה היא מהקו, בחי' ממכ"ע כו'. ולהיות דהקו הוא מעין המאור¹⁶³, שהוא ג"כ בבחי' א"ס, לכן הנהגת הטבע היא תמידית בלי שום שינוי והפסק, שניכר בזה כח הא"ס כו' כנ"ל. אמנם ההנהגה שלמעלה מהטבע זהו מבחי' ההמשכה שבבחי' א"ס ובל"ג, ולכן בזה ניכר גילוי אוא"ס יותר, להיות דבחי' ההמשכה שבבחי' א"ס אינו בא בבחי' התלבשות בעולמות, והגילוי דבחי' זו הוא גילוי בחי' א"ס הבלי גבול ממש כו', ולכן בזה ניכר גדולת הא"ס ביותר כו'. וזהו החדש הזה לכם ראש חדשים, דהגם דתשרי הוא ר"ה, הנה תשרי הוא זמן בריאת העולמות, שזהו מההארה אלקית שבא בבחי' התלבשות בעולמות להיות מזה הנהגת הטבע, ושרשו הוא מההמשכה שבבחי' גבול ומדה כו', אבל ניסן הוא חדש של גאולה¹⁶⁷, שזהו הנהגה שלמעלה מהטבע, וכמו הנסים דיצ"מ וקרי"ס, דשרש ההמשכה הוא מההמשכה שבבחי' א"ס, וכמא' עד שנגלה עליהם ממה"מ כו'¹⁶⁸, ובמורא גדול זה גילוי שכינה¹⁶⁹, בחי' מלכות דא"ס כו', כידוע¹⁷⁰. ולפי"ז ניחא ב' הענינים, דתשרי נק' ר"ה, ונק' ראש שכולל כל השנה, וזהו בההמשכה שבבחי' גבול כו', אמנם, מ"ש החודש הזה לכם ראש חדשים, שניסן נק' ראש, היינו בההמשכה שבבחי' א"ס, דבהמשכה [זו] נק' ניסן ראש, והוא חדש של גאולה כו'.

170 ראה מאמרי אדה"ז תקס"ט (הוצאת תשס"ה) ע' ע"עא.
אוה"ת שה"ש (כרך א) ס"ע רסא ואילך. סה"מ אעת"ר ע' עט
ואילך. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלב. ועוד.

167 שמו"ר פט"ו, יא.
168 הגדה של פסח פיסקא, מצה זו".
169 שם פיסקא, ביד חזקה".

בס"ד, ש"פ בשלח, רס"ו

ויוֹלֶךְ ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה כו' ויבקעו המים.⁷ וצ"ל, והלא קרי"ס לא הי' ענין טבעי, כ"א הי' נס נפלא היוצא מדרכי הטבע, וא"כ למה הי' צריך להיות הרוח קדים,⁸ שזהו כמו הנהגה טבעית, אשר באמת הי' זה למעלה מהטבע, לא הי' צריך להיות שום הכנות לזה כו'. ולהבין זה צ"ל משנת"ל⁹ דאצילות נק' אדם ע"ש⁵ אדמה לעליון, להיות שהוא בחי' גילוי ההעלם כו'. והגם דכתי"ב⁶ והחכמה מאין תמצא כו', נת"ל דמה שאצילות הוא אדמה לעליון היינו לגבי א"ק, וגם לגבי כללות הקו. כי ב' מיני המשכות יש, א' בבחי' גבול ומדה, והיינו גילוי הקו, והב' בבחי' א"ס, שזהו הארת בחי' מלכות דא"ס. והקו ג"כ שרש המשכתו מלפני הצמצום, והוא מעין המאור. ולגבי בחי' זו, חכמה דאצילות היא בבחי' אדמה לעליון, ולגבי המשכה שבבחי' א"ס כתי' והחכמה מאין כו'.

אֲמַנִם עדיין צ"ל, מאחר שחכמה לגבי הקו היא בבחי' אדמה לעליון, היינו בבחי' אצילות, שהוא בחי' גילוי ההעלם, והקו הוא מבחי' עצמות אוא"ס שלפה"צ, שהאור הוא מעין המאור, א"כ ה"ה ג"כ בבחי' גילוי ההעלם. והגם דהמשכת הקו הוא ע"י הצמצום, מ"מ, הרי מבואר בע"ח⁷ שזהו מה שאחר הצמצום המשיך מן אוא"ס קו א' ישר מן אור העיגול שלו כו', וראש העליון של הקו נמשך מן הא"ס עצמו ונוגע בו כו'. ובפרט לפי מ"ש במ"א⁸ דאופן המשכת הקו הוא שאחר הצמצום והתעלמות האור, שז"ע⁹ ריחוק, נמשך אח"כ להיות בבחי' קירוב כו'. והיינו דבשביל המשכת הקו הי' תנועה הפכית מהצמצום הקודם, שהו"ע סילוק האור, ואח"כ חזר ונמשך האור, היינו באוא"ס¹⁰ שלפני הצמצום חזר והאיר בכדי שיהי' המשכת הקו כו'. וכמו¹¹ עד"מ בהשפעת השכל מהרב אל התלמיד, דבתחלה צ"ל צמצום האור, שמעלים אור שכלו לגמרי, ואח"כ בכדי שיהי' נמצא האור השייך אל המקבל, הרי חוזר האור ומאיר כו', כי מהסילוק לבד, הרי לא ימצא האור השייך אל המקבל¹², כ"א ממה שחוזר ומאיר אח"כ כו'. ובאמת מהסילוק גופא כבר נמצא האור השייך אל המקבל, והיינו כאשר הסילוק והצמצום הוא באופן כזה דוקא שימצא כו', כי יכול [להיות] סילוק לגמרי, כמו שלא השכיל שום שכל כלל, ואז לא ימצא מזה שום

(7) שער א (דרוש עיגולים ויושר) דרוש א ענף ב.
 (8) ראה סה"מ תרס"א ע' קעח. תרס"ט ע' קמו ואילך. תרפ"ו ע' רחצ ואילך.
 (9) = שזהו ענין.
 (10) אוצ"ל: דאוא"ס.
 (11) בהבא לקמן ראה שער היחוד לאדהאמ"צ פ"ב (יא, ב).
 סה"מ תרמ"ח ע' קס"קסא, וע' תמ. תרנ"ז ע' קלט. תרנ"ח ע' פח"ט. תרנ"ט ע' קצא. תרס"ח ע' קסד. המשך תער"ב ח"ב ע' תרמב. עטר"ת ע' תרסה"ו. תרפ"ד ע' שז ואילך. תרפ"ז ע' מב ואילך. תשי"ט ע' 133 ואילך.
 (12) ראה סה"מ תרנ"ט שם. עתר"ר ע' לח. וראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' כה. ענינים ע' שמה.

(1) לכללות המאמר ראה ד"ה להבין ענין אור א"ס באוה"ת ענינים ע' קעה ואילך.
 תוכן המאמר נמצא בקיצור בד"ה וידעת היום בסה"מ תרמ"ז ע' לח"ט. תרנ"א ע' רה"ו.
 לכמה מעניני המאמר ראה ד"ה באתי לגני וד"ה ויולך ה' את הים תשכ"ו (נדפס בקונ' "מאמרי באתי לגני תשכ"ו-תשמ"ו" – קה"ת תשס"ו).
 (2) בשלח יד, כא.
 (3) ראה פ"י הרמב"ן עה"ת בשלח שם, כד (ע"ד הפשט).
 (4) במאמר הקודם (ד"ה החודש הזה (ע' רי ואילך)).
 (5) ישעי' יד, יד. וראה הנסמן לעיל שם.
 (6) איוב כח, יב.

אור כו', אבל כאשר הסילוק אינו לגמרי, אז מהסילוק גופא נמצא האור השייך אל המקבל, להיות שכבר נמצא האור גם קודם שצמצם א"ע, אלא שאז אינו ניכר כלל, וידוע¹³ שע"י הצמצום נעשה הבדלה בין הפנימיות לחיצוניות, וע"ז נעשה ניכר האור של המקבל כו'. אבל זהו רק בבחי' נקודה כללית לבד, ואינו בא עדיין בבחי' גילוי, ואפי' במורגש לעצמו, ובכדי שיהי' האור השייך אל המקבל בבחי' גילוי גם לעצמו, זהו דוקא ע"י שחוזר ומאיר כו'. וכמו"כ יובן למעלה, דבכדי שיהי' גילוי הקו, זהו דוקא ע"י שלפני הצמצום גופא חוזר האור ומאיר כו'. ומובן שאינו מאיר בגילוי ממש כמו שהי' קודם, דא"א שיהי' אז גילוי האור כו', אבל מ"מ ה"ה מאיר כו', ועמ"ש מזה בד"ה תקעו רס"א¹⁴. וא"כ הרי המשכת הקו הוא ע"י הקירוב דאוא"ס כו'. וא"כ, מאחר שהקו הוא מעין האוא"ס שלפה"צ, והחכמה היא בבחי' גילוי ההעלם לגבי הקו, איך החכמה היא בחי' יש מאין לגבי עצמות אור א"ס כו'. וגם צ"ל בעיקר הענין שנת"ל שיש ב' מיני המשכות, בבחי' א"ס, ובבחי' מדה וגבול, והיינו בחי' מל' דא"ס, בחי' סובב הכללי, ובחי' הקו, שהוא בחי' ממכ"ע, דמאחר דשניהם נמשכים מהאוא"ס שלפני הצמצום, למה זה בבחי' א"ס וזה בבחי' גבול כו'.

אך¹⁵ הענין הוא, דהנה ידוע מה דאיתא בזהר¹⁶ ובתיקונים¹⁷ דאוא"ס הוא למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית. ולכאורה אינו מובן איך שייך מעלה ומטה באוא"ס¹⁸. וגם¹⁹, מאחר דאוא"ס הוא למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, א"כ הרי לא יש חילוק בין מעלה ומטה, והול"ל דאוא"ס לית אתר פנוי מיניה²⁰, [ו]מה"ע למעלה עד כו' ולמטה כו'.

והענין הוא, דהנה, יש להקדים תחלה פ"י א"ס, מהו א"ס. דידוע הקושי בזה²¹, למה קראו בשם א"ס, ולא בשם אין לו תחלה, שהוא מעלה יתירה. וכמ"ש הרמ"ע בס' פלח הרמון שע"ד פ"ג²², כי כל קדמון נצחי, ולא כל נצחי קדמון, שרבים מן הנבראים יהי' נצחיים ברצון הבורא, אבל אין שום קדמון זולת הבורא ית' לבד, שהוא לבדו הוא הקדמון, שמציאותו מעצמותו ואין לו סיבה אחרת ח"ו, משא"כ שאר הנמצאים כולם מחודשים מאין ליש, ואפי' א"ק נק' אדם דבריאה, שיש לו תחלה²³, ונק' קדמון רק להיותו

וכיו"ב, ולא למעלה כו' ולמטה כו' שמחלק לשני ענינים כו'.
(20) ע"ד לשון התקו"ז שם (צא, סע"ב).

(21) ראה לקו"ת פקודי ז, ב (בהגהה). מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' כב, וע' תכג. מאמרי אדה"ז ענינים ס"ע נ"ג. אוה"ת ענינים ע' קסא. סה"מ תרמ"ז ע' לח. תרמ"ח ע' קנז. תרנ"א ע' רה"ו. הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע' נ"גא. תרנ"ט ע' קפה"ו. תרס"ד ע' ל ואילך. המשך תער"ב ח"א ס"ע צד"ה. תער"ב ע"ו ע' יב. עז"ת ס"ע קמט"ג. תרפ"א ע' רכג. תרפ"ג ע' פב. תרפ"ה ע' רכז"ח. תרצ"ו ע' 27. תש"ז ע' 125 ואילך, וע' 8-237. ד"ה ואלה שמות תש"כ פ"ה ואילך (תו"מ חכ"ז ע' 267 ואילך). ד"ה באתי לגני תשכ"ב פ"ב ואילך (סה"מ תשכ"ב ע' ככג ואילך). לקמן רד"ה וידבר ג' זאת חוקת (ע' רל).

(22) = הר"ר מנחם עזרי" מפאנו בספרו פלח הרמון (על ספר הפרדס) שער ד (שער עצמות וכלים) פרק ג. וראה גם בהקדמתו לס' יונת אלם [הובא בלקו"ת פקודי שם].

(23) באוה"ת ענינים שבהערה 1: כמ"ש בע"ח שער ב.

(13) ראה סה"מ תרנ"ט שם ע' קצא ואילך. תרס"ט, עטר"ת, תרפ"ו ותרפ"ז שם. ועוד.

(14) סה"מ תרס"א ע' קסז. וראה גם המשך תער"ב ח"ב שם.
(15) בהבא לקמן – ראה ד"ה לה"ע שארז"ל שאוא"ס באוה"ת ענינים ע' קי.

(16) ראה ז"ח יתרו לד, סע"ג.

(17) תיקון נו (צב, רע"א).

(18) ראה ד"ה נחמה עליו תשי"ד (תו"מ סה"מ ניסן ע' קע"א): הרי הענין דמעלה ומטה (גם מעלה ומטה ברוחניות) הוא גבול, ואיך שייך לומר באין סוף (כלי גבול) שהוא למעלה כו' ולמטה כו'.

(19) ראה ד"ה נחמה עליו תשי"ד שם: ולכאורה הי' אפ"ל שענין מעלה ומטה הוא בעולמות (ולא בא"ס), והפירוש דאוא"ס למעלה כו' ולמטה כו' הוא שהוא נמצא (ומתפשט) בכל הדרגות שבכל העולמות, למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית. אבל עפ"ז הול"ל לית אתר פנוי מיני

קדם לאצילות כו', וא"כ כיון שעיקר הענין הוא שהקב"ה אין לו תחלה, שזהו רק מה שבו ית' ולא בזולתו, א"כ כך הי' להם להמקובלים לקרותו, ולמה נק' בפי כל ס' הקבלה בשם אין סוף.

אך הענין יובן בהקדם מה שנחלקו המקובלים בענין הכתר²⁴, אם הוא ממנין הע"ס. דברים מהמקובלים²⁵ ס"ל שהכתר אינו נמנה בע"ס, ונק' א"ס, והרמ"ק בפרדס שער אם הא"ס הוא הכתר²⁶, נחלק עליהם, דהכתר הוא ג"כ מכלל הע"ס. וביאר²⁷ דברי המקובלים הנ"ל, דס"ל דהעילוי שיש לכתר על כל הספירות (דזהו לכל הדעות שיש עילוי לכתר כו') הוא, שכולם הן מחודשים מאין ליש, משא"כ בחי' הכתר אינו מחודש (דלהיות בכל²⁸ הספי' מן החכמה ולמטה יש כלים, שז"ע בריאה יש מאין כידוע²⁹, אבל בכתר לא יש בו כלים, וכמ"ש בזהר בא דמ"ב ע"ב, ותמן לית מאנא למתפס לי' למנדע בי' ידיעא כלל כו' עכ"ל. ולפי המתבאר כאן, י"ל, שגם מצד האור נק' מחודשים, וכנ"ל שהחכמה נק' יש מאין לגבי עצמות אוא"ס, משא"כ הכתר הוא ההמשכה שבבחי' א"ס כו'). [ו]ע"ז אמרו³⁰ עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, שבחי' שמו שהי' ג"כ עד שלא נבה"ע אצילות³¹, היינו בחי' הכתר, והוא הנק' א"ס. ולדבריהם אתי שפיר שנק' א"ס, ולא נק' אין לו תחלה, שהרי באמת יש לו תחלה, הוא בעל השם, וכמארו"ל הוא ושמו, משא"כ מהותו ועצמותו לא שייך כלל לקרות א"ס כנ"ל. אך הרמ"ק ז"ל נחלק עליהם, והביא ראיות שהכתר הוא מכלל ע"ס ממש, שהן מחודשים, אלא דתחלת אצילות שיהי' שייך לומר ספי' ממש והמתגלה אלינו (דהא בהא תלי', דמה שהוא בבחי' ספי' במציאות, ממילא הוא בבחי' מתגלה כו'), הוא מן החכמה למטה, אבל הכתר הוא בבחי' תכלית ההעלם לגמרי, לפי שבכתר מאיר גילוי אוא"ס ממש, ולזאת אינו בבחי' מציאות מתגלה כו', וזהו העילוי שבכתר כו', אבל הוא ג"כ מה שנאצל מעצמות המאציל כו'. והאריז"ל בע"ח שעמ"א³², הכריע, דהכתר הוא ממוצע, ויש בו מבחי' תחתונה שבמאציל, ונק' מצד בחי' זו א"ס, ויש בו מבחי' שרש הנאצלים, ומצד בחי' זו הוא במנין הע"ס. וגם דבריו צריכים ביאור, דאיך שייך לומר שיש בו מבחי' א"ס ממש, [ד]כיון שאין הכתר א"ס, א"כ א"ס הוא מהותו ועצמותו, [ו]איך שייך שיהי' בכתר מבחי' זו (דהנה, הפרדס ס"ל שכתר בכלל הוא בחי' נאצל ועלול מא"ס, וא"כ, מה שהא"ס מאיר בכתר ה"ה בחי' הארה לבד, כי כל גילוי הוא

קסו

(27) בפרדס שם.

(28) אוצ"ל: להיות דבכל (או: דלהיות שבכל).

(29) ראה לקו"ת בהר מא, ד. אוה"ת ענינים ע' רנט ואילך.

ועוד.

(30) פרקי דר"א פ"ג.

(31) כן פי' בעבודת הקדש ח"א (חלק היחוד) פ"ב («כפי מה שקבלו בעלי העבודה איש מפי איש»). הובא באוה"ת יתרו שם. סה"מ תרמ"ד (הוצאת תשס"ב) ע' שמו. וש"נ. תרנ"ד ס"ע רחצ. לקמן ד"ה כי עמך (ס"ע רמו). וראה ס' הערכים-חב"ד (כרך ד) ע' תלו ואילך.

(32) = שער מא. כ"ה בע"ח דפוס שקלאוון תק"ס, ובדפוסים שלפנינו הוא בשער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א. וראה לעיל ע' קכו ובהנסמן שם בהערה 33.

(24) ראה בכ"ז הוספות לתו"א ויחי קה, א. לקו"ת בחקותי מו, רע"ג. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ריש ע' צה. אוה"ת וישב (כרך ו) תתרפח, א. יתרו ס"ע תתלט"מ.

(25) «מגילת סתרים ואגרת חמודות» (הובא בהקדמה לס' מגן דוד להרדב"ז [ראה הוספות לתו"א ויחי שם. ואוה"ת וישב שם]. ס' האמונות להר"ר שם טוב שער ד פ"א «בשם הרב הגדול ר' אברהם אבי"ד החסיד ז"ל, וממנו קיבל הרב הגדול הראב"ד חתנו, והרב החסיד ר' יצחק» (הובא בפרדס שבהערה הבאה). ס' עבודת הקודש (להר"מ בן גבאי) ח"א (חלק היחוד) רפ"ב בשם «ביאור סודות הרמב"ן ז"ל» (הובא לקמן בהמאמר ובאוה"ת יתרו ע' תתלט).

(26) שער ב פ"א ואילך. וכן דעת הרדב"ז בהקדמתו לס' מגן דוד שם.

בחי' הארה לבד, לא בחי' העצמות, כ"א מה שמאיר מאורו בהעלול ממנו, ולהיות זהו גילוי בחי' האור דא"ס ממש, לזאת הכתר הוא בתכלית ההעלם כו' כנ"ל. אבל האריז"ל או' דבחי' עליונו³³ שבכתר, דהיינו בחי' עתיק, הוא בחי' תחתונה שבא"ס, ואם נאמר דא"ס הוא בחי' העצמות, איך שייך דבכתר יהי' בחי' זו כו'. ועוד, איך שייך בהעצמות ממש לומר בחי' תחתונה או עליונה כו'.³⁴

אך הענין, דכמו שנחלקו המקובלים בענין הכתר, והאריז"ל הכריע כו', כמו כן יש כעין מחלוקת זו בפ"י ל' א"ס. דהרמ"ק ס"ל דשם א"ס קאי לעצמות הבורא, והרמ"ע שם פ"ד³⁵ ס"ל דבחי' רצונו ית' הוא הנק' א"ס, ונק' סיבה ראשונה אל כל הנמצאים, משא"כ [ל]מהותו ועצמותו אין לייחס אפי' תואר סיבה כו'. ומדברי האריז"ל מובן להדי' [ה]הכרעה בזה, דמאחר שכתב³⁶ שבכתר יש בחי' תחתונה של א"ס, וכאלו נאמר בחי' מלכות שבמלכות דא"ס כו', מובן ומבואר בהדי' דא"ס אין ר"ל³⁷ העצמות של הבורא ממש, דבמהותו ועצמותו ממש אין שייך כלל ח"ו לומר בחי' תחתונה או עליונה כנ"ל, אלא ודאי א"ס לאו היינו מהו"ע ממש, עד שיצדק בזה לומר בחי' תחתונה כו'. ומ"מ, מובן מדבריו ג"כ, דלא ס"ל כלל מ"ש הרמ"ע דרצונו הוא הנק' א"ס, וכמובן דבחי' מאציל המבו' שם אינו בחי' הרצון כו'. ועוד, דהרי בחי' רצון נק' בו ג"כ כתר, ואף שיש רעדכ"ר³⁸, ונק' א"ק או כתר דא"ק, מ"מ, מאחר שאמר שבבחי' כתר (אפי' דא"ק) שהוא הנק' רצון יש בו מבחי' תחתונה של א"ס, מובן ומבואר דא"ס למע' מעלה מבחי' רצון. ונמצא מובן מדברי האריז"ל דבחי' הנק' א"ס הוא למעלה מבחי' רצון, ומ"מ לאו היינו מהו"ע ממש.

נה להבין מהו בחי' זו הנק' א"ס, צ"ל מה הכריח את הרמ"ק לפרש דא"ס קאי על העצמות, וכמו"כ להבין מה שהכריח את המקובלים הראשונים לומר שהכתר הוא

(* בבבאור³⁸ ד"ה שחורה אני³⁹ מבו' בחי' תחתונה היינו בחי' האור לגבי העצמות כו', ולפ"ז לכאוי' יש מקום לומר דא"ס קאי על העצמות. ושם בסוף הענין⁴⁰ והנה מדברי כו' הכרח וראי' כו', וצ"ע. והשי"ת יאיר עיני.

(33) אוצ"ל: עליונה.

(34) ראה לקו"ת שה"ש ח, א: כי לא שייך בחי' אחרונה או ראשונה רק במקום ששייך לומר ראש וסוף, והיינו בעשר ספירות שהחכ' נק' ראשית ההשתלשלות כו' והמל' נק' סופא דכל דרגין, משא"כ בא"ס ב"ה שאין לו קץ וראש והוא פשוט בתכלית הפשיטות מהו"ע בחי' אחרונה.

(35) בס' פלח הרמון שער ד (שער עצמות וכלים) שם פ"ב. (36) בעץ חיים הנ"ל (הובא בלקו"ת בהר מג, ג. הוספות לס' ויקרא נג, סע"ב. שה"ש שם. ועוד).

(37) = רצונו לומר.

(38) על תיבות אלו כתב רבינו: „אין צריך להעתיק" (וראה לעיל ע' כב בשוה"ג להערה 105).

(39) לקו"ת שה"ש שם.

(40) לקו"ת שה"ש שם, וז"ל: וז"ש האריז"ל בחי' היותר

אחרונה כו' והנה מדברי האריז"ל אלו הוא הכרח וראי' גמורה למ"ש בכמה דוכתי דפי' אוא"ס היינו האור והגילוי, אבל מהותו ועצמותו הוא עד"מ בחי' המאור שהוא מקור האור כו', דאל"כ מהו פי' בחי' תחתונה ושפלה מכל בחי' א"ס דקאמר האריז"ל, אלא ודאי דר"ל עד"מ האור והזיו כו'. אך אמנם עם היות שאמת נכון הדבר דעל האור לבד יתכן לומר מ"ש בע"ח בחי' היותר אחרונה כו' מ"מ באמת פי' בחי' היותר אחרונה שבא"ס דקאמר בע"ח אין הכוונה על כללות האור והזיו ממש, כ"א עוד זאת ר"ל שבחי' היותר אחרונה שבהאור והזיו מזה נמשך להיות עתיק לאצילות, וכנודע שמתחלה הי' צמצום בהאור ואח"כ נמשך רק קו וחוט לבד מהאוא"ס כו' והקו הוא נק' בחי' אחרונה לגבי האור כו'.

(41) = רעוא דכל רעיון. ראה זח"ב קעו, ב (בספד"צ). רנג, ב. רנת, ב. ועוד.

הנק' א"ס. והענין הוא, דהנה כתיב⁴² אני הוי' לא שנית, שלא יש שום שינוי כלל מצד התהוות העולמות. וכמא'⁴³ אתה הוא עד שלא נברה"ע ואתה הוא כו'. והיינו, שאינו כמו הנשמה שמחי' את הגוף, שמתפעלת ומקבלת שינויים ממקרי הגוף⁴⁴, לפי שמלובשת ממש בתוך לבושי הגוף כו', והיינו הכחות של הנפש, כמו כח השכל והמדות (שנק' לפעמים עצמות הנפש⁴⁵ לגבי לבושי מחדום"ע), שהן נתפסים ומתלבשים ממש באברי הגוף, ומקבלים שינוים על ידן באופן ההעלם והגילוי שבהם, וכמו בהחילוק בין קטנות לגדלות, שהחילוק הוא בהאברים, ועי"ז נעשה שינוי בהכחות כו', וכמ"ש במ"א⁴⁶. וגם עצם הנפש, הגם שאינו⁴⁷ מלובשת ממש בגוף, ואין בה שינוים דקטנות וגדלות כו', מ"מ, ה"ה נתפסת ג"כ בגוף ומוגדרת בו, שהרי בעת שמחי' את הגוף הזה אינה יכולה להחיות גוף אחר כו', וכמ"ש במ"א⁴⁸, הרי שהיא מוגדרת בו עכ"פ כו'. משא"כ מה שהיא ית' מחי' את כולם ומהוה אותם מאין ליש, אין עצמותו ית' מלובש ונתפס בהם ח"ו, רק בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם⁴⁹, ואף שאין לו דמות הגוף⁵⁰, אך דברה תורה כלשון בני"א⁵¹, והוא כמו למשל בנפש האדם, שהדבור שמדבר לזולתו אינו בחי' עצמיות של הנפש כלל, כ"א חיצוניות של הנפש בלבד, כי אין נחסר כלל בהנפש מרוב דיבור שמדבר לזולתו, שאף שידבר הרבה אין נחסר כלל מהנפש כו'⁵² (ובאמת כן הוא גם בהכחות לגבי עצם הנפש, שאינו נחסר כלום מהנפש ע"י הכחות, וכמו בהשפעת השכל והמדות כו', ואין עושיין שום שינוי בהנפש כלל כו', והיינו לפי שבאמת הן ג"כ רק הארה לבד, ולא עצמות הנפש כלל כו'. אמנם הדבור הוא הארה חיצונית יותר, שאינו עושה שינוי וחסרון גם בהכחות כו', והעיקר בזה הוא, כי הבל הדבור הוא הבל חיצוני לגמרי כו', וכמ"ש במ"א⁵³). והיינו לפי שהוא הארה חיצונית לגמרי מהנפש, ואינו בבחי' עצמית כלל וכלל כו'. וכמו"כ כללות בחי' החיות הנמשך בעולמות הוא מבחי' דיבור עליון, שאין זה בחי' עצמות כלל, כ"א בחי' הארה חיצונית לבד כו'. אבל בחי' העצמות אינו בגדר העולמות, ואינו בערך התלבשות בעולמות כלל כו'. וז"ש⁵⁴ קדוש כו' ה' צבאות כו', דעצמות א"ס קדוש ומובדל⁵⁵, ואינו מתלבש כלל בעלמין, רק בחי' דבורו לבד מתלבש בעולמות להוותן ולהחיותן כו', ולכן אינו פועל שום שינוי בעצמותו, להיות שזהו רק בחי' הארה חיצונית לבד, אבל בחי' עצמותו הוא רק בבחי' סוכ"ע, שאינו מתלבש בהם, כ"א בבחי' סובב לבד,

קסז

(42) מלאכי ג, ו.
 (43) בתפלת שחרית.
 (44) ראה תניא פמ"ב (ס, ב).
 (45) ראה תניא רפ"ב (טז, ב): „מהות ועצמות נפש האלקית שהיא עשר בחינותיה". ועד"ז שם פ"ב (כו, א). [וראה גם שם רפ"ג (ז, סע"ב)]. תו"א וירא יג, ג. לקו"ת ויקרא ד, ב. דרמ"צ קנה, ב. סה"מ תרכ"ו ס"ע קעב"ג. תרכ"ז ע' תנו [ובהנסמן שם]. תרמ"ג ע' טו. תרמ"ו ע' טו. תרנ"ג ע' רלד"ה. תרס"ג ח"א (הוצאת תשנ"ד ואילך) ע' קס ואילך. עת"ר ע' קמת. תרע"ח ע' שם ואילך. עטר"ת ע' שעט ואילך. תרצ"ו ע' 53. ועוד.
 (46) ראה בסה"מ שבערה שלפנ"ו. ובהנסמן בסה"מ תרכ"ז שם. ד"ה כל השונה הלכות תרס"ז (לקמן ע' ותכו). וראה ס' הערכים חב"ד כרך ב ע' עתר.
 (47) אוצ"ל: שאינה.
 (48) ראה הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע' כו ואילך. לקמן ד"ה וידבר גו' זאת חוקת (ע' רלו). וש"נ.
 (49) תהלים לג, ו.
 (50) פיוט „גדל" בסדר תפילת שחרית בתחילתו (ע"פ נוסח אשכנז וספרד). וראה אוה"ת בלק ע' תתקעו. ענינים ס"ע צב. המשך תער"ב ח"א ס"ע ת.
 (51) ברכות לא, ב. וש"נ.
 (52) ראה תניא פ"ב (כו, א). לקו"ת דרושים לר"ה סא, א. אוה"ת שה"ש (כרך א) ע' נב. ובכ"מ.
 (53) ראה סה"מ תרכ"ו ע' רפ. תרכ"ז ס"ע תע"תעא [ובהנסמן שם בע' תסט]. תרל"ב ח"א ס"ע רסה. ח"ב ס"ע תקמז"ח. תרנ"ח ע' סט. ועוד.
 (54) ישעי' ו, ג.
 (55) ראה תניא פמ"ו (סו, א).

ועז"נ⁵⁶ את השמים ואת הארץ אני מלא, אני ממש מלא כו', דלית אתר פנוי מיני' כו'⁵⁷, רק שאינו מתלבש ונתפס כלל כו'.

ובזה יובן טעם ודעת הרמ"ק דפי' שא"ס נק' מהו"ע של הבורא ממש, וכל מה שנאצל ממנו לא נק' כלל א"ס, וטעמו, כי אין לומר ל' אין סוף, שמורה על בלי גבול ממש, רק עליו ית' ממש, ולא על דבר המסובב ונמשך ממנו, והוא לבד⁵⁸ הקדמון ואין סוף כו'. כי הנה, ענין א"ס הוא ב' דברים, הא', שהוא בחי' א"ס להתפשטותו, שז"ע א"ס, בלי גבול, שא"ס להתפשטותו. ואמיתית ענין זה שייך רק בעצמות ממש, הגם דכל עצם בלתי מתפשט כו'⁵⁹, מ"מ, אמיתית נושא הענין דא"ס להתפשטותו, שייך רק בבחי' העצמות, כי מה שנאצל ונתגלה מן העצמות, הגם דשם שייך ענין התפשטותו, הנה אין זה בהם ענין עצמי מצד עצמן, דמאחר שיש להם תחלה, ממילא יש להם תכלה מצד עצמן⁶⁰, ורק בבחי' העצמות ממש שייך לומר א"ס באמת, להיותו בחי' קדמון האמיתי, שאין לו תחלה, וממילא אין לו תכלה כו' (אלא שאינו שייך לומר בו א"ס להתפשטותו בפועל, כי אינו בבחי' התפשטות והמשכה, אבל נושא ענין הא"ס שייך לומר רק בבחי' עצמותו ממש כו'), אבל מה שנמצא ונאצל מאתו ית', הרי אינו שייך [בהם] בחי' א"ס בעצם, כ"א שהן בבחי' א"ס ברצונו לבד, וכמ"ש הרמ"ע שהן נצחיים ברצון הבורא לבד כו', וכמו באור שהוא בבחי' א"ס מפני שהוא מעין המאור כו' (והיינו שכך הוא ברצונו ית' שיהי' בבחי' דביקות כו'), אבל לא מצד עצמן כו'. והב', ענין א"ס שהוא בלי גבול ממש, היינו שאין לומר בו איזה ענין פרטי ולתארו באיזה הגבלה שיהי', לומר שהוא בבחי' ומדרי' כזו או בחי' ומדרי' כזו, אפי' בתוארי ענינים היותר מופלאים והיותר נעלים, ואף לא בבחי' בלי גבול ובבחי' גבול כו', ואין לשלול ממנו שום דבר, וה"ה נושא את הכל⁶¹ (בבחי' היכולת, ולא בבחי' פועל ח"ו, אף לא בבחי' כח, שהוא ג"כ כפועל, כמ"ש"נ במ"א⁶², כ"א בבחי' היכולת כו'), והוא מושלל מהכל כו'. וז"ע א"ס, שלילת כל התוארים, שלילת הגבול ושלילת הבלי גבול, שלילת החיוב ושלילת השלילה⁶³, וממילא יש בו הכל כו'. דכ"ז אינו שייך רק בבחי' העצמות ממש, שמציאותו מעצמותו, שהוא הנמצא האמיתי שאינו בבחי' מציאות נמצא⁶⁴, ר"ל שהוא נמצא לא בבחי' מציאות, בזה דוקא שייך לומר אמיתית ענין א"ס כנ"ל (ובזה יומתק ג"כ מ"ש במ"א⁶⁵ שאינו שייך לומר בו א"ס לפי שאין לתארו כו', דאדרבה, שם א"ס כנ"ל הו"ע שלילת כל התוארים לגמרי כו'). אבל בבחי' האור ובכל מה שנאצל ממנו, אינו שייך לומר בחי' א"ס בבחי' ומדרי' האמיתית שבזה כנ"ל. רק להיות שהאור הוא מעין המאור, יש בו כח המאור, וכמ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחייהו חד⁶⁶, שיש בו גם כח

קסח

(63) ראה בכ"ז סה"ש תורת שלום ע' 191. סה"מ תרס"ח ס"ע רי ואילך. עטר"ת ע' קצ. תרפ"ו ע' רנ. תו"מ התוועדויות תש"ו ח"א ע' 208 ואילך.

(64) ראה מורה נבוכים ח"א פנ"ו. ועוד. לעיל ד"ה יו"ט שר"ה ע' ת. וש"ג.

(65) ראה פלח הרמון שער ד (שער עצמות וכלים) פ"ג שם. לקו"ת פקודי ז, ב (בהגהה). סה"מ תרמ"ז ע' לט. תרנ"א ע' רה"ו. תרנ"ט ע' קפה. תרס"ד ע' לילא. [ובמקומות שנשמנו לעיל הערה 21].

(66) סי' כ (קל, סע"א-ב).

(56) ירמ"י כג, כד. וראה לקו"ת ואתחנן ט, א ואילך. פ' ראה לג, א ואילך.

(57) תקוני זהר תקון נו (צא, ב).

(58) אוצ"ל: לבדו (וכ"ה באוה"ת ענינים שם).

(59) ראה לעיל ע' לו ובהנסמן שם בהערה 21.

(60) ראה לעיל ד"ה שובה ישראל ע' כח (בשם האבן עזרא).

(61) ראה סה"מ תרס"ח ע' קפט. תער"ב ח"א ע' תקס. תש"ה ע' 187. ועוד.

(62) ראה לעיל ד"ה יו"ט של ר"ה ע' זח. וש"ג. סה"מ אעתי' ע' טו ואילך. ע' כג ואילך.

זה דמציאותו מעצמותו⁶⁷, מצד הדביקות במקורו ומעין מקורו כו' (ועמ"ש בד"ה וביום שמחתכם ובמועדיכם⁶⁸), ולפי"ז אפשר שייך בהאור ג"כ בחי' א"ס כנ"ל. ולכן התהוות הנבראים מאין ליש הוא ע"י האור בכח הא"ס, והיינו מבחי' האור דסוכ"ע, ומבואר במ"א⁶⁹ הטעם שא"א להיות התהוות היש מבחי' ממכ"ע, לפי שממכ"ע הוא בחי' גבול, ומוגדר בגדר הגבלה רוחניות, וא"א להיות מזה התהוות הגשמיות, ואפי' בכמה רבבות השתל' יהי' הכל בבחי' רוחניות כו', כ"א דוקא מבחי' אור הסובב הוא התהוות היש, שאינו מוגדר בגדר הגבלת הרוחניות דוקא כו', וזהו מה שרוחניות וגשמיות שוין לפניו כו', א"כ ה"ה בבחי' א"ס כנ"ל. אבל כ"ז אינו בו מצ"ע ח"ו, כ"א להיותו מעין מקורו, וזהו שהתהוות הוא בכח הא"ס דוקא, וכמו שדקדק באגה"ק הנ"ל בלשונו הט"ו⁷⁰, וכדי שיהי' היש הזה הנברא בכח הא"ס בעל גבול ומדה נתלבש אור א"ס כו'.

וזוהו שהרמ"ק ז"ל ימאן לומר שם א"ס על דבר המסובב ונמשך ממנו ית' (י"ל הכוונה על בחי' אור בכלל, ובחי' אורות הנאצלים בפרט, ובד"כ הוא בחי' סוכ"ע וממכ"ע כו'), כ"א בחי' עצמות ממש הוא בחי' א"ס האמיתי כו' כנ"ל.

כ"י⁷¹ הנה כל מה שנדחקו המקובלים הראשונים לומר שהכתר נק' ג"כ א"ס, וכן הרמ"ע דפי' שהרצון נק' א"ס, הוא רק כדי לפרש איך אני הוי' לא שניתני, שאין שום שינוי בו ית' ושום התפעלות ע"י בריאת העולם כו'. דלכאורה אינו מובן כלל, איך לא יהי' שום שינוי מבריאת עולמות רבים ועצומים מאד כו', וידוע⁷² דהתהוות הוא בכח הא"ס דוקא, שהוא לבדו דוקא בכחו ויכולתו להוות מאין ליש כו', וא"כ איך לא שניתני כלל. ולכן פי' שההשפעה בעולמות (היינו להוות העולמות ולהחיות את העולמות), עם שהוא כח א"ס ממש לחדש מאין ליש, אין זה עושה התפעלות בהעצמות הבורא, לפי שהתהוות הוא ע"י הרצון או הכתר, לפ"ד מקובלים הראשונים, שבחי' רצון זה הוא א"ס ממש (היינו דלדעתם הרצון או הכתר הוא בחי' א"ס ממש מצד עצמו, כי הם מפרשים מ"ש בפרדר"א הוא ושמו בלבד, שמו היינו בחי' רצון, וכן שמו בגימ' רצון⁷³, ומאחר שעד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו לבד, הרי שמו קדמון קדמותו ית', ובעבוה"ק⁷⁴ ח"א רפ"ב הביא בשם

נשגב שמו לבדו, הוא צוה כו'. אך שם זה [הוא] האור, שהוא אין [אוצ"ל: אינו] שום דבר נוסף אעצמות. ומסולק קושיית רמ"ק שאין ליתן קדמות כו', רק גם האור לא כשמש [שהוא] בחיוב רק ברצון, וא"כ אין האור ממש כלול מקדמות רק יכולת להאיר כו'.

(72) ראה אגה"ק סי' כ שם (קל, סע"א ואילך). ועוד.
 (73) ראה פלח הרמון שער ד (שער עצמות וכלים) פ"ב. הובא בשל"ה בית ה' (ד, א). וראה גם פע"ח שער ז (שער הק"ש) ספכ"ח. הובא בלקו"ת פקודי ז, רע"ד: «בס' הקבלה הראשונים כ' שמו גימ' רצון». וראה גם לקו"ת בהר מג, א. פנחס עז, ג. מסעי צא, ד. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקמג. אוה"ת חנוכה (כרך ה) תקסח, ב. יתרו ע' תתמ. ואתחנן ע' קכב. דרושים לשמע"צ ע' א'תתכו. סה"מ תרנ"ו ע' סד.
 (74) = ובס' עבודת הקודש (להר"מ אבן גבאי).

(67) ראה תו"מ סה"מ אדר ע' קיג הערה 28.
 (68) סה"מ תרנ"ו ע' רנו"ז. וראה גם המשך תער"ב ח"ב ס"ע א'קמג"ד. המשך ר"ה תרצ"ד פי"ד (סה"מ תשי"א ע' 39).
 ובכ"מ.

(69) ראה תו"א מג"א צ, ב. ד"ה ביום השמע"צ תקע"ב. אוה"ת שמע"צ ע' א'תשפא ואילך. דרמ"צ סא, ב. סה"מ תרס"ג ח"א ס"ע כט"ל. ועוד.
 (70) = הטהור.

(71) ראה אוה"ת ענינים שבהערה 1 ע' קעז הערת הצ"צ בשולי הגליון: לא שניתני ואיך סוכ"ע וממכ"ע, סידור אני לדודי כו' [סידור עם דא"ח רכו, א"ב], א"כ רמ"ק ס"ל דלהכי לא שניתני כי הוא עצמו סובב, ובממכ"ע הארה. ורמ"ע ס"ל דאפי' סבה וסובב לא יתכן אמהותו ועצמותו, והאמת עמו. ולכן ארז"ל הי' הוא ושמו לומר שהשתלשלות הוא שמו,

קס"ט

ביאור סודות הרמב"ן ז"ל שהכתר קדמון כקדמון⁷⁵ א"ס, ועם היותו עלול מן העצמות, מ"מ דעתם שהוא קדמון כקדמותו ית' (וצ"ל דהיינו משום שלא הי' זמן שלא יהי' הרצון כו'), וזהו דס"ל שהרצון או הכתר הוא בחי' א"ס ממש, ולכן ע"י הוא ההתהוות כו'. והרמ"ק חולק ע"ז, ואומר, שאין ליתן קדמות לשום דבר הנמצא ממנו, כ"א אליו ית' לבד, וכן הוא באמת. ודעת רבינו ז"ל באגה"ק⁷⁶, שההתהוות היא ע"י האור (והיינו האור הבא בגילוי), לא מפני שהוא בבחי' קדמות ח"ו, כ"א מפני שהוא מעין המאור, ולכן הוא מהווה בכח הא"ס כו' כנ"ל. וזהו מה שחידש רבינו נ"ע דהאור נק' א"ס מפני שהוא מעין המאור. דהמקובלים הראשונים דעתם דשמו שהוא הרצון הוא א"ס מצ"ע כנ"ל, ורבינו חידש דשמו הוא אור, והוא א"ס לא מצ"ע, כ"א מצד המאור, דהיינו שהוא מעין המאור כו'. ויש בהאור (היינו בהאור הכלול בעצמותו כו') בחי' שהוא בחי' קדמון כקדמותו ית', אבל זהו מה שאינו בבחי' מציאות אור כלל וכלל. וממילא לא יקשה ע"ז קושיות הרמ"ק ז"ל, וכמשי"ת לקמן בד"ה כי עמך מקו"ח⁷⁷), ולכן⁷⁸ יהי' בו וע"י ההתהוות מאין ליש, ועכ"ז אינו עצמיות ומהות הבורא ממש, רק בחי' המשכת אור ממנו לבד (והיינו בחי' רצון הנמצא ממנו, שזהו בחי' שמו לדעתם ז"ל (ופי' שמו אור, זהו שחידש רבינו ז"ל, ויש בזה ב' מדרי', מה שהוא בבחי' גילוי (היינו גם לפני הצמצום), וע"ז אינו שייך לומר קדמון ח"ו, כ"א מה שהוא מעין המאור, והב', כמו שכלול בעצמותו ממש, ובבחי' זו שייך לומר קדמון כקדמותו ית', וכמשי"ת⁷⁹)). והרויחו בזה שאין ההתהוות מבחי' עצמות ממש, דיקשה לפי"ז איך לא שנית, שה"ה עכ"פ מקור לעולמות כו', ולדבריהם ניחא, שההתהוות הוא מבחי' הכתר או הרצון, ולזאת בחי' עצמות הבורא לא שנית כלל, מפני שאינו בבחי' מקור לעולמות, כ"א הרצון הנמצא ממנו כו'. וכמו שפי' הרמ"ע שם, שבחי' הרצון הנק' א"ס הוא סיבה ראשונה אל הנמצאים שאין סיבה למעלה ממנו (להיות בבחי' מקור אל הנמצאים), ומהו"ע נק' סיבת כל הסיבות⁸⁰ (שממנו נמצא הכל, ולדעתם אפשר צ"ל רק דבמציאותו ית' נמצא הרצון כו', אבל לא שהוא בבחי' מקור ח"ו).

אכן הרמ"ק ז"ל ימאן בזה, וס"ל דהקושי' איך לא שנית, לק"מ⁸¹, עם היות [ש]הוא עצמותו ית' ממש סיבה ראשונה, אך הוא רק בבחי' סוכ"ע, ואינו מתלבש ונתפס בתוכם, ולא כמו הנשמה בגוף כו', ולכן אין שום שינוי בו ית' מבריאת העולמות, דהמסובב אינו פועל שינוי בהסיבה. דזהו ההפרש בין עילת העילות לסיבת הסיבות⁸², דעו"ע, העלול פועל שינוי בהעילה, אבל סבה"ס⁸³, אין המסובב פועל שינוי כו', וא"כ הוא סיבת כל הסיבות כו', ובחי' האור המתלבש ממש בעולמות הוא רק מבחי' דבר ה', שהוא הארה חיצונית שאין פועל שום שינוי כו' כנ"ל. והרויח בזה, שאצ"ל שם א"ס זולתו⁸⁴

(75) אוצ"ל: כקדמות.

(76) אוצ"ל: הי'.

(77) לקמן ע' רמח.

(78) מכיון שהרצון הוא א"ס ממש (כנ"ל לפני המוסגר).

(79) לקמן סד"ה כי עמך (ע' רמח ואילך). וראה בכ"ז דרמ"צ

קלו, א.

(80) ראה תקו"ז בהקדמה (יז, סע"א).

(81) = לא קשיא מידי.

(82) ראה בכ"ז מאמרי אדה"ז הנחות הר"פ ע' קלת. אוה"ת

יתרו ס"ע תשלד"ה. שה"ש (כרך א) ע' קנו ואילך. ביארה"ז

להצ"צ ח"א ע' לט. סה"מ תרנ"ח ע' קטו. תרס"ה ע' ריא.

תרס"ח ע' קעז ואילך. תער"ב ח"א ע' קנו. תרפ"ז ע' קכו. ד"ה

שאו ידיכם תשי"ז (תו"מ התוועדויות תשי"ז ח"ג ע' 151-2).

(83) = סיבת הסיבות.

(84) אוצ"ל: זולת.

על מהותו ועצמותו ית' לבד, וגם א"צ לומר רצון קדום ח"ו, כי הוא לבדו הקדמון, והוא לבדו בחי' הא"ס האמיתי, דאין לו תחלה ואין לו תכלה, בבחי' בל"ג באמת כו' (וכן הוא האמת כו' כנ"ל).

ובאמת שדרך זו של הרמ"ק נכונה וסלולה יותר, שא"א לומר כלל ענין רצון קדום, דמאחר שזהו בחי' מציאות דבר שאינו בחי' עצמות, איך נאמר ע"ז שהוא קדום ח"ו, שזה אינו שייך כ"א על העצמות, לא על זולתו כו', וא"כ בחי' הרצון שאינו עצמות, והוא נמצא מן העצמות, איך נאמר ע"ז קדום ח"ו. דגם באוא"ס שלפני הצמצום, במה ששייך לומר בחי' עלות הרצון, הוא מיוחדש. וכמו"כ הוא בכללות בחי' אור, שהוא מיוחדש, והיינו שהוא נמצא ממנו, וברצונו דוקא, לא בהכרח ח"ו, א"כ ה"ו כמו שקדמו ההעדר (ר"ל דבהאור והגילוי ממנו ית', היינו בכללות האוא"ס שלפני הצמצום, אין אנו יכולים לומר שקדמו ההעדר ממש, דא"כ נהי' מוכרחים לומר ענין רצון ממש בעצמות (שעלה ברצונו שיהי' גילוי כו'), וזהו א"א לומר ח"ו⁸⁵. אבל זאת מוכרח שאין הגילוי מאתו הכרחי ח"ו, והיינו שביכולתו ית' שלא יהי' האור, ומה שמאיר אור הוא רק מפני שכך הוא רצונו שיאיר אור כו', וכל גילוי רצונית ה"ו כמו שקדמו ההעדר. ועם היות שלא יש כאן רצון בפועל ח"ו⁸⁶, מ"מ, ה"ה גילוי רצונית דוקא, וממילא כאלו קדמו ההעדר כו'⁸⁷. ונמצא, דלבד זאת שהאור אינו עצמות, ומשו"ז אינו נופל עליו לומר שם קדמות, עוד זאת, שהוא מיוחדש באמת כו'. וכ"ש בחי' הרצון, שהוא מיוחדש, להיות שענין הרצון הוא בהאור והגילוי שכבר האיר בגילוי מאתו ית', וכמ"ש בע"ח⁸⁸, דע כי טרם שנאצלו כו' הי' אור עליון פשוט ממלא כו', וכשעלה ברצונו הפשוט כו', וא"כ אינו שייך כלל לומר רצון קדום כו')*, וממילא אינו שייך לומר ע"ז שם קדמון ח"ו כלל וכלל. וגם, איך יתואר הרצון בשם א"ס, כי, פי' א"ס היינו שהוא פשוט בתכלית הפשיטות, ומושלל מגדר חכמה או שאר מהות פרטי שיוכלו לומר עליו כי זה הוא, ולכן נק' קדוש, ל' הבדלה⁸⁹, שמובדל בערך מכל מהות ותואר פרטי, עד שאמרו בת"ז⁹⁰ שהי' יכול להיות

קע

(* ולפ"ז⁸⁵ מ"ש השל"ה דקודם עלות הרצון אז א"ס לא קיימא לאודעא כו'⁸⁹, יעו"ש ד"ד ע"א, י"ל לפי מ"ש בע"ח שזהו הכל בבחי' גילוי האור (הגם כי בשל"ה לא כתב כן). ועמ"ש בד"ה ואתחנן בס' דברים⁹⁰ בענין ב' בחי' בשמו, ושמוזה נמשך אח"כ בחי' אורות וכלים כו' יעו"ש, ולפי הענין שאנו בו, י"ל שזהו בחי' כח הבל"ג וכח הגבול כו'.

תשס"ד) ע' פד: „פי' ולא בחושבן י' ספירות, אלא לריבוא רבבות ספירות עד אין קץ ושיעור". ונת' בארוכה שם ע' סח ואילך. וראה גם שם ס"ע צא"ב, וע' צו. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ע' קלב"ג. אוה"ת חיי"ש קט, ב"קי, א. ביאור"ז להצ"צ ח"א ע' עז. סה"מ תרנ"ז ע' קצג"ד. [ולקמן ד"ה כי עמך (ובכמה ממקומות הנ"ל) הובא ע"ז מאמר הזח"ג רפת, א (באד"ז), עיי"ש]. — בענין ספירות אין קץ ראה גם לקמן ד"ה כי עמך שם ע' רמו ואילך. תער"ב ח"א ס"ע כו' ואילך. שם ע' רמא. ח"ב ע' תשצא. תרל"ג ח"ב ע' שצב.

85) ראה לקמן ד"ה כי עמך (ס"ע רמו ואילך).

86) ראה דרמ"צ נא, א.

87) ראה בכ"ז סה"מ תרנ"ט ע' קפו. תרס"ד ס"ע לבי"ג. תער"ב ע"ו ע' קנא, וע' קנז"ח. סה"ש תורת שלום ע' 147, וע' 152.

88) שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב.

89) זח"ב רלט, א. הובא לעיל ד"ה יו"ט של ר"ה ע' ט.

90) אוה"ת ואתחנן ע' קכג.

91) כנראה הכוונה להקדמת התקו"ז (יז, א): „אנת הוא חד ולא בחושבן" — ראה מאמרי אדה"ז תקס"ו ח"א (הוצאת

מא"ס התהוות ספי' אין קץ שאינן מהות הע"ס חכ' חסד כו', וא"כ, איך שייך לומר בחי' זו על הרצון, שהוא מהות פרטי כמו החכמה. א"ו⁹² הרצון הוא מע"ס, ונק' כתר, ולכן אנו מבקשים יהי רצון, כלומר שיתהווה בחי' רצון. וכן מבואר בע"ח⁹⁶ באומרו שבכתר יש בחי' תחתונה מא"ס, הרי שהכתר עצמו, שהוא רצון העליון, אינו א"ס ממש, רק שבחי' א"ס מתלבש בו כו'.

אך מ"מ, ג"כ א"א לומר כדעת הרמ"ק ז"ל, דבחי' הנק' א"ס הוא ממש מהותו ועצמותו של הבורא, ואין שום מציאות זולת מדרי' זו הנק' א"ס, דא"כ, הרי התהוות העולמות הוא מהעצמות ממש, וא"כ איך לא שניתי כו'. דהגם שאינו מתלבש בעולמות, מ"מ, ה"ה בבחי' מקור אל העולמות, ומאחר שהוא בבחי' מקור, הגם שזהו שנתהוו העולמות בדרך ממילא, לא בבחי' התלכשות, וא"כ אין זה בבחי' שינוי והתפעלות ממש, מ"מ, לא יתכן לומר ע"ז לא שנית, הן מצד עצם ההתהוות, דהרי מ"מ הוא בורא ומהווה את העולמות, והן מצד הרצון להתהוות, שהרי קודם שנתהוו לא היו העולמות, ועלה ברצונו להוות כו', הרי כ"ז הוא בחי' שינוי, דאינו שייך לומר כן ח"ו בעצמות הבורא כו'. וגם א"א לומר שלא יש מציאות הנק' אור א"ס זולת מציאות העצמות, דהרי מ"מ אמר בפרדר"א⁹⁰ עד שלא נבה"ע ה' הוא ושמך לבד, הרי אמר ג"כ בחי' שמו⁹⁸, וכתב⁹⁴ אני הוי' הוא שמי, והפי', דשם הוי' הוא רק בחי' שמו, אבל הוא עצמו למעלה מבחי' שמו, וז"ש⁹⁵ בכל יום אברכך ואהללה שמך כו', ואמר⁹⁶ לך טוב להודות ולשמך נאה לזמר כו'. וכן לפמ"ש בע"ח ענין הצמצום שהי' באוא"ס, לא יתכן כלל כ"ז לומר בהעצמות ממש, וכמ"ש בתו"א ד"ה פתח אלי⁹⁷. וכן מ"ש בספרים⁹⁸ שהבריאה יש מאין, וידוע הקושי⁹⁹, הלא ממך הכל כתי'¹⁰⁰, ואיך הוא מאין, אלא התירוץ הוא, שאפי' מקור החיות של כל העולמות נק' אין וכלא חשיב ממש לגבי מהו"ע, וז"ש⁹⁶ והחכמה מאין תמצא, פי', ח"ע, ראשית האצילות, שהתהוותה מא"ס בבחי' יש מאין, לא בדרך השתל' עו"ע, הנה מ"מ, גם מקור זה המהווה החכמה בבחי' יש מאין, נק' אין ואפס ממש לגבי מהו"ע דכלא חשיב. והיינו משום שמקור זה הוא בחי' סוכ"ע, ובאמת שמהו"ע ית' למעלה מעלה גם מלהיות בחי' סוכב לעלמין, כי אינו בגדר עלמין כלל. והיינו כמ"ש¹⁰¹ כי נשגב שמו לבדו, פי', אפי' מה שהוא בחי' נשגב, היינו סוכ"ע, שהוא נשגב וקדוש ומובדל, מ"מ, הוא רק בחי' שמו לבדו, רק שהוא הנק' שמו הגדול¹⁰², כי בחי' סוכב הוא, שהוא בחי' מקיף להעולמות, ועם היות שיש בזה ג"כ מקיף קרוב ומקיף רחוק, כמו הלבוש שעשוי למדת הגוף ממש, ובחי' בית שמקיף מרחוק

קעא

(92) = אלא ודאי.

(98) ראה ס' האמונות והדעות להרס"ג מאמר א' [הובא בכ"מ בדא"ח]. מו"נ ח"ב רפ"ג. וראה המשך מים רבים תרל"ז ע' לו. סה"מ תרכ"ט ע' קנז. ובכ"מ.

(99) ראה תו"א בשלח סא, סע"ד. לקו"ת ראה יט, סע"ג. אוה"ת מסעי ע' א'תקננט. סה"מ תרכ"ז ע' שסד [ובהנמון שם בתחילת המאמר]. תרנ"ט ע' מה ואילך. תרס"א ע' קעא ואילך. ועוד.

(100) דברי הימים א כט, יד.

(101) תהלים קמח, יג.

(102) נוסח ברכת "ברוך שאמר" בתפילת שחרית.

(93) ראה בכ"ז אוה"ת יתרו ע' תתלד ואילך. ויקרא (כרך ב) ע' תרחצ ואילך. סה"מ תרנ"ו ע' שעט ואילך. תרס"ח ע' קפ ואילך. ד"ה ברוך הגומל תשי"ז (תו"מ התוועדויות תשי"ז ח"ג ע' 167 ואילך).

(94) ישע"י מב, ח.

(95) תהלים קמה, ב.

(96) בנוסח ברכת "יהללוד" שבסיום אמירת הלל.

(97) תו"א וירא יד, רע"ב. וראה גם לקו"ת הוספות לס'

ויקרא נב, ג. דרמ"צ קלו, א. ד"ה פתח אלי' תרנ"ח ע' נב. ובכ"מ.

ואינו למדת הגוף כו', וכמ"ש במ"א¹⁰³, עכ"ז, ב' הבחי' לא יצדקו לומר על מהו"ע, שאינו בגדר עלמין כלל, אפי' להיות בחי' טובב להם באיזה אופן ומדרי' שיהי' כו'. וז"ש¹⁰⁴ אתה הוא הוי' לבדך, ואם נאמר שנמשך להיות בבחי' טובב לעלמין, אעפ"י שאינו התפעלות ח"ו, עכ"ז ירידה היא כו', וא"כ, איך הוא לבדך כו', ובאמת אתה הוא לבדך ממש, בבחי' הבדלה לגמרי, גם עתה, אפילו לאחר שעשית את השמים כו'¹⁰⁵, ממש כמו קודם שעשית כו', ואין זאת רק משום כי כל בחי' סוכ"ע הוא רק בחי' שמו לבד, אבל אתה ממש הוא לבדך כמו קודם בריאת העולם, שאינו בגדר העלמין כלל, אפילו להיות נק' טובב כו'. וזה א"א להעמיס לפי' הרמ"ק דא"ס הסוכ"ע היינו העצמות ממש כו', ואיך נק' זה יש מאין, ואם נאמר הכוונה מאין שאינו בבחי' יש, פשיטא שאינו בבחי' יש ח"ו, אבל באמת הוא הנמצא האמיתי, ונק' יש האמיתי¹⁰⁶, ואינו שייך לומר ע"ז ח"ו שם אין כו'.

אך הענין הוא, דבאמת בהכרח לומר שיש בחי' שאינו בחי' עצמות, כ"א נמצא מן העצמות, ובחי' זו נק' ג"כ א"ס, שמבחי' זו הוא המקור לעולמות (וכמ"ש הרמ"ע דבחי' הנמצא מן העצמות היא סיבת ומקור הנבראים, והעצמות הוא סיבת כל הסיבות, אבל לא שהוא בבחי' מקור ח"ו, וכנ"ל), והוא בבחי' טובב ומקיף אל העולמות כו', והוא בחי' אין ואפס דכלא ממש חשיב לגבי העצמות כו', אבל אין זה בחי' הכתר או בחי' הרצון, דאינו שייך לומר ע"ז שם א"ס כנ"ל (וגם יהי' מוכרח לפ"ז לומר רצון קדום כנ"ל, וזה א"א לומר כנ"ל), אלא זהו בחי' האור והגילוי מן העצמות, שהוא בחי' הארה לבד ולא עצם כלל, וכמשי"ת¹⁰⁷, ולכן הוא בבחי' אין ואפס ממש לגבי העצמות, ומ"מ הוא בבחי' א"ס, אבל לא מצד עצמו, כ"א להיותו מעין המאור, ולכן יכול להיות מזה התהוות העולמות, להיותו בחי' א"ס. ונמצא, שאין ההתהוות מן העצמות ממש, כ"א מן האור, שהוא ג"כ א"ס, מפני שהוא מעין המאור כו', ובאור יש ג"כ מדרי' שהוא בבחי' קדמון, אלא שזהו לא בבחי' האור כמו שהוא בבחי' מציאות אור, כ"א כמו שהוא בבחי' העלם העצמות ממש כו', וכמשי"ת¹⁰⁸.

וע"פ הנ"ל יובן מ"ש ויולך ה' את הים ברוח קדים כו' ויבקעו כו'. דהנה, ים ויבשה הוא העלם וגילוי, והוא מסוכ"ד עד רכ"ד, וכידוע¹⁰⁹ דים הוא בחי' מלכות דאצילות

שהאור הוא מעין המאור ממש ופשוט בתכלית הפשיטו' ואין שייך בו שום גדר פרטי רצון או חכ' כו' (רק כשעלה ברצונו הפשוט להאציל אז שייך בו בחי' ספי' ושיעור בעצמו בכח כו') רק שעכ"ז הרי האור הוא הארה בעלמא וכלא חשיב לגבי המאור. והו' שנק' אור א"ס אור זוקא שהוא בחי' הארה לבד וכידוע הפרש בין אור ושפע ודמיון כינו המקובלים המשכה זו בשם אור להורות שהוא הארה לבד כו' וכמ"ש במ"א. וכמו עדי"מ השמש נק' מאור והזיו שלו נק' אור כו'.

אך בהגהות השמיט רבינו קטע זה, ובמקומו בא ההמשך שבפנים, סיום ד"ה ויולך, כל ד"ה וידבר גו' זאת חוקת והתחלת ד"ה כי עמך דלקמן.

(107) לקמן ד"ה וידבר גו' זאת חוקת (ע' רלה).

(108) לקמן סד"ה כי עמך (ע' רמח).

(109) ראה לעיל ד"ה זה היום ע' טו. וש"נ.

(103) ראה לקו"ת ברכה צח, ד ואילך. המשך מים רבים תרל"ו ע' ולא ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' קסו ואילך. תש"ד ע' 113 ואילך. ועוד.

(104) נחמי"ט, ו.

(105) המשך ל' הפסוק נחמי" שם.

(106) ראה גם המשך והחרים תרל"א פל"א-ב (סה"מ

תרל"א ח"א ע' רצו ואילך). ובמקומות שנסמנו שם.

ברשימת המשך בגוכתי"ק, בא הקטע דלקמן:

עד"מ האור הנמשך מן המאור, דהאור נק' א"ס (דבאמת א"ס האמיתי הוא עצמותו ומהותו ממש כנ"ל (ואין זה תואר כמשנת"ל) אלא שהעצמות אינו בגדר שייכות לעולמות ואין אנו מדברים בבחי' זו דבכ"מ שמדברים מבחי' א"ס אין מדברים מבחי' העצמות כ"א מבחי' האור והגילוי שלו כו' ובחי' זו יש לו שייכות לעולמות להיות בבחי' מקור למקור כו'. ובחי' זו נק' ג"כ א"ס)

כמו שהיא באצילות, שמעלים אורות האצילות בתוכה כו', ולמעלה מזה הוא בחי' עליונה שבכתר, בחי' עתיק כו', וכמ"ש מזה בד"ה מים רבים הגדול רל"ו¹¹⁰, ולמעלה מזה הוא בחי' צמצום הראשון, התעלמות האור כו'. וענין קרי"ס הוא שיתגלה בחי' העלם כו', וכמו באצילות הוא שיתגלה בחי' האצילות בבי"ע, וכידוע¹¹¹ דקרי"ס הוא התחברות אצילות ובי"ע כו', ולמעלה מאצילות הוא שיתגלה בחי' העלם עצמות המאציל כו', ובשרש הראשון הוא שיהי' גילוי בחי' העלם העצמי דא"ס, והיינו גילוי בחי' עצם האור כמו שהוא בהעלם העצמות כו', כי קרי"ס הי' הכנה למ"ת, דע"י התורה נמשך גילוי בחי' עצמות א"ס כו', והגילוי הזה הי' בקרי"ס כו'. וזהו ויולך ה' את הים ברוח קדים, בחי' קדמונו של עולם¹¹², והיינו בחי' העלם העצמי דא"ס, שזהו אמיתית הגילוי דקרי"ס כו'. ולפי"ז מובן דענין הרוח קדים לא הי' זה כמו הכנה טבעית, אלא דזהו אמיתית הגילוי דקרי"ס, שנתגלה בחי' הא"ס קדמונו של עולם, והיינו בחי' עצם האור כמו שהוא בהעלם העצמות ממש, וזהו"ע הרוח קדים כו', וזהו הכנה למ"ת, שע"י התורה נמשך גילוי בחי' ומדריגה זו כו'.

קעב

(110) ע' קנד ואילך. וראה גם סה"מ תרכ"ח ע' קלו ואילך. ואילך. לעיל ע' טו שם.
 (111) ראה לקו"ת צו יז, א"ב. סידור עם דא"ח רפט, ד
 (112) ראה סה"מ תרכ"ח שם ע' קמא. המשך מים רבים
 תרל"ו שם ע' קנט. תרע"ח ע' רס. עטר"ת ע' שעו. ועוד.

בס"ד, ש"פ תשא, ש"פ* רס"ו

וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר כו'.² וצ"ל מהו"ע ב"פ הוי', דמאחר שאומר וידבר הוי' אל משה, מהו עוד אשר צוה הוי'. והנה חקת התורה ידוע³ שהוא ל' חקיקה, וכדאיתא במדרש⁴ חקת שבהם חקקתי שמים וארץ. וצ"ל מהו"ע חקיקת שו"א, הלא השו"א נבראו בכחי בריאה, לא בכחי חקיקה לבד, וכמ"ש⁵ בראשית ברא אלקים את השמים כו', ומהו"ע חקת שו"א כו'. גם צ"ל, הלא התורה היא למעלה משו"א, והיינו שהאור שממשיכים ע"י התורה ומצות אין זה בחי האור השייך לעולמות לבד, כ"א גילוי אור נעלה יותר⁶, וכידוע⁷ דזהו ההפרש בין כריתות ברית דנח לכריתות ברית דאברהם ומשה, דכר"ב דנח, מ"ש⁸ עוד כל ימי הארץ כו', הוא כר"ב על קיום העולם, והיינו שיומשך החיות השייך לעולמות כו', אבל כר"ב דאברהם, ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית כו', הוא על תו"מ, וכמארז"ל¹⁰ מנח לא העמדתי מגינים וצדיקים וממך אני מעמיד מגינים וצדיקים כו', וכמו"כ כר"ב דמשה, הנה אנכי כורת כו' אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ כו'¹¹, והו"ע יג"מ¹², שזהו הכר"ב על תורה ועל תשובה כו', וכמ"ש במ"א⁶ שע"י תורה ותשובה נמשכים גילויים ואורות נעלים מאד שלמעלה מהאור השייך לעולמות, וא"כ מהו"ע חקת שבהם חקקתי כו', מה שייך חקיקת שו"א לחקת התורה כו'. ולהבין כ"ז ילה"ק משנת"ל¹³ שבהכרח לומר שיש מדרי' זולת העצמות שנק' א"ס, והוא בחי האור, שהוא בחי הארה לבד, וכאין ואפס לגבי עצמות, ומ"מ הוא בכחי א"ס, לפי שהאור מעין המאור כו'.

ולהבין¹⁴ זה בתוס' ביאור, צ"ל ענין אור א"ס. דהנה ידוע ומבואר במ"א¹⁵, דענין אור א"ס אין הכוונה אור של א"ס, דלפ"ז יהי' הכוונה בא"ס על העצמות, [ו]א"א לומר כן, דעל עצמות למה נאמר א"ס ולא אין לו תחלה, שזה מעלה יתירה על א"ס,

(* = שבת פרה.

(1) לכללות המאמר – ראה: ד"ה להבין ענין אור א"ס ב"ה במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' שע ואילך. ועם הוספות וכו' – באוה"ת ענינים ע' קי ואילך. ד"ה להבין ענין מהות אור א"ס ב"ה במאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' שלה ואילך. ועם הוספות וכו' – אוה"ת ענינים ע' קמז ואילך. ע' קנה ואילך. המשך וככה תרל"ז פצ"ט (ע' קס"קסג).

(2) חוקת יט, ב.

(3) ראה לקו"ת חוקת נו, א ואילך. נו, סע"ב ג. נט, ג"ד.

(4) ויק"ר פל"ה, ד.

(5) בראשית א, א.

(6) ראה בארוכה לעיל ד"ה לולב וערבה (ע' מ ואילך). ד"ה ויכולו השמים (ע' סד"סה). ד"ה אלה תולדות נח (ע' עא ואילך). ובמקומות שנשמנו שם.

(7) ראה סה"מ תר"ל ע' קה ואילך. תרנ"ד ס"ע קעז ואילך. ד"ה אתם נצבים תשי"ב (תו"מ התוועדויות תשי"ב ח"ג ס"ע 175 ואילך).

(8) נח ח, כב.

(9) לך לך טז, ית.

(10) שהש"ר פ"א, סב.

(11) תשא לד, י.

(12) = י"ג מדות.

(13) במאמר הקודם (לעיל ע' רכז).

(14) ראה בכל הבא לקמן – סה"מ תרמ"ז ע' לט ואילך. תרמ"ח ע' קנז ואילך, וע' תלח ואילך. תרנ"א ע' רו ואילך. תרס"ג ע' סז. המשך תער"ב ח"א ע' צד ואילך. סה"מ תרפ"ג ע' פב ואילך. תש"ז ע' 125 ואילך. וע' 135 ואילך. וראה סה"מ תרס"ד ע' ל ואילך. תער"ב ע"ו ע' יב"ג. עזרת"ס ע' קמט ואילך. תרפ"א ע' רכג ואילך. תרפ"ה ע' רכז ואילך. תרצ"ו ע' 27 ואילך. תש"ז ס"ע 237 ואילך. ובהנסמן לקמן הערה 23.

(15) ראה סה"מ תרנ"ד ס"ע רכ ואילך. תרנ"ז ע' קכט ואילך. תרנ"ט ע' קפ"ו. וראה גם סה"מ עת"ר ס"ע קפג"ד. תער"ב ע"ו ס"ע קכה"ו. ועוד.

וכמשנת"ל (ד"ה ויולך ה'¹⁶), וגם, על עצמות אינו שייך לומר א"ס להתפשטות, דהעצמות אינו בבחי' התפשטות, וגם, הלא א"ס הוא ג"כ תואר, ועל עצמות אינו שייך תואר א"ס ג"כ. כן מבואר במ"א¹⁷. ולפמשנת"ל (בד"ה הנ"ל¹⁸) הרי אמיתת ענין א"ס להתפשטותו שייך דוקא על עצמות לבד, ונת' דהיינו נושא הענין דא"ס להתפשטותו, דאמיתית זאת שייך רק על עצמות כו', וגם נת', דא"ס אינו תואר, כ"א שלילת כל התוארים, כי הנה באמת אמיתת ענין א"ס הוא בבחי' עצמות דוקא. ומ"מ, ענין אור א"ס אין הכוונה אור של א"ס, דהול"ל אור אין תחלה, ולא אור א"ס כו'. ועוד, שאינו¹⁹ מדברים אודות עצמותו ית' ממש, ובכ"מ שנו' א"ס בסה"ק²⁰ אין הכוונה על בחי' עצמות ממש, כי גם בחי' מלכות דא"ס אי' בע"ח²¹ דאין לנו רשות לדבר בו, וכ"ש בחי' עצמות כו', ומה שנו' א"ס בסה"ק אין הכוונה על בחי' עצמות. והראי' ממ"ש בע"ח בתחלתו²², צמצם א"ס א"ע בנקודה האמצעית שבו וצמצם אורו כו', מובן, דשם א"ס אינו קאי על עצמות, דבעצמותו ית' לא הי' צמצום ח"ו, אלא הכוונה על האור, ובהאור גופא יש מדרי' שעז"נ צמצם א"ס א"ע כו' וצמצם אורו כו', אבל הכל בהאור כו'. וזהו פי' אור א"ס, שהאור הוא א"ס, והיינו לפי שהאור מעין המאור, ולכן הוא בבחי' א"ס כו'.

וביאור²³ הענין, צ"ל הפרש בין אור לשפע, מה שבסה"ק²⁰ נא' ל' אור²⁴, ובל' החוקרים נא' ל' שפע²⁵. דהנה, שפע הוא מהות דבר מה הנשפע ונמשך, וכמו שפעת מים²⁶, וכן שפע ימים כו'²⁷, דמים הנמשכים ממקום למקום, הרי מהות המים נמשכים ונגרים ממקום למקום כו'. וכמו"כ הוא בכחות הרוחניים, כמו כח הזריקה עד"מ²⁸ כשזורק אבן או צרור ברגלו, הרי נבדל ונפרש מקצת כח וחיות מכח הרגל ומתלבש בגוף הדבר הנזרק, הגם שאינו מתלבש בפנימיותו, מ"מ נק' זה מתלבש, מפני שכח הפועל פועל בבחי' פעולה, לא בבחי' סיבה. כי כאשר זורק מלמעלמ"ט, אז פעולת הזורק בו רק בדרך סיבה, שהרי הוא נופל מעצמו, והזורק הוא רק סיבה שיפול, אבל עצם הנפילה היא מעצמו, ויכול להיות בזה ג"כ פעולה, והוא שמפילו בכח, מ"מ, א"ז פעולה כו'. אבל כשזורקו מלמטלמ"ע, היפך טבע האבן, הרי כח הזורק בו בבחי' פעולה, שזהו התלבשות כח הפועל

מד ואילך. ס' הערכים-חב"ד (כרך ב) ערך אור ס"ג ואילך.
 24 באוה"ת ענינים שבהערה 1 (ע' קיא וע' קלא) מצייני ע"ז
 לספר שערי אורה להר"ר ר' יוסף גיקטלייא.
 25 ראה ד"ה ונחה עליו תשי"ד (תו"מ סה"מ ניסן ע' קעג):
 טעמים של החוקרים שכינו להמשכת אלקות בלשון שפע, הוא
 מפני שהשם שפע אינו מתאר את הדבר הנשפע (דלשון שפע
 נופל הן על דבר גשמי כמו שפעת מים, וגם על דבר רוחני
 כמו השפעת שכל כו'), ולכן כינו להמשכת אלקות בשם שפע
 בכדי שלא לתאר בו ית' ציור מוגבל.
 26 איוב כב, יא. לת, לד.
 27 ברכה לג, יט.
 28 ראה גם סה"מ תרמ"ג ע' מ. תרס"ד ע' ג ואילך. המשך
 תער"ב ח"א ע' צה. ח"ב ע' תרפב ואילך. תרפ"ג שם ע' פד.
 תרצ"ג ע' תקלו. תרצ"ו ע' 28. תרצ"ט ותש"ג שם. תש"ז שם
 ע' 127.

16 לעיל ע' ריט.
 17 ראה לקו"ת פקודי ז, ב (בהגהה). תרנ"ט שם ע' קפה.
 תרס"ד שם. ובנסמן לעיל ד"ה ויולך הערה 22.
 18 לעיל ריש ע' קסה.
 19 אוצ"ל: שאין, או שאין אנו.
 20 = בספרי הקבלה.
 21 שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א.
 22 שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב.
 23 בהבא לקמן ראה סה"מ תר"ן ע' שפא"ב. תרס"ט ע'
 קפה ואילך. עטר"ס רצט ואילך. תרפ"א ע' קפ ואילך.
 תרפ"ט ע' 192 ואילך, וע' 228 ואילך. תרצ"ב ע' קצג ואילך.
 תרצ"ט ע' 216 ואילך. הש"ת ע' 12 ואילך. תש"ג ע' 114
 ואילך, וע' 173 ואילך. תש"ח ע' 107 ואילך.
 וראה עוד בענין הפרש בין אור לשפע: אוה"ת ורא (כרך
 ז) ע' ביתקעו ואילך. דברים (כרך ו) ס"ע ב'רמה ואילך. וש"נ.
 דרך מצותיך נ, ב. קנב, ב. וראה גם מאמרי אדה"ז תק"ע ע'

בהנפעל, שהרי טבע האבן ליפול למטה, ומחמת הכח הנבדל מהרגל יזרוק האבן הגבה למעלה, והכח נושאו באויר ואינו מניחו ליפול. ואף שהרגל כבר הונח במקומו, ואין לו שייכות אל אותו הכח שנבדל והופרש בהאבן הנישא באויר כו', מ"מ, בעת הזריקה הרי נמשך מהות כח הרגל בהאבן שנושאו באויר למעלה כו'. ולכן עושה שינוי והתפעלות בו, שצריך לזרוק, ולא יזרק מעצמו, ובעת הזריקה אינו יכול להלוך ברגלו, משא"כ לאחר הזריקה, הרגל במנוחה והשקט, וגם יכול להלוך ברגלו כו', והיינו מפני שנתפס ונתלבש בזה, לכן עושה בו שינוי והתפעלות כו'. וכללות כח הזריקה הוא כח היותר אחרון, והוא בחי' הארה מצומצמת מאד, ומ"מ, גוף ומהות ההארה נמשך בזה כו'.

וכמו"כ²⁹ בכח השכל, וכמו השפעת השכל מן הרב אל התלמיד, הנה הגם דכללות ענין השפעת השכל הוא הארה לבד, וכידוע ההפרש³⁰ בין השפעת השכל להשפעה להוליד בדומה, שהיא השפעה עצמיות, ולכן נעשה מזה מהות שכל אצל הבן, משא"כ השפעת השכל היא רק הארה לבד, שאינו מהות ועצמיות שכלו ממש. ולכן דוקא כאשר התלמיד הוא בעל שכל בעצמו אז ה"ה מתלמד עי"ז, אבל כשאין לו שכל מעצמו לא יועיל לו כלל השפעת הרב, וכמא' העולם אַ קאַפּ קען מען ניט אַרוף שטעלין³¹, והיינו לפי שהוא הארה לבד. ומ"מ, נמשך בזה גוף [ה]הארה, שהרי גוף שכלו של הרב הוא שנמשך ונשפע בזה, והראי', שהמקבל מקבל בזה שכל, דהיינו שנמצא עי"ז שכל אצל המקבל, לא מהות אחר, והיינו לפי שהשפעה היא גוף ומהות הדבר, דבכ"מ³² שההשפעה אינו מהות הדבר, הנה מה שנמצא מזה הוא מהות אחר, לא מהות דבר הנמשך, אבל כאשר הנמצא הוא אותו המהות, לא מהות אחר, ה"ז הוראה שההשפעה הוא שנמשך מהות הדבר כו'. וכמ"ש במ"א³³ ההפרש בין השפעת השכל להשפעת המדות מן השכל, דהשפעת המדות אין זה אמיתת ענין עו"ע, דעו"ע הוא שמהות העילה מתלבש בהעלול, אבל בהשפעת המדות מן השכל אין מהות השכל נמשך מזה, שהרי התפעלות המדה הוא מן הבכנ לבד, דכאשר מתבונן איך שאלקות מהווה ומחיה את הנבראים, ובכל נברא יש כח אלקי המהווה אותו, והעיקר הוא האלקות, עי"ז מתפעל באהבה לאלקות, שכל חפצו ורצונו יהי' בהאלקות לבד, ולא בהדבר הגשמי כו', הנה מה שמאיר בהמדה הוא רק הבכנ, איך שיש חיות אלקי והעיקר הוא האלקות כו', אבל הענין שכלי, איך שבהכרח שיש כח האלקי המהווה ומחי', זה אינו מאיר כלל בהמדה כו'. וכמו"כ בהתבוננות בגדולת ורוממות [ה]', הנה הענין שכלי בזה, איך שה' גדול ומרומם, ואופן הגדולה והרוממות, זה אינו מאיר בהמדה, כ"א זאת אשר ה' גדול ומרומם, ומזה מתפעל כו'. הרי זהו רק הארת השכל, לא מהות השכל, לכן, מה שנולד ונמצא מזה הוא מדות ולא שכל כו', וכמ"ש מזה באורך בד"ה וכל העם רואים רס"ה³³. ולפעמים יש שהשכל עצמו מאיר בהמדות, והן בחי' גדלות המדות, שאין התהוותן מהבכנ לבד, כ"א שמהות השכל שבמוח מאיר בלב ג"כ, ואז המדות באמת אינן

קעד

29) בהבא לקמן ראה הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע' ל. (31) ביאורה"ז להצ"צ שם. דרמ"צ שם. סה"מ תר"ם שם ע' תרג. וש"נ.
30) ראה לקו"ת שה"ש לט, ד. מאמרי אדה"ז ענינים ע' קנא ואילך. ס"ע רמ ואילך. ביאורה"ז לאדהאמ"צ ב, א ואילך. ה, ד ואילך. צח, ג ואילך. ולהצ"צ ח"א ע' תריב ואילך. דרך מצותיך ג, א. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תרב ואילך. תער"ב"ע"ז ס"ע
לז ואילך. תרצ"ו ע' 43 ואילך.
(32) = דבכל מקום.
(33) ראה סה"מ תרס"ה ע' רמו ואילך. הי"ש"ת ע' 138. וראה גם סה"מ תרנ"ה ע' עב ואילך.

מדות, כ"א הן כמו שכל ממש. וכמ"ש בד"ה יו"ט של ר"ה רס"ה³⁴, דמדות דגדלות, שהן פנימיות המדות, הרי הן כמהות מוחין ממש, והיינו לפי שנמשך ומאיר מהות הארת השכל בלב. אבל בחיצוניות השכל וחיצוניות המדות, מה שמאיר מן השכל בלב הוא הארה לבד, ולכן מה שנמצא מזה הוא מדות, לא מוחין כו'. אבל בהשפעת השכל מהרב אל התלמיד, הרי נמצא בהתלמיד ג"כ שכל, והיינו לפי שנמשך בזה מהות השכל, לא הארה לבד כו'. ולכן אנו רואין שההשפעה נשאר תמיד אצל התלמיד בקיומו, גם לאחר שנפסקה ההשפעה, ואפי' לאחר סילוק המשפיע, ומ"מ נשארה ההשפעה אצל המקבל, ויכול להעמיק בה ולהשיג פנימיותה, ויש לו חיות בזה כו', והיינו לפי שהוא המשכת המהות, שמהות שכלו נמשך בזה, לכן נשאר לעולם, גם לאחר סילוק המשפיע. דבכ"מ שההמשכה היא הארה לבד, הרי כאשר מסתלק העצם, מתבטלת ההארה כידוע³⁵. וזהו שאנו רואין בהשפעת המדות מהשכל, הנה מה שנמצא מהשכל בהמדה הוא החיות בהמדה ע"י הרגש הבכין כו', הרי כשנפסק ונתעלם השכל, מתבטל החיות שבהמדה כו' (ויכול להיות חיות בהמדה גם לאחר שמתעלם השכל, אבל הוא חיות המדות, לא חיות השכל כו'). אבל בהשפעת השכל נשארה ההשפעה לעולם, והיינו לפי שנמשך ונשפע מהות הארת השכל כו' (ומה שהמדה עצמה נשארה גם לאחר העלם השכל, זהו לפי שהמדה היא מהות דבר בפ"ע, ואין עצם התהוותה מן השכל, כ"א הולדה שלה לבד כו', כידוע³⁶), נמצא, דהשפעת השכל הוא שנמשך מהות הארת השכל כו'.

ולכן המשפיע נתפס ומתלבש בהשפעה, שהרי לא יושפע השכל מעצמו, כ"א צריך להשפיע את השכל, ובעת ההשפעה א"א לו להשכיל שכל אחר, ומכ"ש שא"א לו להשפיע שכל אחר, וזהו שנתפס ומתלבש בזה כו'. וגם עושה בו שינוי והתפעלות, שע"י ההשפעה מיתוסף שכל אצל המשפיע, וכמא³⁷ ומתלמידי יותר מכולם, לבד זאת שיש תלמיד המחכים את רבו³⁸ ע"י הקושיות וכה"ג, הנה ע"י עצם ההשפעה לתלמידיו מתוסף שכל אצל המשפיע כידוע³⁹, וכמו"כ י"ל שע"י העדר השפעה נעשה גרעון אצל המשפיע כו'⁴⁰. וגם צ"ל בהשפעה כליות יועצות⁴¹ איך להשפיע באופן שיתקבל אצל המקבל, וכמו שיש מלמד שהוא בעל פועל, שהתלמיד מתלמד ע"י השפעתו, ויש מי שאינו בעל פועל, אף שהוא בעילוי בשכלו יותר מהבעל פועל, ומשיג יותר, מ"מ, זה פועל בהתלמיד, וזה אינו פועל. ולכאורה, הרי ענין הלימוד תלוי בהשגה, דמי שהוא בעל שכל גדול יותר יכול ללמד יותר, שהרי כשיגדל התלמיד צריכים להחליף המלמד שיהי' בעל שכל גדול,

קעה

דברים ח"ב ע' תרצט.
 (39) ראה סידור עם דא"ח צו, ג. מאמרי אדמו"ר האמצעי הנחות תקע"ז ע' רצו. סה"מ תרנ"ח ע' כו. תש"ג ע' 90-91.
 (40) בהמשך תער"ב (שבהערה 14) ריש ע' צח: והיינו כשאינו משפיע גם לעצמו, דהרי השפעת השכל אי"צ אל הוולת ויכול להשכיל השכלות לעצמו, ועי"ז לא יהי' בו גירעון, ומ"מ בכדי שיתוסף העיקר הוא ע"י ההשפעה אל הוולת כו'. וראה גם סה"מ עטר"ת ע' ש. ועוד.
 (41) ברכות סא, א. וראה תניא אגה"ק סט"ו (קכב, ב). לקו"ת שה"ש כו, ג"ד. ובכ"מ.

(34) סה"מ תרס"ה ע' מג. וראה גם שם ס"ע רמז. סה"מ עת"ר ס"ע יג"ד, ע' קלה וע' קנו. תרצ"ב ע' כט ואילך. וש"נ. ה"ש"ת ס"ע 22 ואילך.
 (35) ראה גם ספר הערכים חב"ד ערך אור כרך ב ע' תנא. וש"נ.
 (36) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' שסד. תקס"ח ח"א ע' א וע' ד ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' קו. וש"נ. המשך תער"ב ח"א ע' תקיד ואילך. ועוד.
 (37) תענית ז, א.
 (38) חגיגה יד, א. וראה מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' יא. על מארז"ל ע' קח. מאמרי אדהאמ"צ שמות ח"א ע' רנו.

והמלמדו מקרא אינו יכול ללמדו משנה וגמ', היינו שא"י⁴² להסביר לו משנה וגמרא כו', ומפני מה זה פועל יותר כו'. אך הענין הוא, שזה שהוא בעל פועל היינו שיודע לכלכל דבר במשפט איך להסביר לו השכל, שמתחדשים אצלו תמיד אותיות המכוונים אל השכל שמלבישים את השכל, שע"ז התלמיד מקבל ומבין את השכל, ולכן מתלמד ע"ז, אבל האחר שאינו בעל פועל, היינו שאינו יודע לכלכל דבר באופן שיתקבל אצל התלמיד, ולזאת, גם שהוא בעל שכל גדול, לא יועיל זאת אל התלמיד, מאחר שאינו מקבל ואינו מבין את השכל כו'. אבל הבעל פועל הוא שיודע לכלכל דבריו, וז"ע כליות יועצות איך להשפיע, ולכן ה"ה פועל בהתלמיד, וכאשר יגדיל התלמיד צריך משפיע בעל שכל והשגה יותר, אבל מה שפועל בו הוא דוקא כאשר יש כליות יועצות כו'. ונמצא שיש כאן שינוי והתפעלות בהמשפיע ע"י ההשפעה כו'. ומובן בזה שההשפעה גופא ג"כ משתנית בזה, שהרי ענין כליות יועצות הוא שמשפיע לו לא כמו שההשפעה היא אצלו, גם כמו שהיא כבר לפ"ע המקבל, כ"א משתנית מכמו שהיא, דזהו ההפרש בין הבעל פועל לשאינו בעל פועל, דמי שאינו בעל פועל, שאינו יודע לכלכל דבריו, ה"ה משפיע את השכל כמו שהוא, וא"ז⁴³ מתקבל אצל התלמיד, אבל הבעל פועל, ע"י כלכול דבריו משתנה ההשפעה, שע"ז מתקבל אצל המקבל כו', והיינו שעושה שינוי בההשפעה ובהמשפיע כו'. ונמצא, לבד זאת שהמשפיע צ"ל מוטרד בההשפעה להשפיע, צ"ל מוטרד ג"כ איך שיתקבל בהמקבל כו', וזהו שינוי והתפעלות במשפיע כו'. וכ"ז הוא לפי שההשפעה היא שנמשך מהות הארת השכל, ולכן נתפס ומתלבש בזה, ועושה בו שינוי והתפעלות כו', וזהו הנק' שפע, שנמשך ונשפע מהות הדבר, וממילא פועל שינוי בהמשפיע כו'.

וע"פ הנ"ל יובן דמה שנק' בל' החוקרים בשם שפע, הוא בל' המקובלים ובל' החסידות בשם התלבשות⁴⁴, דענין ההתלבשות הוא שגוף ומהות הדבר מתלבש, וממילא המשפיע נתפס ומתלבש בזה, שעושה בו שינוי והתפעלות כו'. דענין ההתלבשות שייך בכחות חיצוניים, כמו כח הזריקה הנ"ל, וכמו"כ במלאכת הציור והכתיבה. ובד"כ [הוא] בכחות הגלויים דשכל ומדות⁴⁵, וכמו שהמדות מתלבשים בדבור ומחשבה. והתלבשות המדות בדבור ע"פ פשוט הוא התלבשות הקול בדבור, שהקול מהבל הלב. ובדקות יותר הוא התלבשות המדה ממש, כמו כשמדבר דברי אהבה וכה"ג, שהמדה באה בבחי' התלבשות בדבור, שמתלבש בזה לדבר כו'. וכמו"כ המשכת המדות במחשבה הוא ג"כ בבחי' התלבשות, הגם שהמח' משוטטת תמיד⁴⁶, ולכאורה היא כמו מעצמה, אמנם באמת זהו התלבשות המדות לחשוב ולהרהר, ולכן המח' היא בסדר והדרגה כו'. וכמו"כ השכל הוא בבחי' התלבשות במח' ודבור, לחשוב ולדבר בסדר והדרגה כו'. אבל למעלה מכחות הגלויים אינו שייך התלבשות, וכמו כח הרצון אינו בבחי' התלבשות⁴⁷, דאף שהרצון פועל ג"כ דבור או מח', אמנם, הוא רק בבחי' סיבה לבד, לא בבחי' פעולה בהתלבשות, ולכן

קעו

(42) = שאינו יכול.

(43) = ואין זה.

(44) ראה בכ"ז אוה"ת ענינים ע' קכו.

(45) בהבא לקמן ראה סה"מ תרס"ט ע' קפו. תרצ"ט ע' 27.

(46) ראה מאמרי אדה"ז על פרישיות התורה ח"א ע' קסט.

ובהוספות לשם (בהוצאת תשמ"ט) ע' 7. תורת חיים ויצא כח,

ד. ועוד.

(47) ראה בארוכה לקמן ד"ה ויקח קרח (ס"ע רעו ואילך).

וש"ב.

ועוד.

הדבור או המח' שע"י הרצון אינן בסדר והדרגה, דדבור ומח' שבכוונה הן מסודרים, אבל ע"י הרצון אינן מסודרים, והיינו מפני שאינו בא בבחי' התלבשות, כ"א בבחי' סיבה לבד כו'. וכמו"כ הוא למעלה, דבסדר השתל' שמהחכמה ולמטה שייך בזה התלבשות בעולמות, ונמשך בזה מהות ההארה כו', אבל למעלה מהשתל' אינו שייך בזה התלבשות, וכמו אוא"ס הסוכ"ע, שהוא בבחי' סיבה לבד לעולמות כו'. ועפי"ז יובן מ"ש⁴⁸ לאהבה את ה"א כי הוא חיך, דכמו⁴⁹ שהאדם אוהב חיי נפשו, והיינו שרוצה בהתפשטות וגילוי החיות, כמו"כ כשמתכוונן שהאלקות מחי' עולמות ונבראים, והעיקר הוא האלקות, ה"ה אוהב את הוי', ורוצה בגילוי ה', שיאיר גילוי אלקות בעולם ובנפשו כו', שע"י האהבה מאיר לו באמת האלקות בגילוי בנפשו ובחלקו בהעולם כו', הנה הגילוי הזה הוא שמאיר לו מהות ההארה האלקית ממש, וכמו בחיי נפשו, הרי מה שמאיר גילוי החיות הוא גוף ומהות החיות. וכידוע ומבואר במ"א⁵⁰ ההפרש בין התפשטות החיות בגוף להמשכת החיות שע"י שערות, דהמשכת החיות באברי הגוף הוא שנמשך מהות החיות, אבל ההמשכה שע"י שערות הוא הארה לבד כו'. כמו"כ הוא בהאבה דכי הוא חיך, שע"י נמשך לו גילוי החיות האלקי, זהו שנמשך לו גילוי מהות ההארה האלקית ממש כו'. אמנם, זהו דוקא בההארה דסדר השתל', לפי שהארה זאת באה בבחי' התלבשות ממש בעולמות, ומחי' בבחי' שפע כנ"ל, לכן בזה שייך המשכת המהות ממש כו'. אבל באוא"ס שלמעלה מהשתל', משם ההמשכה בבחי' שערות לבד, לפי שמשם נמשך החיות בבחי' אור, לא בבחי' שפע, שאין זה המשכת המהות, כמשי"ת, לכן משם ההמשכה היא בבחי' שערות לבד כו'. ובזה יובן מה שמצינו בע"ח ג"כ ל' שפע⁵¹, שהו"ע המשכת המהות, די"ל, שזהו בבחי' השייכים לעולמות, דבזה שייך ענין שפע, שהוא המשכת מהות הארה שבאה בבחי' התלבשות, אבל במדרי' שלמעלה מעולמות, ההמשכה היא בבחי' אור, לא בבחי' שפע כו'.

דהנה⁵² ענין אור הוא שזהו רק הארה לבד, לא מהות הדבר כלל, עד"מ אור וזיו השמש שהוא הארה לבד, שהרי מהות השמש עצמה אינה מתפשטת בעולם להאיר, כ"א מה שמאיר הוא רק הארה לבד שאין בה מן העצם כלל, עם היות שההארה היא מעין העצם, דעצם השמש בהירה ממילא האור הוא מאיר כו', ומ"מ, אין בו מהעצם כלל כו'. ולכן אין העצם נתפס ומתלבש בזה, שהרי האור נמשך בדרך ממילא מהשמש, וא"צ שום טרדא והתעסקות בהשמש להאיר אור, אלא מאיר ממילא. וכמו"כ א"צ התעסקות להאיר בבית, אלא ממילא נעשה אור בבית כו', וכמו שמכניסין נר לבית הרי ממילא נעשה האור בהבית, א"כ, אין זה השפעה מהנר שמשפעת להאיר את הבית, דהשפעת האור מהנר אינו בדרך התעסקות, כ"א בדרך ממילא, כמו"כ מה שמאירה הבית הוא בדרך ממילא כו'. וכמו כשמחממים מתכות באש, הרי המתכות מתחמם ממילא מהאש, דגילוי החום מהמתכות⁵³

(48) נצבים ל, כ.

(49) ראה תניא פמ"ד.

(50) ראה סה"מ תרס"א ע' קסו. תרס"ה ע' רנו. ובכ"מ.

(51) ראה הנסמן באוה"ת ענינים ס"ע קיא (בשוה"ג). וראה

שם ס"ע קי: רק לפעמים נזכר בהקבלה ג"כ לשון שפע,

כמבואר בפע"ח שער יוכ"פ פ"ג כל מיני שפע משתנים ברדתם

למטה כו' וכן בשאר דוכתי, אך מ"מ על הרוב נזכר לשון אור,

ובפרט בעולמות הגבוהים יותר מאצ"י נק' רק לשון אור.

(52) בהבא לקמן ראה ד"ה לה"ע אוא"ס במאמרי אדה"ז

ענינים ס"ע נב"ד (ונו"א (בקיצור) במאמרי אדה"ז תקס"ז ע'

כב"ג. ובאוה"ת ענינים ע' קסא). וראה לקו"ת ויקרא בהוספות

נב, ג. סה"מ תרמ"ו-תר"ץ ע' רלה. ע' שכ"א. הגהות לד"ה

פתח אליהו תרנ"ח ס"ע ל"א.

(53) אוצ"ל: מהאש.

הוא בדרך ממילא, וכמו"כ זה שמחמם את המתכות הוא בדרך ממילא כו', ומה שהנפחים נופחים במפוח שלהם בהאש, זהו רק לקרב את האש אל המתכות, או להוציא את האש מהעלם אל הגילוי, כי אפשר להכבות כו', אבל חימום המתכות הוא בדרך ממילא כו'. וכמו"כ השמש מאירה ממילא את הבית שלא ע"י התעסקות כו'. ולכן⁵⁴ אין האור פועל שום שינוי בהשמש, דכאשר נמשך האור אין מזה שום תוספת בהשמש, וכמו"כ כשפורסין סדין לפני אור השמש, או כאשר השמים מתכסים בעבים, אין זה עושה שום גרעון בהשמש כו'⁵⁵.

וכמו"כ הוא באור וחיות הנפש המח' את הגוף, שהוא רק הארה לבד, לא עצם הנפש כלל, דעצם הנפש אינו בגדר חיות להחיות, דהנה, ענין חיות להחיות⁵⁶ הוא בחי התפשטות, וכל עצם בלתי מתפשט⁵⁷, וממילא אינו בבחי' חיות להחיות, ומה שנמשך להחיות הוא הארה לבד כו'. ועם היות שההארה היא לפי אופן העצם, שהעצם הוא חי, וממילא ההארה היא בחי' חיות להחיות, וכמו אור וזיו השמש, שעצם השמש היא בהירה, ממילא הגילוי הוא אור להאיר, כמו"כ בנפש, להיותו חי, הגילוי וההארה ממנו הוא להחיות כו', ולזאת אנו יודעים מההארה את מציאות העצם, והיינו מזה שההארה היא חיות להחיות, אנו יודעים שהנפש הוא חי בעצם, לא שהוא חי מאיזה דבר, דאם הי' חי מאיזה דבר, לא בבחי' חיות עצמי, לא הי' אפשר לו להחיות כו'. וכמו הגוף שהוא ג"כ חי, שהרי הגוף אינו כמו לבוש שבו רק מלוכש דבר החי, כ"א הגוף עצמו הוא חי⁵⁸, אבל מ"מ, הרי החיות שלו הוא רק מצד הנשמה, לא שהוא חי בעצם, ולזאת אין ביכולת הגוף להחיות דבר. והנפש, שההארה מאתו הוא חיות להחיות, זהו מפני שהנפש הוא חי בעצם כו' (ולמעלה החיות הוא מבחי' הכלים (וכידוע⁵⁹ דכלים דזו"נ נעשים נר"ן לבי"ע), והיינו לפי שהכלים הם אלקות ממש, לכן הם בבחי' חיות כו'). וכמו"כ אנו יודעים מהארת הנפש באיזה מדרי' הוא הנפש, וכמו אם שרשו מבחי' החסדים או מבחי' הגבורות, וכמו ב"ש וב"ה כו'⁶⁰, וכמו"כ אם מבחי' מוחין או מדות כו', דכל זה אפשר לידע מההארה כו', והיינו לפי שהיא גילוי העצם שמעין העצם כו'. אבל מ"מ, ה"ז הארה לבד שאין בה מן העצם כלל, ולזאת, מה שאנו יודעים מההארה הוא רק מציאות העצם, אבל מהות עצם הנשמה אין אנו יודעים כלל מההארה⁶¹, וזהו לפי שהיא הארה לבד ואין בה העצם כלל כו'. ולכן אין ההארה פועלת שינוי כלל בעצם, שאינו נוגע כלל אם נמשכת ההארה ומאירה להחיות, א"ל⁶² [ד] אין זה נוגע, שגם כשלא נמשכת הארת הנפש, אין זה שום גרעון בנפש. וכמו כל חי מתנענע⁶³, הרי גם בלתי התנועה הוא חי, דענין שמתנענע הוא בחי' תנועת החיות, והיינו התפשטות החיות להחיות כו', הרי גם אם אינו מתנענע ומתפשט,

(59) ראה עץ חיים שער מד (שער השמות) פ"א.ב. קו"א לתניא ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנו, ריש ע"ב). ועוד.

(60) ראה זח"ג רמה, א. שער הגלגולים פל"ו. תניא אגה"ק סי' יג (קוט, סע"א). ובכ"מ.

(61) ראה לקמן ד"ה אנכי הוי' אלקיך תרס"ז (ע' ותסג).

(62) = א. לאו. וראה ד"ה וידעת בסה"מ תרמ"ז ותרנ"א שבהערה 14.

(63) ראה מו"נ הקדמות לח"ב הקדמה יז.

(54) ראה דרמ"צ נ, ב. קס, א. סה"מ תש"ה ע' 7 וס"ע 25. תש"ח ע' 154. סה"ש תורת שלום ע' 90.

(55) ראה המשך תער"ב ח"ב ע' איכה"ו.

(56) בהבא לקמן (בענין חי להחיות וחי בעצם) ראה סה"מ תרס"ג ח"א ע' א ואילך. ח"ב ע' ב ואילך. תרפ"ה ע' ד ואילך.

הש"ת ע' 31 ואילך. תש"ח ע' 5 ואילך. וראה גם לקו"ש ח"ז ע' 148-9. חכ"ו ע' 106 ואילך.

(57) ראה לעיל ע' לו. וש"נ.

(58) ראה סה"מ פר"ת ע' נו. תרפ"ו ע' עז.

מ"מ, הוא חי בעצם כו'. וכמו"כ כשנמשך החיות, אינו מתוסף עי"ז דבר בעצם הנפש כו'. ומ"ש⁶⁴ זכר ונקבה בראם ויברך אותם, ומבואר במ"א⁶⁵ שזהו שלצורך השפעה נתוסף אור בהמשפיע⁶⁶, וכמו בעטרה שעטרה לו אמו כו'⁶⁷, זהו בבחי' השפעה עצמיות כו', אבל בהמשכת הארה להחיות, אינו מתוסף עי"ז מאומה בעצם הנפש כו'. ולכן אין העצם נתפס ומתלבש בהתפשטות וההארה, שהרי גילוי ההארה הוא בדרך ממילא, וכמו כל חי מתנענע ה"ז בדרך ממילא, שהחי ממילא מתנענע כו'. וכמו"כ מה שמחי' את הגוף ה"ז שלא ע"י התעסקות, כ"א כשמאיר בגוף ממילא הגוף חי ממנו. ומה שצ"ל הכנת הגוף לקבל צורת הנפש⁶⁸, זהו רק ההכנה כללית שיהי' גוף האדם ולא כגוף הבע"ח, וזהו מה שנברא כך להיות מוכן לקבל צורת הנפש, אבל אח"כ אינו צריך שום הכנה עוד. ואין זה כמו בהשפעת השכל מהמשפיע להמקבל, [ש]צ"ל התעסקות המשפיע בההשפעה איך ומה להשפיע שיתקבל אל המקבל, והו"ע כליות יועצות הנ"ל, ה"ז התעסקות המשפיע איך להבין את השכל אל המקבל כנ"ל, וכן המקבל צריך יגיעה והתעסקות לקבל את השכל כו', אבל בחיות הנפש בגוף, א"צ לא יגיעת והתעסקות הגוף לקבל אור הנפש לחיות ממנו, ולא התעסקות הארת הנפש להחיות את הגוף כו'. ומה שצריך הנפש לצמצם א"ע להחיות את הגוף כידוע⁶⁹, זהו רק בכדי שיהי' שייך אל הגוף להחיותו, כי מצ"ע, הרי הארה היא אינו בערך הגוף כלל, וצריך להיות צמצום בנפש שיהי' שייך אל הגוף, אבל כאשר הוא שייך אל הגוף, הרי הגוף ממילא חי ממנו, וה"ז כמו עד"מ שהנפחים מנפחים בהאש בכדי לקרבו אל הברזל, וממילא מחמם את הברזל כנ"ל, כמו"כ הצמצום הוא רק לקרב את הנפש אל הגוף שיהי' שייך אליו, ואח"כ ה"ה מחי' את הגוף בדרך ממילא כו'. וכ"ז הוא לפי שהוא הארה לבד, שההמשכה והחיות הוא בבחי' אור, וממילא הוא בלי טרדא והתעסקות, שאינו נתפס ומתלבש בזה.

קעח

אמנם⁷⁰ באור וחיות הנפש, הרי העצם מוגדר בהתפשטות, דכאשר מחי' גוף זה, א"א להחיות גוף אחר, וכידוע במ"ש בזהר⁷¹, שהרשב"י שאל מאלי' מפני מה לא הי' בהאדרא, וא"ל מפני שהי' צריך להציל רהמ"ס⁷² וחבריו, ופי' בקול ברמה⁷³, שזהו לפי שהי' צריך להתלבש בגוף בשביל כבודו של רהמ"ס, וממילא א"א להיות בגוף אחר, כי נפש א' א"א להתלבש בב' גופים, ומה שאל"י נמצא בכל ב"מ⁷⁴ בכמה מקומות בשעה א', זהו ניצוצות ממנו כו'. הרי שהנפש מוגדר בהגוף כו'. ויובן זה מאור וזיו השמש, שאינו

— בשולי הגליון שם מציין "אמ"ב י"ג" — ראה אמרי בינה שער הק"ש פי"ג (כד, א). ובארוכה הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע' כז ואילך.
 (71) ח"ג קמד, ב (באד"ר). — וראה בכ"ז אמרי בינה שם. הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח שם. המשך תער"ב שם ח"א ע' קא. סה"מ עטר"ת ע' רט. תרפ"ג ע' צג. תרצ"ב ע' רז ואילך. הי"ש"ת ע' 62 ואילך. תשא ע' 151. תשו"ז ע' 138. לקו"ש ח"ב ע' 516.
 (72) = רב המנונגא סבא.
 (73) לר"י צמח לזוהר שם. הובא בנצוצי אורות לזח"ג שם.
 (74) = ברית מילה. ראה פרקי דר"א ספכ"ט. זח"א יג, א. צג, א.

(64) בראשית א, כז-כח.
 (65) ראה סה"מ תרנ"ט ע' י ואילך. ועוד.
 (66) "הרא"י היא מזה דברך אותם כשאמר להם פרו ורבו" [הערת כ"ק אדמור"ר זי"ע בסה"מ הי"ש"ת ע' 13].
 (67) שיר השירים ג, יא.
 (68) ראה סה"מ תרכ"ט ע' יח. ע' ריו. ע' שא"ב. ע' שצד"ה.
 תרנ"ו ע' שכ. תרס"ג ח"ב ע' ח. המשך תער"ב ח"א ע' ק.
 תרפ"ג ס"ע צב"ג. תרפ"ה ע' 1 ואילך. תשו"ז ע' 137. תש"ח ע' 7 ואילך. וראה גם סה"מ תש"ג ע' 175. ועוד.
 (69) ראה סה"מ תרס"ד ס"ע לא"ב. ועוד.
 (70) בד"ה וידעת תרמ"ז ותרנ"א שבהערה 14: אך באמת גם משל זה להתפשטות החיות מהנפש ג"כ אינו מכוון עדיין.

מוגדר, שהרי השמש מאיר בכ"מ בשוה, וגם מה שפועל בצמחים, וכמו ממגד תבואות שמש⁷⁵, וכה"ג שארי פעולות, ה"ה בהכל בשעה א' כו'. אך⁷⁶ הנה השמש מוכרח בהגילוי, ואין זה תלוי בבחירת השמש, ולמעלה אינו שייך הכרחיות ח"ו. וזאת מובן מהנפש, שאינו מוכרח בהגילויים ממנו, כי יכול להיות שיתעלם האור והגילוי ויוכלל בעצמותו, וכמו בגלגולים ר"ל⁷⁷, דנפש האדם מגולגלת בגוף הבהמה, שאין בהבהמה שום התחדשות מזה, היינו מפני שהנפש מצומצמת שם לגמרי, והאור והגילוי כלול בעצם כו'. וכמו⁷⁸ יוכל להעלים כח פרטי שיתעלם לגמרי⁷⁹, וכמו באאע"ה שכבש רחמיו מעל בנו יחידו⁸⁰ שיתעלם לגמרי, שאם לא הי' מתעלם מדת האהבה והרחמים לגמרי, לא הי' אפשר להיות שיהי' הפועל כדבעי, והרי האהבה לבנו יחידו היא טבעית, ומ"מ ביכולתו להעלים, מובן שהגילוי הוא רצונית (עם היות שאין אנו מרגישים שגילויי כחות הטבעיים הם ברצון דוקא, מ"מ, מזה שביכולתו להעלים, מובן, שהגילוי הוא ברצון דוקא). ומ"מ הוא בדרך ממילא, כנ"ל דחי ממילא מתנענע כו', לא ע"י טרדא והתעסקות כו', והיינו לפי שהוא הארה לבד, לכן הוא שלא ע"י טרדא והתעסקות כו'.

והדוגמא מכ"ז יובן למעלה, מה שנק' אור, שזהו בחי' הארה לבד, שאין בו מן העצם כלל, ולכן אינו פועל שום שינוי והתפעלות כלל, ואין העצם נתפס ומתלבש בזה, שאינו מוטרד ואינו מוגדר ח"ו, שהוא גילויי שבדרך ממילא כו', עם היות שהוא גילויי רצונית דוקא, מ"מ, הגילויי הוא בדרך ממילא, שאינו נתפס ונתלבש בזה כו'. אמנם, הוא גילויי העצם שלפי אופן העצם ממש, דזהו באור דוקא, ולא בשפע, דההשפעה אינה כמו שהיא בעצם המשפיע, וכמשנת"ל במשל השפעת הרב אל התלמיד בענין כליות יועצות, הרי ענין העצה איך ומה להשפיע הרי זהו שמשנתנה ההשפעה מכמו שהיא אצלו שתהי' באופן שתתקבל אל המקבל כו', אבל אור ה"ה גילויי העצם כמו העצם ממש כו'. ולכן האור הוא ג"כ בבחי' א"ס, וכל מה שיש בהמאור יש בהאור ג"כ, לפי שהוא מעין המאור כו'. וזהו הטעם מה שביכולת האור להוות, דנת"ל (בד"ה ויולך ה"ס⁸⁰) דההתהוות צ"ל מבחי' א"ס דוקא, הנה האור, להיותו בבחי' א"ס ממש, מפני שהוא מעין המאור, לכן ביכולתו להוות כו'. ומ"מ נק' הבריאה יש מאין, דהיינו מאין ואפס, כמשנת"ל שם, להיותו רק הארה לבד ולא עצם כלל, ה"ה בבחי' אין ואפס לגבי העצמות כו'. ובחי' זו היא בבחי' מקור לעולמות, ולא בחי' העצמות ממש, כדעת הפרדס⁸¹, כי, עצמות אינו בגדר מקור וסיבה על עולמות, כ"א הוא בחי' סיבת כל הסיבות כו'⁸², והמקור לעולמות הוא בחי' אור א"ס, שהוא ג"כ א"ס, והוא בחי' הארה לבד מן העצמות כו'. ומ"מ, אופן ההתהוות שהאור

קעט

שם: „וכהמעשה הידוע באחד מעובדי ה' שפעל בעצמו לסלק את כח השמיעה בזמנים ידועים שלא יכלכל אותו מעבודתו". וראה ד"ה כי נער ישראל תרס"ו (ע' ותקפא). עטר"ת ע' תמא. תרפ"ה ע' רטו. וראה לקו"ש ח"א ע' 25 ואילך, ובתו"מ התוועדויות תשמ"ח ח"ד ע' 15 הערה 65, בנוגע לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע.
 (79) נוסח תפלת רבונו של עולם שבסדר תפלת השחר.
 (80) לעיל ע' רכד ואילך.
 (81) הובא לעיל שם. וש"נ.
 (82) ראה תקו"ז בהקדמה (יז, סע"א).

75) ברכה לג, יד. — וראה סה"מ תרס"ג ח"א ע' ג. ח"ב ע' ח. תרפ"ה ס"ע ו. הש"ת ע' 32. תש"ח ע' 7.
 76) בד"ה וידעת תרמ"ז ותרנ"א שם: אך בדבר אחד אין המשל דאור השמש מכיוון אל הנמשל וכו' (ואח"כ ממשך כבפנים).
 77) ראה המשך תער"ב שם. סה"מ תרע"ח ע' קצט (ובשוה"ג שם). עטר"ת ע' ש. ע' תמא. תרפ"ה ע' ריו. תש"ה ע' 188.
 78) ראה סה"מ תרנ"ד ע' רכה: „הי' צדיקים גדולים שלא ראו ולא שמעו מה שלא רצו לראות ולשמוע". ובסה"מ תש"ה

מהווה הוא רק בבחי' סיבה לבד, דלהיות בחי' מקור ממש להוות, זה שייך בבחי' שפע דוקא, שהוא בבחי' תפיסא והתלבשות, אבל בחי' אור, להיותו בחי' גילוי העצם, אינו בא בבחי' תפיסא והתלבשות, אלא הוא בבחי' סיבה בלבד אל העולמות כו' (ועמ"ש לקמן ד"ה אדם כי יהי⁸³). ומה שהוא בבחי' מקור בבחי' קירוב, הוא בד"כ האור שאחר הצמצום, ובד"פ הוא בבחי' שפע כו'.

וע"פ הנ"ל יובן מ"ש זאת חוקת התורה, דאיתא במדרש חקת שבהם חקתי שמו"א, דענין חוקות שמו"א הוא בבחי' אוא"ס כו', דבריאת שמו"א להיות בבחי' בריאה ממש בבחי' התלבשות, כענין בראשית ברא כו'⁸⁵, שנעשה בבחי' יש ממש, זהו מבחי' שפע דוקא, אבל בבחי' אור הוא שהוא בבחי' סיבה, ההתהוות מצד מדרי' זו אינו בבחי' מציאות יש ממש, כ"א בבחי' חקיקה לבד, וכענין גליף גליפו כו'⁸⁴. וזהו"ע חקת שמו"א, היינו ההתהוות כמו שהיא מבחי' אור, שהוא בבחי' חקיקה לבד כו'. והמשכה זו זהו ע"י תו"מ, וזהו"ע חוקת התורה, שממשיכים בחי' החקיקה כו'. וזהו"ע ב"פ הוי' שאומר כאן וידבר הוי' כו' אשר צוה הוי' כו', וידוע⁸⁵ דוידבר הוי' הוא בחי' שם הוי' דחכמה, שהוא המדבר אל משה כו', זאת חקת התורה אשר צוה הוי', היינו בחי' שם הוי' שבעצמות אוא"ס שלפני הצמצום, בחי' אור א"ס כו', דמשם נמשך בחי' חוקת התורה שבהם חקתי שמו"א, להיות נמשך בעולם גילוי בחי' אור א"ס, (ו)כמו שהעולמות הן בבחי' חקיקה לבד כו', והיינו ע"י חקת התורה, שע"ז ממשיכים חוקות שמים וארץ כו'.

(85) ראה לקו"ת חוקת שם נו, ג. וראה גם שם נט, ג.

(83) לקמן ע' וקצח ואילך.

(84) זח"א טו, א.

בס"ד, ש"פ ויק"פ, רט"ו

כ"י עמך מקור חיים באורך נראה אור². וצ"ל מ"ש כי עמך מקו"ח, ולכאורה הול"ל כי אתה מקו"ח. וגם מה"ע באורך נראה אור, דמה מחלק זה לב' ענינים, דמקו"ח הוא ג"כ בחי' אור כו'³. והנה בתדב"א⁴ אי' דכי עמך מקו"ח קאי על האור שיאיר לעתיד, ואין מקו"ח אלא תורה, שנא'⁵ עץ חיים היא למחזיקים בה, באורך נראה אור קאי על האור שנברא ביום ראשון משימ"ב⁶. וצ"ל מהו ההפרש בין אור דלעתיד לאור שנברא ביום ראשון, שבו הי' ג"כ אדה"ר מביט מסוף העולם ועד סופו כידוע⁷, והלא גם אור זה גנזו לצדיקים לע"ל⁸, והיכן גנזו בתורה כו'⁹. וגם צ"ל מה שייכות אור דלעתיד לתורה שעז"א ואין מקו"ח כו', וגם, הלא התורה ישנה אצלינו עכשיו ג"כ. ולהבין כ"ז צלה"ק משנת"ל¹⁰, דאור א"ס הוא בחי' הארה לבד, ולא עצם, שזהו שנק' אור ולא שפע, אלא שהוא בחי' גילוי העצם, שבזה יש יתרון באור על שפע, שהאור הוא כמו העצם, כי הוא דבוק ממש במקורו, וה"ה כמו העצם ממש כו'.

קפ

והנה כללות בחי' אור זה הוא בחי' אור הכלול בעצמותו, היינו קודם שנתגלה להיות בבחי' מציאות אור אחר הצמצום, דאז שייך בו בחי' מדרי' פרטיות כמו רצון וכה"ג, אמנם בחי' האור כמו שמאיר מעצמות המאור לפני הצמצום, הוא כלול בעצמותו עדיין. ופי' אור הכלול בעצמותו היינו שאינו בבחי' מציאות אור, וממילא שאינו בבחי' גילוי אור, עדיין אינו שייך בו שום גדר פרטי כמו רצון כו' כנ"ל. ועז"א¹⁰ עד שלא נבה"ע¹¹ הי' הוא ושמו לבד, פי', לפני הצמצום הראשון (שזה"ע נבה"ע כו', כמ"ש במ"א¹²) הי' הוא בחי' אור, ושמו בחי' האור, בבחי' בלבד, שהי' כלול בהמאור כו'. וכמו בשמש, הרי ידוע שיש ג"כ האור והזיו כמו שהוא בעצם השמש, קודם שמאיר לארץ ולדרים עליה כו'¹⁴, וכמ"ש בסש"ב¹⁵. וכמו"כ יובן למעלה כבי', דודאי דבחי' האור שמאיר מאוא"ס אל העולמות לאחר הצמצום ה"ה כלול תחלה בעצמותו ית' כו'. רק שאינו דומה בחי' האור הכלול בהמאור והזיו הכלול בהשמש, כי, האור הנמשך מהשמש הוא בעל כרחו

- (1) לכללות המאמר – ראה ד"ה לה"ע שארז"ל שאוא"ס ב"ה באוה"ת ענינים ע' קלח ואילך. ד"ה להבין ענין או"ס באוה"ת שם ע' קעח ואילך.
- (2) תהלים לו, יו"ד.
- (3) ראה לקו"ת הוספות לס' ויקרא נב, ב: מבואר בספר מגלה עמוקות אשר מקור חיים בגימטריא אור אין סוף.
- (4) = בתנא דבי אליהו (זוטא פכ"א).
- (5) משלי ג, יח.
- (6) = מששת ימי בראשית.
- (7) חגיגה יב, א. ובכ"מ.
- (8) מאמר הבעש"ט – הובא בדגל מחנה אפרים פ' בראשית (ועוד). כתר שם טוב ספ"ד.
- (9) במאמר הקודם, ד"ה וידבר גו' זאת חוקת.
- (10) פרקי דר"א פ"ג.
- (11) = נברא העולם.
- (12) ראה סה"מ תרמ"ד (הוצאת תשס"ב) ע' שמו. תרנ"ד ס"ע רהצ. תרנ"ז ע' קפט. ועוד.
- (13) אוצ"ל: הוא בחי' העצמות.
- (14) ע"פ תפלת "המאיר לארץ" שבתפלת שחרית.
- (15) פל"ג (מב, א). שעה"ה פ"ג (עח, א"ב). וראה מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' תעו ואילך. סה"מ תרע"ח ס"ע צט ואילך. תרצ"ב ע' קסה ואילך. ד"ה קטנתי (הא') תשי"ז (תורת מנחם התוועדויות תשי"ז ח"א ע' 218 ואילך).

של השמש, שלא בטובתה, שאין להשמש בחירה בזה שלא יהי' האור. וכמו כשמדליקין נר בבית, נמשך האורה בעל כרחיה של הנר, ואין בידה שלא להאיר, וכמו"כ הוא בהשמש, שהאור בה היא סגולה טבעית שנבראה כך שתאיר, והיינו שנבראה מציאות דבר בהירה שניתן בה האור שתאיר ומאירה בעל כרחיה. וא"כ האור הכלול בה הוא נמצא במציאות ממש, מאחר שאינה מאירה ברצונה, כ"א מפני שניתן בה האור בבריאותה¹⁶. שזה [ו] כמו שמדליקין את הנר, שיש כאן מציאות אור, ומאירה בעל כרחיה, כמו"כ הוא בהשמש, הסגולה טבעית שניתן לה בעת הבריאה זהו כמו הדלקתה עד"מ, ומאירה עיי"ז בע"כ, א"כ הרי יש בה מציאות אור ממש כו'. וכידוע¹⁷ דכל דבר שיש בבחי' מציאות, בהכרח שיבוא בגילוי, מאחר שכבר ישנו במציאות בעולם כו'. דמזה מכריחים דכחות העצמיים ההיוליים אינם בבחי' מציאות דבר, דאם היו בבחי' מציאות דבר, היו מוכרחים להיות בגילוי, והרי אנו רואין שאינם מוכרחים בהגילוי שלהם, וכמו בשוטה, שאינו מתגלה כח החכמה, וכן כח החסד באיש אכזרי, וכה"ג, וכמשנת"ל (ד"ה כי תשא¹⁸), [ו] מוכרח לומר שאינם בבחי' מציאות דבר כו'. וא"כ יובן באור וזיו השמש, מאחר שמוכרח להאיר, הרי בהכרח שהאור בו הוא בבחי' מציאות ממש כו'. משא"כ למעלה, הרי האור הנמשך ממנו ית' להאיר בעולמות אינו בבחי' הכרחי ח"ו, כ"א בבחירה ורצון. שהרי גם אור השמש ולאחר שנתהווה ה"ה מאיר ברצונו ית' דוקא, וכמ"ש¹⁹ האומר לחסר ולא יזרח, שביכולתו ית' למנוע שלא יהי' התפשטות וגילוי הזיו מהשמש, הרי סגולה טבעית זו שבהמשכת האור מהשמש יוכל שימנע שלא יאיר. וכ"ש שהוא כן למעלה, באורו הנמשך ממנו ית', שאע"פ שנמשך דרך²⁰ הארה וזיו, לא בבחי' המשכה עצמיות כו', וההמשכה שבבחי' אור וזיו בלבד ה"ה בבחי' גילוי העצם, שאינו בא ע"י הכנה מהעצם, כ"א בדרך ממילא כו', וכמשנת"ל בד"ה הנ"ל²¹ בהפרש בין אור ושפע בענין כליות יועצות כו'²², דמשו"ז בחי' השפע הוא בבחי' שינוי לגבי העצם, והאור הוא כמו העצם כו' (דכמו"כ הוא גם בהמשכת הקו שהוא בבחי' אור, לא בבחי' שפע כו'), עכ"ז נמשך דוקא ברצונו ית', שהי' אפשר להיות שלא יאיר האור, ורק מפני רצונו שיאיר לזאת מאיר כו'. וא"כ, מאחר שהאור והגילוי ממנו ית' שנמשך להאיר בעולמות אינו כמו אור השמש כנ"ל, כ"א מה שמאיר ברצונו דוקא, א"כ ממילא מובן, דבחי' האור הכלול בעצמותו אינו בחי' אור ממש, כ"א הוא מה שבכחו ויכולתו להאיר אור, אבל לא שהוא בבחי' מציאות אור ממש. דדבר המוכרח להאיר, כמו השמש והנר, בהכרח שיש בו האור במציאות גם קודם שמאיר, אבל בחי' אור א"ס שאינו מוכרח ח"ו להאיר אור, כ"א ביכולתו להאיר וביכולתו שלא להאיר, מובן, דבחי' האור הכלול בעצמותו הוא בחי' יכולת לבד, מה שביכולתו להאיר כו', ולא שיש שם מציאות אור ממש כו'. וכמו עד"מ בכחות הנפש, הרי גם הכחות כמו שהן בבחי' המשכה נעלמת²³, וכמו כח המשכיל, ה"ז רק מה שביכולתו להשכיל, ולא יש שם מציאות

קפא

(20) באוה"ת ענינים שם: ע"ד [= על דרך].

(21) לעיל ע' רלג ואילך.

(22) ברכות סא, א. וראה תניא אגה"ק סט"ו (קכב, ב). לקו"ת שה"ש כו, ג"ד. ועוד.

(23) ראה סה"מ תרנ"ז ע' רה ואילך. ועוד.

(16) אוצ"ל בבריאתה.

(17) ראה סה"מ תרמ"ד (הוצאת תשס"ב) ע' שנדיה. תרנ"ד

ע' שג. תרנ"ז ע' רח"ט. תרס"ג ח"א ס"ע צו. ועוד.

(18) הכוונה לד"ה וידבר גו' זאת חוקת דש"פ כי תשא

(לעיל ע' רלח).

(19) איוב ט, ז.

שכל ממש, וכמשנת"ל (בד"ה ואברהם זקן²⁴). אלא שבכח המשכיל, להיות שזהו מה שכבר נמשך להיות מקור לשכל, ה"ה בבחי' שכל נעלם עכ"פ כו', כמשנת"ש שם, אבל בכח היולי העצמי שאינו בבחי' המשכה כלל, הרי אינו בבחי' מציאות שכל כלל וכלל כו'. אמנם, גם בחי' כח ההיולי העצמי, הגם שאינו בבחי' המשכה, ה"ה בבחי' כח היולי עכ"פ, דהיינו שזהו מהותו מה שהוא היולי לשכל כו'. אבל באור הא"ס שלפני הצמצום, אינו שייך לומר גם זאת שהוא ע"ד כח היולי ח"ו לגבי האורות שלאחר הצמצום כו'. דהנה ידוע²⁵ דבחי' העצמות ית', הגם שאנו קוראין אותו מאור, אין הענין שמהותו הוא אור וזהו עצמותו ח"ו. וכמ"ש במ"א²⁶ דמשו"ז המשל דאבן טוב המאיר, יותר מכוון ממשל אור השמש, דהשמש כל מהותה הוא אור, אבל האב"ט, הרי מהות האבן הוא דבר בפ"ע, וכמו"כ הוא בבחי' העצמות, שלא זהו עצמותו שהוא מקור לאור ח"ו, וכמ"ש במ"א²⁷ לא זהו עיקר האלקות מה שהעולמות מתהוים ממנו ומקבלים חיותם והתהוותם מאלקותו ית' כו', כ"א עצמותו ית' הוא נבדל לגמרי כו'. ובחי' האור שהוא בחי' גילוי העצם, עם היות שהוא בחי' אור, מ"מ, אינו בבחי' היולי לאור ח"ו, וממילא אינו בבחי' מציאות אור כלל וכלל, כ"א בבחי' יכולת לבד כו'. וזהו ענין שמו שלפני הצמצום, היינו מה שביכולתו להאיר כו', וכמ"ש במ"א²⁸, דלכאורה מה שייך שמו קודם שנבה"ע, מי קראו בשמו כו', אלא שזהו מה שביכולתו להאיר ולהוות, אבל לא שהוא בו בבחי' מציאות ממש ח"ו, כ"א מה שביכולתו לבד כו'.

אמנם עדיין צ"ל, דהלא ידוע²⁹ שגם לפני הצמצום הי' בחי' גילוי אור, דאל"כ מה"ע הצמצום, שהרי הי' בהאור והגילוי, לא בהעצמות ח"ו, א"כ בהכרח לומר שגם לפני הצמצום הי' בחי' גילוי אור כו', וכמ"ש בע"ח מפורש³⁰ דטרם שנאצלו כו' הי' אור עליון פשוט ממלא כל המציאות כו', וכשעלה ברצונו הפשוט כו' צמצם א"ע כו', הרי הי' בחי' אור גם לפני הצמצום. אך הענין הוא, דבאמת באוא"ס, גם אם הוא בבחי' אור, אינו מוכרח ח"ו בהגילוי כו'. אמנם הענין בזה הוא, דזה שנת' לעיל זהו בכללות לגבי האור שאחר הצמצום, הנה כללות בחי' האור הכלול בעצמותו הוא בבחי' יכולת לבד כו', דכן הוא באמת, שלגבי האור לאחר הצמצום הנה בחי' האור שלפני הצמצום אינו בבחי' מציאות אור כלל, כ"א בבחי' יכולת לבד כו'. אך בפרטיות, יש בהאור שלפני הצמצום ב' מדריגות. והענין, דהנה אנו אומרים³¹ אתה קדוש ושמך קדוש, ולכאורה אינו מובן³², מאחר ששניהם בבחי' קדוש, הול"ל אתה ושמך קדוש, למה מחלק כו'. אך דפי' אתה

קפב

(24) לעיל ע' קי.

(25) ראה סה"מ תרמ"ח ע' קנט. תרס"ה ותרס"ח שבהערה הבאה. לקמן ד"ה כי המצוה תרס"ו (ע' ושמה). ד"ה אנכי ה"א תרס"ז (ע' ותסג"ד). המשך תער"ב ח"א ע' קלה. ח"ב ע' או. ס"ע אקמדיה. סה"מ עטר"ת ע' תלט"מ. תרפ"ה ע' ריג ואילך. המשך ר"ה תרצ"ד פי"ד (סה"מ תשי"א ס"ע 38 ואילך). סה"מ תש"ד ע' 238. תש"ה ע' 186 ואילך.

(26) ראה סה"מ תרנ"ה ע' רט. תרס"ה ע' קמט. תרס"ח ע' קפח"ט. תש"א ע' 144 ואילך.

(27) ל' אדה"ז בתו"א מגילת אסתר צט, ב. — הובא בלקו"ת שה"ש ת, א. ובסה"מ תרנ"ה עטר"ת תרפ"ה תשי"א ותש"ה שם.

סה"מ תרצ"ז ריש ע' 166. לקו"ש חי"ט ע' 190. ח"כ ע' 437. ובכ"מ.

(28) ראה לקו"ת שה"ש שם.

(29) ראה לקו"ת הוספות לס' ויקרא נב, ד. לקמן ד"ה קדש ישראל תרס"ח (ע' ותקי ואילך). וראה גם ד"ה באתי לגני תשמ"ה. שיחת ש"פ תצוה תשמ"ה. ד"ה החודש הזה תשמ"ז (תו"מ סה"מ אדר ע' קיג הערה 29).

(30) שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב.

(31) ראה גם סידור עם דא"ח רג, ב ואילך. וראה גם לקמן סד"ה קדוש אתה תרס"ו (ע' ושסג).

(32) ברכת אתה קדוש שבתפלת העמידה.

קדוש, אתה לנוכת, היינו מהותו ועצמותו, והוא הנק' בחי' עצמות המאור, שאין לו תחלה ואין לו תכלה, שהוא קדוש ומובדל לגמרי גם מלהיות מקור למקור לבחי' השתל' דאבי"ע, שאינו בגדר עלמין כלל, ולא שייך לומר עליו אפילו בחי' סובב ומקיף להשתל' אבי"ע כו', ונק' קדוש ומובדל מצ"ע, לא שהוא מובדל מאיזה דבר, כ"א הוא קדוש ומובדל מצ"ע כו'. אבל בחי' שמו, שהוא בחי' הנק' אור א"ס, והוא האור המאיר מן המאור, שאור זה שהוא ג"כ א"ס ממש, כמשנת"ל (ד"ה כי תשא¹⁸), נק' ג"כ קדוש, אלא שזהו מה שקדוש ומובדל מהשתל', כי יש לו שייכות להשתל', מאחר שהוא בחי' אור וגילוי, לכן יש לו שייכות אל ההשתל', אלא שהוא קדוש ומובדל מהם, והוא בבחי' סובב ומקיף להם. וכידוע³³ בענין עיגול הגדול שלפני הקו, שזהו בחי' אור הא"ס שלפני הצמצום שסובב ומקיף כללות ההשתל' שמהקו מרכ"ד עד סוכ"ד כולם בהשוואה, מפני שמובדל מהם, ומ"מ הוא בגדר בחי' סובב כו'. אמנם בהאור יש ב' מדרי', כי יש בו מה שכלול בעצמות המאור ממש³⁴, וכידוע³⁵ דבהאור יש בחי' עצם ובחי' התפשטות, והכל לפני הצמצום כו'. דבחי' עצם האור הוא כמו שכלול בעצמות המאור ממש, ואז הוא בבחי' קדוש כמו אתה קדוש, שאינו עדיין אפילו בבחי' סובב כו' (ועז"א ושמך קדוש, שקדוש ומובדל לגמרי כו'), ויש בו בחי' התפשטות ובחי' גילוי האור, הכל בעצמותו לפני הצמצום כו', ואז הוא עכ"פ בגדר שייכות להשתל', ובבחי' מקור למקור להם, והוא בבחי' סובב כו', והו"ע בחי' עיגול הגדול כנ"ל, וגם נמשך ממנו הארה בבחי' קו כו'. ומובן מזה, דעם היות שהאור הנמשך ממנו ית' נק' א"ס בכלל, והוא רק בבחי' מקיף להשתל' לכולם בשוה, עד שא"ק ועשי' הגשמיות שוין ממש לגבי אור זה, אעפ"כ, כשאור זה כלול במאור, הוא בבחי' עילוי רב ועצום מאד הרבה יותר מכמו שהוא בא בגילוי, שהוא בגדר בחי' סובב ומקיף כו'. וכמ"ש בסידור³⁶ בענין קדוש אתה ונורא שמך³⁷, דתכלית העלי' העצומה דנעילת יוה"כ (דיוהכ"פ הוא מעין העלי' היותר עליונה דלעתיד בבחי' שעשועים העצמיים ממש דעוה"ב אין בו אכו"ש כו'³⁸, וכמשנת"ל (ד"ה וישלח יעקב³⁹) אשר אמיתית העלי' הזאת ביוה"כ הוא בנעילה כו') הוא מה שהאור נכלל במאור כו'⁴⁰. וכידוע ומבואר בכ"מ⁴¹, דלהיות סובב לעלמין, אינו בערך לגבי העצמות שאינו בגדר עלמין⁴², וא"כ, כשהאור כלול במאור

(36) סידור עם דא"ח שם רג, ד.
 (37) ברכת אתה קדוש שבתפלת ימים נוראים.
 (38) ברכות יז, א.
 (39) לעיל ע' קמא.
 (40) ראה סידור שם רמט, ג ואילך. רנד, ג ואילך. תו"א בשלח סה, א. לקו"ת אחרי כה, ב. מסעי צג, ד. תצא לט, ד. ועוד. לענין עליית המלכות בתפילת נעילה ראה פע"ח שער כז (שער יוהכ"פ) פ"ה.
 באוה"ת ענינים שם נוסף כאן: „ועמ"ש במ"א בענין הטוב כי לא כלו רחמיך כו'". [וראה דרמ"צ קנג, א. ושם מציין ע"ז לתו"א בשלח סג, א].
 (41) ראה תו"א מגילת אסתר צח, ב. תו"ח ויחי צט, ד. סה"מ תרנ"ז ע' רא. ובכ"מ.
 (42) באוה"ת ענינים שם נוסף כאן: עי' באגה"ק במאמר דוד זמירות קרית להו כו'. – קו"א לתניא (קס, ב ואילך).

(33) ראה עין חיים שער טל (דרוש עיגולים ויושר) ענף ב. תו"א שמות נג, סע"ב. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' רה. ועוד.
 (34) ראה ד"ה החודש הזה תשמ"ז (תו"מ סה"מ אדר ע' קיב): יש לומר שפירוש זה שהי' כלול בעצמות המאור ממש, הוא שהי' כלול בעצמות שלמעלה מתואר מאור. ובהערה 27, שמ"ש כאן „בעצמות המאור ממש“ – יש לומר, דמכיון שענין האור הוא גילוי (ולא התהוות דבר חדש), היינו דמקורו הוא בהתגלות (ענין „מאור“) – צריך לומר, דזה שהאור נמשך מהעצמות (וכן זה שהי' תחלה כלול בו), הוא מצד זה שהעצמות הוא (גם) מאור. אלא שענין „מאור“ שבעצמות – הוא דוד עם העצמות, ואינו בגדר ותואר „מאור“ [ראה במקומות שנסמנו לעיל הערה 25]. ולכן מוסיף „שכלול בעצמות המאור ממש“.
 (35) ראה סה"מ תרנ"ד ע' יא. תרנ"ז ס"ע רא ואילך. תרס"א ס"ע קנדיה. תרס"ב ע' שכב ואילך. תרס"ד ע' רלג. תרס"ה ע' קמט. ובכ"מ.

קפג

שאינו בגדר עלמין כלל, הוא עילוי אין קץ מכמו שנתגלה אפילו לפני הצמצום, שמ"מ הגילוי הוא להיות מקור למקור לעלמין וסובב להם כו'. ועל בחי' ומדרי' זו אי' בזהר פ' נח דס"ה ע"א, לאו אינון נהורין, שאינו בבחי' מציאות אור, כ"א כלול ומיוחד ממש בעצמות המאור כו'. וכמ"ש בשל"ה בתחלתו⁴³ בענין הוא ושמו אחד, ולפעמים נא' אתה אחד ושםך אחד⁴⁴, שמחלקים בין אתה לשםך, והיינו כמו שהאור הוא בבחי' גילוי, דעם היות שהוא ג"כ אחד, מ"מ, אינו בבחי' אחדות ממש עם העצמות, שה"ה בבחי' אור וגילוי עכ"פ, וממילא בחי' האחדות שלו עצמו אינו כמו אחדות העצמות כו', אבל מ"ש הוא ושמו אחד, היינו דבחי' שמו מיוחד ממש בבחי' העצמות, והכל בחי' אחדות אחת ממש, והיינו כשהאור כלול במאור, דאז הוא ושמו אחד. וזהו ר"ת הו"ן⁴⁵, הוא ושמו אחד כו'⁴³, כי אז הכל בבחי' הוא לבד, שלא יש עוד דבר כלל, גם לא בחי' אור כו'.

ולהבין⁴⁵ זאת מעט מזעיר, יובן ע"פ מ"ש בפרדס שער סדר האצילות פ"ד, שהקשה על ענין ע"ס הגנוזות במאצילן, שזהו נגד הכלל שהא"ס פשוט בתכלית הפשיטות, כי אם היו הספי' בתוך הא"ס אינו פשוט כו'. ותי', שהוא עד"מ⁴⁶ אבן החלמיש שמוציאין ממנה האש ע"י הכאת הברזל בו, שלא יצדק לומר שהאש ההוא הי' ממש בתוך האבן כו', אלא האש ההוא נעלם בתוך האבן, ומיוחד בה באופן שאין בין האבן ובין האש שבתוכה חילוק ופירוד כלל, כן הדבר בעצם האלקות קודם התפשטו לנהל התחתונים היו הספי' מתייחדים איש באחיו וכולם מיוחדים בעצמותו כו', ואינם מהות ספירות ח"ו, עכת"ד⁴⁷. והנה, ענין ע"ס הגנוזות פי' רבינו ז"ל⁴⁸ שהן ע"ס דעתיק, ובמ"א איתא⁴⁹ שהן ע"ס דעקודים, ולא בבחי' העצמות דאוא"ס. כי באמת, הנמשל לא א"ש⁵⁰ כ"כ אפי' לפי משל הנ"ל, שבאבן יש רק כח האש ולא אש ממש, דמ"מ ה"ה כח לאש ולא למים, ובאמת א"ס ב"ה לאו מכא"מ⁵¹ איהו כלל⁵² (אם לא שי"ל בחי' זו כשעלה ברצונו להאציל כו', וכמ"ש במ"א⁵³), וז"ש בסש"ב ח"א פ"ב וח"ב פ"ט בהג"ה, שאפי' ענין הוא היודע והוא הדיעה עצמה⁵⁴ לא שייך לומר למעלה מאצילות. אך אפשר ראוי לומר משל זה עכ"פ ביאור למשנת"ל שיש ב' בחי' בהאור א"ס, דלפעמים הוא כלול במאור, ולפעמים יורד ומתגלה להיות מקור למקור כו', שבחי' היותו כלול במאור הוא למעלה מעלה מבחי' התגלותו כו', וע"ז שפיר שייך לומר משל הנ"ל, שהאור כשהוא כלול במאור הוא מיוחד בעצם המאור, ולא שמהות האור ממש נמצא שם, רק כמשל האש כשהוא כלול בהאבן, שלא יצדק לומר שאש ממש הוא בתוך האבן בפ"ע חוץ ממהות האבן, אלא שם רק האבן

אוה"ת תצוה ע' א'תרו. סה"מ תרס"ה ע' קעג.
 (49) ראה תו"א נח י, ג ואילך. מאמרי אדה"ז פרשיות ח"א ע' סד. דרמ"צ קנג, סע"א. קפב, א. אוה"ת שה"ש שם. המשך מים רבים שם.
 (50) = אתי שפיר.
 (51) = מכל אינון מדות.
 (52) ראה תקו"ז בהקדמה (יז, ב).
 (53) ראה אוה"ת ואתחנן שם ע' קנג ואילך.
 (54) ע"פ רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ב ה"י. הל' תשובה פ"ה ה"ה. שמונה פרקים בסופם. מו"נ ח"א פס"ח ח"ג פ"כ ופכ"א.

(43) ד, א ואילך. וראה אוה"ת ואתחנן שבהערה 67.
 (44) תפלת מנחה דיום השבת.
 (45) בהבא לקמן ראה גם סה"מ תרנ"ז ע' קצא ואילך.
 תרנ"ט ע' קפד ואילך.
 (46) ראה לעיל ד"ה ואברהם זקן ע' קז"קח. וש"נ. וראה סה"מ תש"ח ע' 243 ובהערת כ"ק אדמו"ר זי"ע שם.
 (47) = עד כאן תוכן דבריו.
 (48) ראה לקו"ת בחוקתי מו, ג. בדרמ"צ קפב, א ובהמשך מים רבים תרל"ו פס"ד: „ולפי קבלת האריז"ל נת' במ"א בביאור ע"פ ועשית בגדי קדש שהן ע"ס דעתיק או דא"א – אוה"ת שה"ש (כרך ג) ע' תתקסז. וראה מאו"א אות צ' ס"ח.

לבד, רק שיש בכח האבן שיומשך ויצא ממנו אש, וכח זה אינו דבר אחר זולת מהות האבן, כך עד"ז י"ל ענין התכללות האור שהוא בהמאור, שאין בחי' אור זה כמו עד"ד שהוא כשנמשך בגילוי להיות מקור למקור עכ"פ לעלמין, שהוא בבחי' אור עכ"פ, אבל כשכלול במאור הוא שם בעילוי רב ואין קץ יותר שמתאחד עם המאור, והיינו דכמו במשל האבן, שאין שם אש ממש, רק מה שיש בכחו שיצא ממנו אש, כך עד"מ המבדיל בין קדש כו'⁵⁵, י"ל ענין התכללות האור במאור, שאין שם בחי' האור כלל, כ"א הוא כח יכולת זו⁵⁶ שיש במהותו ועצמותו ית' שיאיר ממנו אור וזיו שיהי' אין סוף ממש. ויכולת זו זה"ע שמו שהי' קודם שנבה"ע, דפי' שמו הוא בחי' האור, ועד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו לבד, היינו בחי' היכולת הנ"ל שביכולתו להאיר כו'. והענין, דהנה בחי' האור כמו שהוא בבחי' התגלות הוא ג"כ ענין בחי' שמו, ונכלל ג"כ במ"ש עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו כו', וכמ"ש במ"א¹² דנבה"ע קאי על הצמצום הראשון, שזהו התחלת הבריאה, וכמ"ש בע"ח בתחלתו בהג"ה³⁰, שע"י הצמצום נתגלה שרש הדין וממנה נעשה המקום כו', ועמש"ש סוף ענף ג'⁵⁷, וכמ"ש במ"א⁵⁸. ועד שלא נבה"ע, היינו לפני הצמצום, הי' הוא ושמו כו'. אמנם ההפרש [הוא] כמשנת"ל בשם השל"ה⁴³, דבבחי' התגלות האור שם בחי' אתה אחד ושמו אחד, וכמו שכלול במאור שם הוא ושמו אחד, הוא שמו ושמו הוא כו', והוא בחי' הכח והיכולת שבעצמות שביכולתו להאיר כו'. וזהו דענין הוא ושמו לבד, שזהו כענין הוא ושמו אחד, היינו בבחי' האור כשכלול במאור כו'.

קפד

והנה י"ל, די'ש ב' מדרי' בבחי' האור כמו שהוא בהתגלות, לבד בחי' האור כמו שכלול במאור. דהנה, הפרדס ביאר ענין ע"ס הגנוזות באור הא"ס ממש כנ"ל, וכ"כ רבינו ז"ל באיזה דרושים⁵⁹ דשייך ספי' באוא"ס, וכמ"ש בביאור ששים המה מלכות המתחיל לבאר ענין דילוג כת"י הר"פ ז"ל⁶⁰, דבעצמות אין שייך ספי', אבל בהאור שייך ספי', אלא שלא יש מספר לספירות כו'. ומבואר במ"א⁶¹ שזה מתאים ג"כ עם מ"ש בע"ח שמ"א פ"ג⁶², דעם היות שכ' שם שאין שם דמות וספי' ח"ו כלל, אין הכוונה שאין שייך שם ספי' כלל, שהרי מ"מ כ' כאלו נאמר מל' שבמל' שבא"ס, אלא הכוונה לשלול ענין ספי' באוא"ס אף גם כמ"ש הפרדס כמשל החלמיש כנ"ל, אלא הן כמו שמות. וכמ"ש בהביאור דואני נתתי בהוספות לתו"א⁶³, בענין השבחים שקוראים אותו ית' בשם חכים וחסיד וכה"ג, שמעוררים

(55) ע"פ נוסח הבדלה למוצש"ק.

(56) ראה דרמ"צ קלו, א: וראיתי כ"ק ממו"ר הגדול אאזמור נ"ע שכינה לבחי' זו בשם יכולת, ונלע"ד שאפשר כוונתו שענין הזיו כשהי' כלול במאור עד שלא נבה"ע הוא רק ענין מה שיש ביכולת המאור הקב"ה להאיר ממנו הארה לכשירצה להאיר, והוא דק יותר הרבה ממשל הזיו השמש הכלול בשמש. וראה גם ד"ה באתי לגני תשמ"ה.

(57) בשער א שם.

(58) ראה סה"מ תרמ"ד ע' שמו. תרנ"ד ע' רצט. ועוד.

(59) ראה תו"א מגילת אסתר צב, ג. מאמרי אדה"ז תקס"ז

ס"ע כד. שערי אורה פב, ב. וראה גם אוה"ת ענינים ע' קסה.

(60) = כתב יד הרה"ח ר' פנחס רייזעס ז"ל. – נדפס במאמרי אדה"ז הנחות הר"פ ע' קסט. ועם הגהות כו' – באוה"ת שה"ש

(כרך ג) ע' תתקסז. וראה אוה"ת ענינים ע' רפד. ע' רפה ואילך. דרך מצותיך קנג, א. סה"מ תרנ"ז ס"ע קצא ואילך. הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע' נו ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' כו ואילך. ד"ה באתי לגני תשכ"ב פ"ד (סה"מ תשכ"ב ע' קכז). וראה גם אוה"ת על מארז"ל ע' סט. רשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) ע' קצ. ד"ה ויולך ה' את הים (לעיל ע' רכו ואילך).

(61) ראה אוה"ת שה"ש שם. סה"מ תרנ"ז והגהות לד"ה פתח אליהו שם. סה"מ תרנ"ג ע' רנג.

(62) כ"ה בעץ חיים דפוס שקלאוו, תק"ס. ובעץ חיים שלפנינו: שער מב פ"א.

(63) קג, ג. וראה אוה"ת ענינים ע' רפ. ויחי תכו, ב ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' קפו ואילך. תרס"ד ע' לג"ד. הערת כ"ק אדמו"ר בסה"מ תש"ח ע' 243. וראה גם סה"מ תש"ט ע' יט"ב.

בזה להיות מאציל בחי' החכמה כו'. וכמו עד"מ באדם, כשמשבחים אותו בשם חכם, שמעוררים את כח [ה]העלם לבוא לגילוי כו'. אלא שבאדם ה"ה חכם בהעלם גם קודם שמשבחים אותו, היינו שיש בו כח החכמה בהעלם, מ"מ, קודם שקראוהו חכם לא הי' יודע בעצמו מחכמתו כו', שע"י השבחים מתגלים אצלו שכלי' חדשים שלא הי' קודם כו', וכאלו עתה נעשה חכם בקריאה והתעוררות זו. ובאוא"ס באמת כן הוא, שע"י קריאת שם לבד נעשה כבי' חכם להקרות מאציל אור החכמה כו', שקודם הקריאה, גם בהעלם לא ימצא מציאות מקור אורות הנאצלים, וע"י קריאת השמות נעשה ההעלם כו'. ומחלק שם בין הכחות באדם הכלולים בנפש, שישנם עכ"פ בהעלם באיזה אופן שיהי' כו' (במ"א מבואר⁶⁴, די"ל דמה שהנפש עצמו נושא כל הכחות היינו רק מה שע"י מציאותו בעצם נמצאו הכחות כו'⁶⁵, די"ל שזהו כענין היכולת הנ"ל), ובין שמו של האדם שאינו כ"כ בהעלם בו קודם שיקראוהו כו'⁶⁶. וז"ע הספי' שבאוא"ס, שזהו כענין קריאת שמות כו'. ומבואר במ"א⁶⁷ דכ"ז שייך לומר בעלות הרצון להאציל, אז שייך ענין הספי' כו', וכמ"ש הפרדס שער הצחצחות פ"ג וז"ל, כי כאשר עלה ברצונו להוות ולהאציל כו' אז נאצל ונצטייר כולו בעצמותו כו', אז דייקא. ועוד כ' שם, והנה המציאות והיחוד והמקור הזה נתגלה מצד בחי' רצונו אל האצילות כו'. דכמו"כ לפמשנ"ת דלפי מ"ש בע"ח הן כמו שמות כו', ג"כ הוא דוקא בעלות הרצון כו'. אבל מצד עצם האור לא שייך לומר כן, כי הוא בתכלית הפשיטות, שהאור מעין המאור כו'. והנה, ענין עליית הרצון שייך בהאור, והיינו בהאור שהוא בבחי' גילוי (דלפני הצמצום) שייך ענין עליית הרצון. דזה פשוט, דמ"ש בעלות הרצון, אין הכוונה שעלה ברצונו שיהי' בחי' גילוי האור, דא"כ יצטרך לומר דעליית הרצון הוא בעצמות המאור, וזה א"א לומר כלל, דבעצמות המאור אינו שייך ח"ו ענין רצון בפועל, וכמשנת"ל ד"ה ויולך ה' את הים⁶⁸ (ואין הכוונה פועל ממש ח"ו, שהרי גם הספי' שבעלות הרצון הו"ע שיער בעצמו בכח כו'⁶⁹, אלא זהו מה שכח הוא כמו פועל כו', ועמ"ש לעיל בהתחלת הדרוש⁷⁰), אלא ודאי דזהו בבחי' גילוי האור כו', וכמ"ש בע"ח³⁰ כשעלה ברצונו הפשוט להאציל כו', דזהו כאשר אוא"ס הי' ממלא מקום החלל כו', דזהו בחי' גילוי האור כו', וכמשנת"ל. וא"כ, הרי בבחי' האור כמו שבא בהתגלות יש ב' מדריגות, הא, קודם שעלה ברצונו להאציל ולברוא כו', שאינו שייך שם בחי' ספי' כלל, והב', כשעלה ברצונו להאציל כו', שאזי ע"י הרצון נתהווה שרש ומקור לספירות כו', והיינו שיהי' ביכולת להיות מקור לספי'. וכמשנת"ל דבאוא"ס שלפני הצמצום לא יש מציאות ספי' כלל, כ"א ע"ד קריאת שמות, והיינו שע"י הקריאה נעשה המקור וההעלם, וזהו בבחי' עלות הרצון, שם הוא בחי' היכולת להיות מקורי הספי' ע"י הקריאה כו', אבל קודם עלות הרצון הוא למעלה גם מבחי' יכולת זו כו'. אמנם מ"ש רבינו נ"ע דבהאור שייך ספי' אלא

קפה

64) ראה סה"מ תרס"ב ע' שכז ואילך. תרס"ג ח"ב ע' פג.
 65) תרס"ד ע' כו. תרס"ה ע' רסז ואילך. ועוד.
 66) ראה סה"מ תרנ"ז ע' רג.
 67) ראה סה"מ תרנ"ז ע' קצב: אבל השם הרי אינו נמצא בו קודם במציאות ממש כו'.
 68) ראה אה"ת שה"ש שם (ע' תתקסו). אה"ת ואתחנן ע' קכג. סה"מ תרנ"ג שם ע' רנג.
 69) ראה מק"מ לזח"א טו, א. וראה הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בסה"מ תש"ט ע' 38.
 70) לעיל ד"ה יו"ט של ר"ה (ע' ז"ח).
 71) ראה בכ"ז ד"ה אתה הראת תשל"ז ס"ו בתו"מ סה"מ תשרי ע' רז.

שלא יש מספר לספירות, י"ל, שזה גם בהאור שקודם עלות הרצון כו'. כי הנה עליית הרצון הוא שיהי' עשר ספי', עשר ולא תשע כו'⁷², ולזאת, בבחי' עלות הרצון הוא בחי' היכולת לע"ס כו', אבל בעצם האור קודם שעלה ברצונו כו', הוא מה שביכולתו להוות ספי' עד אין קץ כו'.

ונמצא⁷³, דבבחי' שמו הגדול יש ב' מדרי', הא', מצ"ע הוא אור א"ס ממש, הב', מה שנכלל בו ג"כ כח הספי' כו'. ומבואר במ"א⁷⁴ שזהו כמו הוי' בניקוד אלקים שהוא בבינה⁷⁵. והענין, כי הוי' הוא האורות דאצילות, ושם אלקים הוא הכלי, והכלים הם ג' בחי' לנר"ב⁷⁶ שמתחילים מבינה כו'⁷⁷, וא"כ, ע"י הבינה הוא התחברות האור עם הכלי, לכן הוא הוי' בניקוד אלקים, שזהו מורה על חיבור אור בכלי, אבל חכמה נק' הוי' לבד, כי שם רק איהו וחיוהי חד⁷⁸, למעלה מבחי' גרמוהי שהם כלים דנר"ב כו'. ועד"ז יוכן ג"כ בבחי' שמו הגדול, משארז"ל עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו⁷⁹ בלבד, יש בו ג"כ ב' בחי', דוגמת הוי' בניקוד אלקים, היינו [ש]מצ"ע הוא אור א"ס ממש, ונק' מקור לבחי' סוכ"ע, אמנם כלול בו ג"כ שרש לבחי' ממכ"ע המאיר בבחי' גבול, וזה"ע שרש הספי' שבהאור, אך בחי' זו היינו ע"י שעלה ברצונו להיות שרש לבחי' ע"ס דאצילות כו'. וכ"ז הוא בהאור כמו שבא בגילוי, שהוא בבחי' אור עכ"פ, וגם קודם שעלה ברצונו להאציל שייך בו לומר מקור לבחי' סוכ"ע כו'. אבל האור כמו שכלול במאור, שאין שם בחי' מציאות אור כלל, ולא יש שם שום דבר זולת העצמות, כ"א מה שביכולתו להאיר כו', דע"ז אינו שייך לומר גם מקור לסוכ"ע כו', ובבחי' זו הוא שמו ושמו הוא ממש כו' (וי"ל⁸⁰ שהן ג' מדרי' יחיד אחד וקדמון המבואר במ"א⁸¹. וביותר יתאים לפמשנת"ל, דגם קודם עלות הרצון שייך ספי' אין קץ, וזהו בחי' אחד כו'. ובחי' השערה בכח הוי"ע קדמון כו', וכמ"ש במ"א⁸⁰, ובכללות זהו בחי' הוא אחד ושמו אחד כו'. אבל בחי' יחיד זהו כשהאור כלול במאור, שמיוחד ממש במאור, שאין שם שום דבר זולת המאור כלל, וזהו בחי' הוא ושמו אחד כו'. ובשל"ה⁸³ כ' דהוא ושמו אחד היינו קודם עלות הרצון כו', אמנם י"ל ג"כ כנ"ל, וכמשנת"ל דבחי' עלות הרצון הוא בבחי' גילוי האור, וממילא צ"ל דענין הוא ושמו אחד ממש הוא למעלה מקודם עלות הרצון כו').

ובזה יובן⁸² מ"ש בעה"ק ח"א פ"ב⁸³, בפ"י הי' הוא ושמו לבד, מה שקבלו בזה בעלי העבודה איש מפי איש כו', כי קודם שנאצל אצילות העליון הי' אדון יחיד כו'

הוא ושמו בלבד, והכוונה בשמו רום מעלה הנק' אויר קדמון, כי הוא קדמון כקדמותו

קפו

(72) ראה ספר יצירה פ"א מ"ד.

(73) בהבא לקמן – ראה אוה"ת ואתחנן ע' קכג. וראה סה"מ תרנ"ו ע' שפא ואילך.

(74) ראה אוה"ת ואתחנן שם.

(75) ראה זח"ג י, סע"ב. סה, א. פרדס שער ח (שער מהות והנהגה) פ"ר. ח. שם שער כ (שער השמות) פ"ד. פע"ח שער כו (שער יוהכ"פ) פ"ג. לקו"ת ואתחנן ג, ד. נצבים נב, ד. נג, ב.ג. אוה"ת משפטים ע' א"דש ואילך. ועוד.

(76) אוצ"ל נר"ב.

(77) ראה גם אוה"ת משפטים שם.

(78) תקו"ז בהקדמה (ג, סע"ב).

(79) להעיר שבכ"מ בדא"ח הובאה הגירסא „עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו הגדול בלבד“, ראה לקו"ת בהר מא, ג. ובהנסמן בסה"מ תרמ"ד (הוצאת תשס"ב) ע' שמו.

(80) ראה הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע' נו"ח.

(81) ראה שער היחוד לאדהאמ"צ ט, ב ואילך. וראה גם סה"מ תרנ"א ע' קעו. ע' קעז ואילך. תרנ"ב ע' צח. תרנ"ד ע' טו.

(82) ראה גם אוה"ת ענינים ע' קסב. סה"מ תרנ"ו שם.

(83) ראה גם אוה"ת יתרו ע' תתלט ואילך.

כו'⁸⁴, ודעתו שזהו בחי' הכתר. והקשה ע"ז הרמ"ק⁸⁵, איך נאמר על הכתר שהוא בחי' קדמון, שהרי גם הכתר עלול מאוא"ס, ולא יתכן לומר ע"ז קדמון ח"ו. והרמ"ע⁸⁶ מפרש דשמו הוא בחי' רצון. וגם בזה לא תיקן הרבה, דהרי הרצון הוא ג"כ מהות פרטי כו', והרי יש כאן בחי' מהות רצון, מה שבעצמות אינו שייך לומר זאת כו', כנ"ל בד"ה ויולך ה' את הים⁸⁷, וכמו שהקשה ע"ז בס' שערי אורה⁸⁷, ומשו"ז נטה מדעת זאת, מטעם דאין קדמון כ"א מהותו ועצמותו כו'. אבל לפי משנ"ת כאן, דבחי' שמו הוא בחי' אור המאיר מהמאור, דאפי' לאחר הגילוי הוא למעלה עדיין ממהות ספירה וספירות פרטיות, וכמו שנת"ל דגם בעלות הרצון שיש מקור לספי', היינו רק כמו שמות, שעיי"ז נעשה ההעלם, אבל קודם שיקראוהו אינם במציאות גם בהעלם כו', ומכ"ש קודם עלות הרצון שאינו שייך ענין ספי' כלל (וגם לפמשנת"ל די"ל שם ספי' אין קץ, היינו מה שיכול להיות משם ספי' אין קץ, וזהו דוקא מצד הפשיטות שלו, וכמא' הזהר⁸⁸ כהאי בוצינא דאתפשט לכל סטר ועיבר וכד תסתכל לא תמצא רק חד בוצינא כו', וידוע הפי' בזה, דמשום שאיהו חד בבחי' פשיטות בתכלית, לכן מתפשט לכל סטר ועיבר בבחי' בלי גבול כו', וכמ"ש במ"א⁸⁹, כי הוא פשוט בתכלית הפשיטות, שהאור מעין המאור, רק שהוא כמו זיו והארה שאין ערוך לגבי עצם המאור כו', הרי אין כאן שום מהות דבר זולת המאור כו'. אמנם ביותר יובן זה בהיות האור כלול במאור, לפמשנת"ל שבחי' התכללות זו נק' יכולת של המאור להאיר ממנו אור כו', הרי אין ענין הוא ושמו הוא כמו הוא לבד, שהרי אין כאן שום דבר כלל זולת המאור ומה שביכולתו להאיר כו'. וזהו שנק' שמו, ולא אור ממש, דכמו שהוא בגילוי הרי נק' אור, וכמ"ש בע"ח ובכל סה"ק⁹¹ אור א"ס כו' (ונק' ג"כ שמו, וכנ"ל דכללות האוא"ס שעד שלא נבה"ע נק' שמו כו', וקודם עלות הרצון נק' שמו, ואחר עלות הרצון נק' שמות כו', וכמ"ש במ"א⁹²), אבל עיקר בחי' שמו הוא כשכלול במאור, שנק' שמו ולא אור, כי אור שייך לקרותו כשהוא בגילוי, אבל בעודו בהעלם בעצמותו ממש, שנק' רק יכולת כו', ה"ז כמשל השם כשאין קורא לו והוא בפ"ע, הרי אין השם כמו בחי' אור כו', ואין כאן רק מהות ועצמות האדם, רק מה שיש ביכולתו לפנות לקוראו בשמו כו', כך הוא ענין שמו, מה שביכולתו שיאיר ממנו אור בבחי' א"ס כו', אבל אין כאן בחי' אור כלל, וכמ"ש בזהר לאו אינון נהורין כו', רק מה שביכולתו להאיר כו'. ובחי' היכולת ה"ה קדמון כקדמותו ממש, וזה מוכרח לומר כן שהכח הזה הוא קדמון כקדמותו, שהרי לא נתחדש ח"ו דבר בהעצמות, דבחי' העצמות יש ביכולתו להאיר כו', וזהו שמו קדמון, דבחי' שמו כמו שכלול בעצמותו אינו בבחי' מציאות ומהות דבר כלל וכלל, כ"א היכולת שבעצמות להאיר כו', דזהו קדמון ממש כקדמותו ית' כו'. ולפ"ז צ"ל דמה שנק' אור א"ס ולא אין לו תחלה, היינו בבחי' האור והגילוי כו', אבל שמו הכלול במאור, שהו"ע היכולת לבד, בחי' זו אינו נק' אור, כ"א שמו, והוא קדמון כקדמותו ית' כו'.

(84) עכ"ל העבודת הקודש.

(85) שער ג (שער אם הא"ס הוא הכתר) פ"א ואילך. וראה ד"ה ויולך (לעיל ע' רכה).

(86) שער ד (שער עצמות וכלים) פ"ג. וראה לעיל שם.

(87) להמקובל הר"ר ר' יוסף גיקטיליא.

(88) ח"ג רפח, א.

(89) ראה סה"מ תרנ"ז ע' קצג ואילך. הגהות לד"ה פתח

אליהו תרנ"ח שם. וראה בהנסמן לעיל ד"ה ויולך ה' את הים הערה 91.

(90) כ"ה בגוכי"ק, ואולי מיותר.

(91) = ספרי הקבלה.

(92) ראה גם המשך תער"ב ח"א ע' לת. ח"ג ע' אתב. ע'

אתבג. סה"מ עטר"ע ע' קצח.

וע"פ הנ"ל יובן מ"ש כי עמך מקו"ח באורך נראה אור, דלכאורה מה מחלק כו'. והענין הוא, דבאמת כ"ז מדבר בבחי' האור, אך הנה נת"ל דבאור יש ב' מדרי', היינו כמו שהוא כלול בעצמותו ממש, וכמו שהוא בבחי' המשכה והתפשטות (והכל לפני הצמצום כו'), וזהו⁹³ כי עמך מקו"ח, והיינו בבחי' האור הכלול בעצמותו, שהוא בבחי' עמך ממש כו', וזהו מה ששמו קדמון כקדמותו כו'. ומ"ש⁹⁴ באורך נראה אור, היינו בחי' ההמשכה וההתפשטות דאוא"ס, דבחי' זו נק' אור, וזהו באורך כו', אבל מה שעמך מקו"ח, אין זה בחי' אור, כ"א בחי' שמו הכלול בו כו' כנ"ל. וזהו ג"כ מ"ש בתדב"א דכי עמך מקו"ח קאי על לעתיד, והיינו דלעתיד יתגלה בחי' זו, דהיינו שיהי' אז גילוי בחי' העלם העצמי דא"ס, דזהו בחי' שמו המיוחד בו ממש כו', וכמשי"ת⁹⁵. והגילוי הוא ע"י התורה, דיעשה למחכה לו⁹⁶, למאן דדייק במילין דחוכמתא כו'⁹⁷ וכמשי"ת⁹⁸. וי"ל דזהו מש"א ואין עץ חיים אלא תורה⁹⁹, שע"י יהי' הגילוי דלעתיד, והיינו ע"י עסק התורה עכשיו בבחי' יגיעה כו', וכמו שנת"ל (בד"ה ואברהם זקן וד"ה ויתן לך¹⁰⁰). ומ"ש באורך נראה אור, הוא בחי' האור שנברא ביום ראשון, שזהו בחי' ההמשכה וההתפשטות דאוא"ס שהוא בבחי' א"ס ממש כו', ולכן הי' אדה"ר מביט בו וע"י מסוף עולם ועד סופו כו', דזה שיש הגבלות וחילוקי מדרי', הכל הוא בבחי' האור שבא בבחי' מדה וגבול לפי אופן העולמות כו', אבל בגילוי בחי' אוא"ס שלפני הצמצום הרי לא יש חילוקי מדרי' כלל, וזהו שהי' מביט כו'. ובחי' ומדרי' זו ג"כ יתגלה לעתיד, וזהו בחי' העלי' הראשונה שיהי' לעתיד¹⁰¹, שיתגלה בחי' הא"ס שלפני הצמצום, וזהו שגנזו לצדיקים לע"ל, והיכן גנזו בתורה כו', שגם גילוי זה הוא ע"י התורה כו' (וי"ל שזהו ע"י בחי' עסק התורה בבחי' או"י כו'. או י"ל שזהו ע"י יגיעה בתורה, והמשכה הנ"ל דבחי' העלם העצמי זהו דוקא ע"י הבירורים דתורה כו', וע' משנת"ל ד"ה ויתן לך¹⁰²). אבל בחי' כי עמך מקור חיים, זהו בחי' העלם העצמי דא"ס ממש, שיאיר ויתגלה לעתיד ע"י עסק התורה, וזהו אין עץ חיים אלא תורה כו'¹⁰⁰.

93) ראה גם לקו"ת הוספות לס' ויקרא נא, סע"ד ואילך.
 וראה לקו"ת בשלח א, ג. בהר מב, א.
 94) ראה תו"א מקץ לה, ריש ע"ב. יתרו סז, ד.
 95) לקמן ד"ה כי מראש צורים.
 96) ישע"י סד, ג.
 97) זח"א קל, ב.
 98) ראה לקמן ד"ה השמים כסאי תרס"ח. וש"נ.
 99) בתדב"א (שהובא בתחילת המאמר): ואין מקור חיים אלא תורה.
 100) לעיל ע' קד ואילך וע' קיג ואילך.
 101) ראה לעיל ד"ה ויצא (ע' קכט ואילך). ד"ה וישלח (ע' קמ). וש"נ.
 102) לעיל ע' קכא.

בס"ד, ש"פ ויקרא, רס"ו

אדם¹ כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה כו'.² וצ"ל מהו"ע אומרו אדם כי יקריב, והול"ל סתם כי יקריב, מהו אדם כי יקריב. ובזהר פ' יתרו דפ"ו ע"א אי' זכאין אינון ישראל דקוב"ה קרא לון אדם, דכתיב³ ואתנה צאני כו' אדם אתם, אדם כי יקריב מכם קרבן, מ"ט קרא לון אדם, משום דכתיב⁴ ואתם הדבקים בה' אלקיכם כו'. וצ"ל מה שייך ענין הדביקות לזה דמשו"ז דוקא נק' אדם. ובמד"ר במקומו⁵ אי' ג"כ משל למלך שהי' לו פרקסין (מלבוש שלובשין על הבשר, מ"כ⁶) והי' מצוה את עבדו וא"ל קפלו ונערו ותן דעתך עליו, א"ל עבדו, אדוני המלך מכל הפרקסין שיש לך אי אתה מצוה לי אלא ע"ז⁷, א"ל שאני מדביקו לגופי, כך אמר משה לפני הקב"ה, רבש"ע, מע' אומות שיש לך אי אתה מצוה אותי אלא⁸ צו את בני דבר אל בני, א"ל שהן דבוקין לי, הה"ד⁹ כי כאשר ידבק האזור על¹⁰ מתני איש. ומובן מזה ג"כ דמה שנש"י נק' אדם הוא ע"ש הדביקות, וצ"ל זה, ומה שייך זה לקרבנות, דלפי שהן דבוקין בי לכן יכול להקריב קרבן. גם צ"ל למה אינו מביא במד"ר ג"כ פסוק זה דואתם הדבקים הנא' בתורה, וכתי' בו מפורש שהן דבוקין כו', ולמה הביא הפסוק דכאשר ידבק האזור כו'. ולהבין כ"ז צלה"ק מה שנת"ל¹¹ שיש ב' מדרי' באוא"ס, בחי' האור כמו שהוא בבחי' המשכה וגילוי, והיינו כללות בחי' האוא"ס (לא בחי' ההתפשטות בלבד שבאוא"ס, כ"א כללות בחי' האור, בחי' עצם האור והתפשטות האור כו'), ובחי' האור כמו שהוא כלול בעצמות המאור, שאינו בבחי' אור כלל, ואינו מהות לעצמו, כ"א מה שהעצמות בכחו ויכולתו להאיר אור כו'.

קפח

והנה בכלל בחי' היכולת שבעצמות הוא ג"כ היכולת להיפך, לצמצם גילוי האור שיאיר רק בגבול ותכלית כו'. וכידוע¹² דכל אור וגילוי א"א שיצמצם ויגביל א"ע בהמשכתו כו', כ"א מאין שנמשך האור והגילוי, משם נמשך הכח לצמצם ולהגביל כו'. דבעצמותו ית' הוא בבחי' כח ויכולת כו', דכשם שביכולתו להאיר, כך ביכולתו שלא

(1) לחלקו הא' (פיסקא): והנה בכלל בחי' היכולת ראה ד"ה לה"ע שארז"ל שאוא"ס ב"ה באוה"ת ענינים ס"ע קמא ואילך. לחלקו הב' (פיסקא): ועי"ל דהקו, עד פיסקא: ומכל הנ"ל יובן ראה ביאור לד"ה ושבתה באוה"ת בהר ע' תתפה ואילך (שהוא הגהות לד"ה הנ"ל במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קפח ואילך. וראה גם דרמ"צ קסט, א ואילך. אוה"ת ענינים ע' עדר).

(2) ויקרא א, ב.

(3) יחזקאל לד, לא.

(4) ואתחנן ד, ד.

(5) ויקר' פ"ב, ד.

(6) פי' מתנות כהונה (לויק"ר שם – בשם הערוך).

(7) על זה.

(8) בויק"ר שם: אלא על ישראל צו את בני.

(9) = הדא הוא דכתיב (ירמי' יג, יא).

(10) ע"ל: בירמי' שם (ובויק"ר שם): אל.

(11) במאמר הקודם, ד"ה כי עמך (לעיל ע' רמג ואילך).

(12) ראה סה"מ תרמ"ח ע' קסח.

– בכל הבא לקמן ראה גם ד"ה באתי לגני תשכ"ה פ"ז (נדפס בקונ' „מאמרי באתי לגני תשכ"ה תשמ"ה" – קה"ת תשס"ה).

(1) לחלקו הא' (פיסקא): והנה בכלל בחי' היכולת ראה ד"ה לה"ע שארז"ל שאוא"ס ב"ה באוה"ת ענינים ס"ע קמא ואילך. לחלקו הב' (פיסקא): ועי"ל דהקו, עד פיסקא: ומכל הנ"ל יובן ראה ביאור לד"ה ושבתה באוה"ת בהר ע' תתפה ואילך (שהוא הגהות לד"ה הנ"ל במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קפח ואילך. וראה גם דרמ"צ קסט, א ואילך. אוה"ת ענינים ע' עדר).

(2) ויקרא א, ב.

(3) יחזקאל לד, לא.

(4) ואתחנן ד, ד.

(5) ויקר' פ"ב, ד.

(6) פי' מתנות כהונה (לויק"ר שם – בשם הערוך).

(7) על זה.

(8) בויק"ר שם: אלא על ישראל צו את בני.

(9) = הדא הוא דכתיב (ירמי' יג, יא).

(10) ע"ל: בירמי' שם (ובויק"ר שם): אל.

(11) במאמר הקודם, ד"ה כי עמך (לעיל ע' רמג ואילך).

(12) ראה סה"מ תרמ"ח ע' קסח.

– בכל הבא לקמן ראה גם ד"ה באתי לגני תשכ"ה פ"ז (נדפס בקונ' „מאמרי באתי לגני תשכ"ה תשמ"ה" – קה"ת תשס"ה).

להאיר אור כו', כמשנת"ל (ד"ה ויולך ה' את הים וד"ה כי עמך¹³), וכך ביכולתו להעלים בחי' האור והגילוי שיוכלל בעצמותו, וכמשנת"ל (ד"ה כי עמך¹⁴) דלפעמים האור נכלל במאור, וכמו בעליות דנעילה דיו"כ כו', וכמו"כ ביכולתו לצמצם ולהגביל כל גילוי כו'. דהנה, כללות ענין היכולת הו"ע בחי' כה, וכמו אתה עשית את השמים ואת הארץ בכחך הגדול¹⁵, דפי' כח בעצמותו ית' הו"ע היכולת, וכשם שהיכולת להאיר בבחי' א"ס נק' כחך הגדול, כמו"כ היכולת לצמצם האור והזיו שהוא א"ס ממש שיהי' הגילוי רק בבחי' קו ומדה, היפך מהות הזיו שהוא א"ס, הרי כח יכולת וגבורה זו נק' ג"כ בכחך הגדול כו'. ואדרבה, זהו עיקר בחי' הכח והגבורה להעלים ולהסתיר כו', וכמו"כ לצמצם ולהגביל כל בחי' גילוי אור כו'. וזה"ע שרש הגבורות במקורן למעלה מהחסדים¹⁶, כי בחי' גילוי האור זהו כמו בחי' החסד, להיות מים יורדים מגבוה לנמוך¹⁷, אבל בחי' הסתלקות האור במאור, זהו בחי' גבורות, ובחי' התכללות זו הוא עילוי נפלא מאד כו', כמשנת"ל ד"ה הנ"ל. אמנם גם זאת שמ"מ יומשך האור הוא ג"כ בחי' בכחך הגדול, ועם היות דכח הוא בחי' גבורה, הרי ידוע דיש גבורה שהיא בחי' תגבורת החיות, וכמ"ש במ"א¹⁸ ממשל כי הדם הוא הנפש¹⁹ כו'.

ועפ"ז יובן מש"א²⁰ אוא"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, דלכאורה אינו מובן מה שייך מעלה ומטה באוא"ס, וגם, מאחר שהוא למעלה עד כו' ולמטה עד כו', הרי לא יש מעומ"ט, והול"ל דאוא"ס לית אתר פנוי מיני' כו'²¹, וכמשנת"ל (ד"ה ויולך²²). ולפי הנ"ל יובן, דזהו מה שיש בעצמות היכולת להאיר אור שיהי' בבחי' א"ס, וביכולתו שלא להאיר, דמזה נעשה בהאור ב' ענינים, הא', בחי' האור והגילוי, שזהו מה שא"ס להתפשטותו כו', והב', בחי' העלי' והתכללות, שיתעלם האור בעצמותו ויהי' האור כלול במאור כו'. ובכלל זה הוא ג"כ בחי' הצמצום וההגבלה, שהאור הבלי גבול יהי' בבחי' גבול ומדה כו'. וזהו למעלה עד כו' ולמטה כו', דאין הכוונה ענין מעלה ומטה, כ"א בחי' ההעלם והגילוי בהאור²³, דבעצמות הכל הוא בבחי' יכולת, דביכולתו להאיר וביכולתו שלא להאיר, ומזה הוא בהאור בחי' הגילוי וההתפשטות של האור, ובחי' ההעלם להיות כלול במאור כו'. ובד"כ הוא בחי' כח הבלי גבול ובחי' כח הגבול, דמבחי' הגילוי נמשך שיהי' בבחי' א"ס דוקא, ומבחי' ההעלם הוא שיהי' בבחי' גבול וצמצום כו', ולזאת, [מ]בחי' הגילוי הוא בחי' כח הבלי גבול, דבכל מקום יהי' הגילוי בבחי' א"ס להתפשטותו כו', ומבחי' ההעלם הוא בחי' כח הגבול, שתהי' ההמשכה בבחי' גבול ומדה

קפ"ט

המשך מים רבים תרלו" ס"ע עה ואילך. סה"מ תרע"ח ע' צג. ובכ"מ.

(19) פ' ראה יב, כג.

(20) ראה תקו"ז סוף תנ"ז (צב, רע"א). זהר חדש יתרו לד, סע"ג. וראה בכל הבא לקמן ספר הערכים תב"ד כרך ד ערך אוא"ס (ד) – קווין שבו (ע' שסד ואילך).

(21) תקו"ז תנ"ז (צא, ב).

(22) לעיל ע' ריט.

(23) ראה רד"ה ויולך ה' את הים תשכ"ו (נדפס בקוב"מ מאמרי באתי לגני תשכ"ו-תשמ"ו – קה"ת תשס"ו).

(13) לעיל ע' רכו ואילך. וע' רמא ואילך.

(14) לעיל ע' רמג.

(15) ירמי' לב, יז.

(16) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ו ח"ב (הוצאת תשס"ה) ע' תקלד ואילך. ע' תקמב ואילך. מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"ד ע' א'שנט ואילך. אה"ת קרח ע' תשיח ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' שדמ. תרס"ט ע' קצג ואילך. ועוד.

(17) ראה תענית ז, א. [וראה ד"ה ויקרא תשל"ב שבהערה

[1]

(18) ראה תו"א נח ט, ג. לקו"ת ואתחנן יג, רע"ג. סידור עם דא"ח סא, ד. סה"מ תרכ"ז ע' רמט"ג. ע' רסג. תרכ"ט ע' רכו"ז.

דוקא כו'. וזהו ב' המדרי' שיש באור הא"ס שלפני הצמצום, כמו שהוא קודם עלות הרצון, שהוא בבחי' א"ס והיינו שביכולתו להוות ספי' עד אין קץ כו', ובחי' עלות הרצון, שהוא בחי' היכולת על ע"ס כו', כנ"ל בד"ה כי עמך כו'²⁴, וזהו בחי' כח הבלי גבול ובחי' כח הגבול שבא"ס כו'. וזהו²⁵ ג"כ ענין ב' מיני ההמשכות שאחר הצמצום, שזהו המשכת בחי' סוכ"ע והמשכת בחי' ממכ"ע כו'. וזהו ההפרש לאחר הצמצום בין המשכת בחי' סוכ"ע להמשכת בחי' ממכ"ע, דהיינו בחי' מל' דא"ס כמו שהוא לאחר הצמצום, דמ"מ הוא בבחי' בלי גבול, והמשכת הקו שהוא ההמשכה שבבחי' גבול ומדה. והיינו דהמשכת הסובב הוא מבחי' כח הבלי גבול דבאוא"ס (והיינו קודם עלות הרצון, דבאוא"ס עצמו הוא מקור בחי' הסובב, כמשנת"ל (ד"ה כי עמך מקו"ח²⁴) בב' המדרי' שבבחי' גילוי האור כו'), ולזאת גם לאחר הצמצום הוא בבחי' בלי גבול כו', והוא להיות רק בבחי' סוכב ומקיף כו', והמשכת בחי' ממכ"ע הוא מבחי' כח הגבול (דזהו מה שיש באוא"ס שרש לספירות כו' כמשנת"ל), לזאת נמשך אור שהוא בבחי' גבול ומדה כו'.

ונמצא לפ"ז בחי' הקו שהוא המשכה בבחי' גבול ומדה, הוא מבחי' כח הגבול שבא"ס, שהוא ג"כ א"ס, אלא שזהו מה שכחו בגבול להיות ע"ס כו'. ולגבי בחי' זו הקו הוא מעין המאור, שהוא המשכה מהעלם אל הגילוי כו', דכח הגבול הוא כח הא"ס ממש, ונמשך משם הקו לא ע"ד בריאה יש מאין, כ"א מהעלם אל הגילוי, שהאור מעין המאור כו'.* ומ"מ אין ערוך לגבי אוא"ס ממש, כמו שאין ערוך הגבול לבלתי בע"ג, דבאוא"ס שלמעלה משרש ומקור הקו, דהיינו קודם עלות הרצון, הוא למעלה לגמרי ממהות חכ' כו' (וכמשנת"ל²⁶ דמהאור קודם עלות הרצון הי' יכול להיות ריבוי רבבות ספי' באופנים אחרים שלא ממהות הע"ס כלל כו', ובפרט לפי משנת"ל דקודם עלות הרצון אינו שייך ספי' כלל כו'), דדוקא כאשר עלה ברצונו להאציל, אז שייך שרש לספי', והן ע"ס הגנוזות במאצילן כו' כנ"ל, אבל קודם עלות הרצון, אין שרש כלל לע"ס בבחי' גבול ומדה כו', ולכן לגבי מדרי' זו הקו הוא בבחי' אין ערוך כו'. וכמו כן הוא בבחי' חכמה, שהוא בחי' אדמה לעליון³⁰ לגבי הקו, שרש האורות כו', וכמו"כ לגבי שרש ומקור הקו, היינו בחי' ע"ס הגנוזות כו', אבל לגבי אוא"ס הבלי גבול הוא בבחי' אין ערוך כו', ונק' יש מאין לגבי בחי' ומדרי' זו כו'. וזהו מ"ש³¹ נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, דאדם הו"ע ע"ס דאצילות³², שהן ציור אדם, גולגלתא מוחא כו', ונק' אדם מל' אדמה לעליון³⁰, והיינו שהוא בצלמנו, היינו מבחי' ע"ס הגנוזות במאצילן, שמהם נמשכו האורות דע"ס, שהם

(* ענין²⁶ שהקו מעין המאור כח הגבול, שיש כח א"ס בהקו כענין איש לא נעדר²⁷, ע' החדש²⁸.

(30) לשון הכתוב – ישע"י יד, יד. וראה הנסמן ד"ה החודש (לעיל ע' ריא).
(31) בראשית א, כו.
(32) ראה תו"א שמות נב, ב. משפטים עז, א. לקו"ת ויקרא ב, ג.

(24) לעיל ע' רמו.
(25) בהבא לקמן ראה לעיל ד"ה החודש (ע' רטו).
(26) נרשם בגוכתי"ק בשוה"ג.
(27) ישע"י מ, כו.
(28) ראה לעיל רד"ה החודש (ע' רה).
(29) ד"ה כי עמך מקור חיים (לעיל ע' רמה ואילך).

בחי' נשמה של אדם דאצילות כו' (וכדמותנו בחי' הרשימה³³, שממנו שרש הכלים דאצילות כו'³⁴, שהן בחי' גופא כו'). וע' בפלח הרמון ש"א פ"א³⁵ בפי' ספירות מל' השמים מספרים³⁶, שהן מגלות המחשבות הנעלמות, ירצה שהן דוגמא למקורן של צחצחות המיוחד בעצם השרש בהעלם המחשבה כו' (ר"ל בעליית הרצון כו', יעו"ש, ובשער י"א פ"ג³⁷, וע"ש בעסיס רמונים פ"ו³⁸, ולפ"ז י"ל דב' הבחי' הן שרשי העצמות ושרשי הכלים כו'), והיינו דהספי' הן בחי' גילוי ההעלם לגבי ע"ס הגנוזות במאצילן כו'. אכן האור א"ס עצמו, לא שייך בו בחי' אדם, כי לא אדם הוא כו'³⁹, דלגבי בחי' זו הוא כענין יש מאין כו'.

ועו"ל דהקו, הגם שהוא מעין המאור, מ"מ, הוא באין ערוך גם לגבי בחי' כח הגבול שבא"ס, והחכמה היא בחי' אדמה לעליון לגבי הקו, אבל היא בחי' יש מאין לגבי שרש ומקור הקו כו'. ויוכן עפמשנ"ת במ"א⁴⁰ בענין הכלים דאצי', דידוע דענין הכלים הוא המגביל את האור והשפע (שם מבואר ע"פ השיטה⁴¹ שהאור הוא בבחי' פשיטות, בבחי' בלי גבול, והכלים הם בחי' גבול כו', וי"ל שיבואר גם לפי מש"כ שגם בהאורות יש ע"ס, וכמשי"ת). דהנה, הגם שנת"ל דהקו הוא המשכה בבחי' מדה וגבול, והאורות דאצילות הן בבחי' ע"ס כו', מ"מ, ה"ה בבחי' אורות שמעין המאור, ואינן בבחי' גבול ממש, שיכול להיות התפשטותן בבחי' א"ס, וגם אינן בבחי' חכמה וחסד ממש כו'. והיינו לפי שהאורות מתייחדים עם אוא"ס המאציל, וכמא'⁴² איהו וחיוהי חד ואיהו וגרמוהי חד כו', פי', חיוהי הוא המשכת האורות מעצמות האור, שמיוחדים ממש בעצמות כו', וז"ש איהו וחיוהי, איהו בחי' עצמות המאציל, וחיוהי בחי' התפשטות הארתו בע"ס דאצי', חד ממש כו'. והגם⁴³ שאומר ג"כ איהו וגרמוהי חד, דגרמוהי הן הכלים הן ג"כ חד כו', מ"מ, אינו דומה היחוד בהם, ולכן מחלק ואומר ב"פ חד כו'. והענין הוא, דהנה, היחוד שלהם הוא הביטול, מה שהן בטלים אל אוא"ס המאציל. וידוע שיש בביטול ב' מדרי'⁴⁴, הא', בחי' אין וביטול גמור, והב', בחי' יש שבטל לאין כו'. ובכללות הוא ההפרש בין אורות לכלים. דהאורות הן בבחי' אין וביטול גמור, כי בהאורות נרגש בחי' האין האמיתי דאור המאציל, ולזאת הביטול שלהם הוא בבחי' ביטול גמור כו', ולזאת בחי' היחוד שלהם הוא בבחי' תכלית היחוד וההתכללות באוא"ס המאציל, עד שאינן בבחי' חכמה וחסד ממש כו'. דאם נאמר שהן בבחי' חכמה וחסד ממש, ה"ה בבחי' מהות ומציאות

(39) שמואל"א טו, כט. וראה תו"א יתרו ע"א, ב. עב, ג. סה"מ תרס"ג ח"א ע' קלט ואילך. ח"ב ע' פו ואילך. ועוד.
 (40) אוה"ת בהר שבהערה 1. וראה גם אוה"ת פקודי ע' ברלו. סה"מ תרנ"ב ע' פב"ג. תרנ"ה ע' צז. תרנ"ח ע' קצא"ב.
 (41) ראה ד"ה החודש (לעיל ע' רטו) ובהנסמן שם בהערה 153-54.
 (42) תקו"ז בהקדמה (ג, סע"ב).
 (43) ראה סה"מ תרל"ג ח"ב ס"ע שמו ואילך. המשך מים רבים תרל"ו ע' לז. ע' לט ואילך. ע' קסה. המשך וככה תרל"ז פע"ו (ע' קכא). סה"מ תרנ"ג ע' רכו ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' שא ואילך, וע' שסו. ובכ"מ.
 (44) ראה תו"א וישב כח, ב. הוספות לתו"א ויקהל קטו, ב. לקו"ת שה"ש כט, ג. ובכ"מ.

(33) ראה המשך תער"ב ח"א ע' כו.
 (34) ראה לקו"ת הוספות לויקרא נד, א. סידור עם דא"ח קסו, א ואילך. מאמרי אדה"ז ענינים ע' שמו. דרך מצוותיך נא, א ואילך. סה"מ תרמ"ג ע' עט. תרמ"ט ע' ערה ואילך. תר"ן ע' שכד. תרנ"ז ע' קכט. תרס"ג ח"א ע' לג, ע' רכ. תרס"ד ע' יא. ועוד.
 (35) להר"ר ר' מנחם עזרי' מפאנו על פרדס רימונים לרמ"ק (שם מובא פי' זה בשם ר' שם טוב).
 (36) תהלים יט, ב. וראה אוה"ת חיי שרה קו, ב ואילך. ביאורה"ז להצ"צ ח"א ע' ע ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' קעה ואילך.
 (37) בפלח הרמון.
 (38) להר"ר ר' משה קורדוואירו, שער יא (שער הצחצחות) פ"ו.

דבר שיאמר עליו כי הוא זה⁴⁵, א"כ איך הם בבחי' יחוד עצמי עם המאציל להיות בבחי' חד ממש כו', אלא בהכרח לומר, דלהיות שנרגש בהם בחי' האין האמיתי, ה"ה בבחי' ביטול גמור, בבחי' העדר המציאות לגמרי, ולזאת הן בבחי' יחוד עצמי כו'. אבל בהכלים אינו נרגש כ"כ בחי' האין האמיתי דאור המאציל, והביטול שלהם הוא בבחי' ביטול היש לבד, ולזאת הן בבחי' מציאות חכמה וחסד כו', ואינן בבחי' יחוד עצמי כמו האורות כו'. ומאחר שהאורות אינן מוגבלים ממש בבחי' ע"ס ממש, מכ"ש שאינן מוגבלים בהמשכתן והתפשטותן, שהוא בבחי' א"ס כו'. אמנם, באמת גם אם נאמר שהאורות הן בבחי' ע"ס, חכמה וחסד כו', מ"מ, אין סוף להתפשטותן, וכמ"ש במ"א⁴⁶ דכל גילוי אור בהכרח שיהי' בו פרטים, ומ"מ, כל אור פרטי הוא בבחי' א"ס כו', וכמו"כ בהאורות דאצילות, הגם שהן אורות פרטים, מ"מ, התפשטותן הוא בבחי' א"ס כו' (כי מה שנוגע כאן לעניינינו הוא שהתפשטותן הוא בבחי' א"ס, והכלים מגבילים להיות המשכתן בבחי' גבול כו'), (ומ"מ צ"ל ג"כ שזהו מצד היחוד במאצילן, דהלא הן המשכה שבבחי' גבול ומדה, וא"כ, מה שהן בבחי' א"ס להתפשטותן, זהו מצד היחוד והדביקות במקורן. אמנם, לפי השטה דהאורות פשוטים⁴¹, מובן הענין בפשיטות, שהאורות הן בלי גבול, והכלים הן המגבילים את האורות, הן בעצם מהותן והן בהתפשטותן כו'). ונמצא דעיקר הגבלת האור הוא ע"י הכלי.

קצא

והנה למטה בבחי' כח החיות האלקי שבנבראים, אנו רואין שהוא בבחי' גבול וקצבה ממש, שהרי כלה כחו ושפעו במהות הנבראים, כמו שמים וארץ, שנקצב ונגבל מהותם במדה ושיעור, ומן הארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה, עובי כל רקיע כו'⁴⁷, וממילא גם הכח המתלבש בתוכם להחיותם נמשך בהם בבחי' הגבלה וצמצום כדי חיותם לבד. וזה מוסכם מכל החוקרים⁴⁸ שא"א שיהי' כח בלתי מוגבל מלובש בגוף וכלי שהוא בע"ג, ומאחר שהשו"א⁴⁹ וכן כל הנבראים מוגבלים, בהכרח שהחיות המתלבש בתוכם הוא ג"כ בבחי' גבול. וכמ"ש הרמב"ם במו"נ בהקדמות⁵⁰ הקדמה י"ב וז"ל, כי כל כח שימצא מתפשט בגוף (ר"ל מתגלה בגוף, שזהו התלכשות, וכידוע שזה"ע גילוי מה שמתלבש בפנימיות, וכידוע בענין ממכ"ע וסוכ"ע⁵¹, וכמ"ש בסש"ב פמ"ח), הוא בעל תכלית, להיות הגשם בעל תכלית עכ"ל. וא"כ, בכלים דאצילות, אם נאמר שהן בחי' גבול ממש, איך מתלבש בהן האור שבבחי' א"ס ובלי גבול, מאחר שא"א שכח בלי גבול יתלבש בגבול, וא"כ, גם הכלים דאצילות, אם נאמר שהן כמו גבול דבי"ע ח"ו, איך מתלבש האור א"ס בהם בבחי' התלכשות ממש כו'. אך הענין הוא, דבאמת אע"פ שהכלי היא המגביל את האור, אין ערוך כלל לגבול החיות אלקי שבנבראים לענין גבול שבכלים דאצילות, הגם שיקראו שניהם בשם א' ובל' גבול כו', בהיות כי הגבול דחיות הנבראים הוא גבול ממש, שיש לו סוף ותכלה במהלך ת"ק שנה וכדומה, אבל כלים דאצילות אין להם סוף ואין להם קץ כלל, להיות שהן בחי' אלקות ממש, ה"ה ג"כ בבחי' א"ס כו'. אך מה שהוא מגביל את האור, הענין הוא, שההגבלה היא בבחי' עצמות אלקות, לא חוץ ממנו, דהיינו בכח הפועל

באוה"ת בהר שם]. הובא ונת' בס' החקירה להצ"צ נא, א ואילך.

(49) = שהשמים וארץ.

(50) לחלק ב'.

(51) ראה לקו"ת אמור לא, ב ואילך. ובכ"מ.

(45) ע"פ משפטים כב, ח.

(46) ראה סה"מ תרס"ה ע' קג. עת"ר ע' קז.

(47) חגיגה יג, א.

(48) ראה ס' האמונות והדעות להרס"ג מ"א פ"א [הובא

של האצילות, במה שלא יומשך הכח והשפע אלקי יותר מדאי, ויהי' בו צמצום ועכבה לעכב ולעצור את כח השפע, הנה יש לזה בעצמות כח מיוחד לצמצם את כח העצמות, וזה יקרא בשם כלי כו', ולכן ה"ה פועל את הצמצום והעכבה רק חוץ לעצמות, דהיינו בהתגלות האור לפועל חוץ לעצמו, אבל בכח העצמות אינו מצמצם ומעכב כלל כו'.

ויובן דוגמת זה עד"מ באדם התחתון, כשפועל בכח שבידו לכתוב וכדומה, הרי הי' כח שביד מתפשט הרבה מאד, ויש בכלי היד כח רוחני מכח היד עצמה, שפעולתו לעצור ולעכב בלתי תפשט אלא בקצבה וגבול כך וכך, דהיינו לכתוב אות אל"ף לבד וכדומה, הנה כשמקיים בפו"מ צמצום זה וכותב רק אל"ף לבד, הרי בא כח היד לידי גבול ממש, שלא נמשך מכח היד בפעולה נגלית על הנייר רק האל"ף כו', אבל הכח שביד שפעולתו לעכב כנ"ל, שגרם סיבת הצמצום הזה, לא נמשכה⁵² על הנייר חוץ לעצמו כלל, אלא הוא בעצמות כח היד, כמו שהי' בו קודם הכתיבה, אבל אינו בא בפעולה ממש⁵³, אלא נשאר בעצם כח הפועל, והוא עושה הגבול בכח הפועל שביד שלא יתפשט יותר מדאי, והיינו כשמתגלה חוץ לעצמו, אבל לא שהגבלה (היינו הכח המגביל) היא חוץ לעצמו, לזאת לא יקרא גבול כו'⁵⁴ (י"ל הכוונה על ב' אופנים. הא', מאחר שהגבלה היינו כח המגביל היא בכח הפעולה גופא, לא חוץ ממנו, ה"ז הגבלה רצונית, לא הגבלה הכרחיות. דכאשר דבר מבחוץ מגביל אותו, וכמו אדם שמגביל אותו חבריו בכחו, ה"ז הגבלה הכרחיות שלא יוכל להתפשט יותר, וא"כ ה"ז גבול ממש, אבל כאשר הוא עצמו מגביל את עצמו, ה"ז רק הגבלה רצונית. והגבלה רצונית אינו גבול אמיתי, כי אינו מוגבל בזה באמת, וכמו"כ הוא כאשר הגבלה היא בכח הפועל גופא, לא חוץ ממנו, ה"ז הגבלה רצונית שאינו גבול אמיתי, וממילא הרי הכח המגביל אינו גבול ממש, הגם שפועל ההגבלה, מ"מ, אינו גבול אמיתי שיכריח את ההגבלה באמת, כ"א הגבלה רצונית לבד, מאחר שהוא בכח הפועל עצמו, לא חוץ ממנו, וזהו הכלל דכל כח שהוא בפועל העצמי, אינו גבול כלל כמו הפועל בעצמו כו'. והאופן הב' הוא, שכח המגביל הזה פועל ההגבלה דוקא בהתפשטות האור חוץ לעצמו, דהיינו כאשר יתגלה הכח חוץ להיד יהי' בהגבלה,

קצב

(52) אוצ"ל: נמשך.

(53) בביאור לד"ה ושבתה במאמרי אדה"ז תקס"ב שם: ולא יקרא בשם גבול באמת מאחר שאינה בפעולה, אלא הו"ע הגבול שעושה בכח הפועל שביד, וכל כח שהוא בפועל העצמי אינו גבול כלל כמו הפועל בעצמו. ובאוה"ת בהר שם בהגה"ה: ור"ל שלגבי הגבול של ציור האות אל"ף או ב"ת שהוא גבול מצומצם ביותר, לגבי זה נק' הכח שביד בל"ג דוגמת מים שאין להם סוף, שלגבי מים מוגבלים מד' רוחות נק' זה מים שאין להם סוף כו', ועד"ז מהע"ס נמשך למטה בב"ע ההשפעה בבחי' גבול ממש, אבל הם בעצמם הם בבחי' בל"ג, עכ"ל. [ולכאורה ההגהה דלקמן "י"ל הכוונה", היא ביאור על הגהה זו שבאוה"ת בהר שם].

(54) בביאור לד"ה ושבתה בדרך מצותיך שם מוסיף כאן: ונמצא יש כאן ג' דברים, הא' כח המעשה שביד שמצד עצמו הי' מתפשט בלי קצבה וצמצומי' כ"כ. הב' הכח שביד

שפעולתו לעכב ולצמצם. הג' ההשפעה הנמשך מכח המעשה שביד ע"י כח המצמצם והוא כשמקיים בפועל ממש צמצום זה וכותב רק אל"ף לבד הרי בא כח היד לידי השפעה והוא שנמשך מכח היד בפעולה נגלית על הנייר לכתוב אות אל"ף, ואמנם השפעה זו הוא מוגבל ומצומצם בצמצום גמור רק כדי התהוות אות אל"ף לבד, והוא כלא חשיבא לגבי עצם כח שביד שיכול להתפשט כחו הרבה מאד יותר מכח זה המעט מועיר כו', ואמנם הכח הב' והוא הכח שביד שפעולתו לעכב כנ"ל שגרם סבת צמצום הזה הוא אינו בבחי' צמצום וגבול כמו הכח הג' שהוא מה שמתפשט מכח היד על הנייר ממש שהרי הכח המעכב הנ"ל לא נמשך על הנייר כלל אלא הוא בעצמות כח היד כמו עצם כח המעשה שביד כו', אלא שכח המעכב הזה הוא רק שעושה הגבול והצמצום בכח המעשה שביד לענין ההשפעה ולא שהוא עצמו מוגבל ומצומצם כענין הגבול של ההשפעה לא מיני' ולא מקצתי' כנ"ל.

אבל כמו שהכח הוא בהיד עדיין, קודם שנמשך לפעול חוץ לעצמו, אינו מגביל בפועל, כ"א הוא הגבלה בכח, ולא בפועל, והגבלה בכח אינו הגבלה כלל כו').

והדוגמא מזה יובן בכלים דאצילות, שזהו מה שבכח הפועל דאצילות, היינו בכח הגילוי, כלול בו כח הגבול להגביל את האור, דכאשר יומשך חוץ לאצילות, לא יתפשט יותר מדאי, כ"א בגבול וקצבה כו'. אבל אין זה גבול שחוץ לעצמו, כ"א מה שכלול בכח הפועל עצמו, ונשאר כלול בו לעולם כו'. ומה שהוא פועל ההגבלה בפועל, הוא רק בהאור כמו שנמשך חוץ לאצילות דוקא כו', ולא יקרא זאת גבול כלל. הא', מאחר שאינו חוץ לכח הפועל, כ"א מה שכלול בכח הפועל גופא, ה"ז הגבלה רצונית, לא הכרחיות, וא"ז גבול אמיתי, וממילא הרי הכח הגבול אינו גבול באמת. ועם היות דההמשכה והפעולה היא מוגבלת ממש (וכמו שמבואר במ"א⁵⁵ דכל הגבלה רצונית, עם היות שמצד המשפיע ההגבלה היא רצונית לבד, ואינו מוגבל בזה, מ"מ, הרי המקבלים ההגבלה הם מוכרחים בהגבלה זאת כו', וכמו"כ החיות הנמשך בפועל בנבראים ה"ה מוגבל ממש במדה וקצבה), אבל מאחר שמצד כח הפועל אינו הגבלה הכרחיות, כ"א רצונית, הרי הכח המגביל אינו גבול אמיתי כו'. והב', דמה שמגביל בפועל זהו כאשר האור נמשך חוץ לאצילות, היינו שהשפעה שבבי"ע תהי' בבחי' גבול, אבל באצילות גופא אינו בבחי' גבול בפועל, כ"א גבול בכח, וגבול בכח אינו הגבלה כו'. ולכן, גם כמו שמתלבשין בהכלים ה"ה בבחי' א"ס להתפשטותן כו'. וגם, עם היות שמגבילים את האור להיות בבחי' חכמה וחסד, אין זה בבחי' הגבלה ממש, וכידוע שגם כמו שהאורות מלובשים בכלים הנה בעצם הן בבחי' פשיטות ממש, רק נראים כגוון הכלים כו', וכמ"ש בפרדס⁵⁶ המשל ממים שבכלים כו', וכמ"ש במ"א⁵⁷. וזהו⁵⁸ שאמרו בפרקי היכלות⁵⁹ שיעור קומה של יוצר בראשית רל"ו אלפים פרסאות, וכ' הפרדס שע"ד ספ"א דאין הכוונה פרסאות ממש בענין כמות ח"ו, אלא ה' נגזר מל' פריסת מלכותך⁶⁰, והכוונה ניצוצות מתפשטים ממנו לכל צד כו'. עכ"פ מספר רל"ו אלפי פרסאות הוא לכאורה כענין ל' מהלך ת"ק שנה בנבראים בענין הגבול. אך באמת אינו דומה כלל, כי בנבראים החיות מוגבל ממש בבחי' הגבלה בפועל, אבל ענין רל"ו שבכלים אינו שהם מוגבלים בכך בפועל, כ"א הכוונה מה שיש בכחם לעצור ולהגביל המשכת כח הפועל הנמשך בתוך הנפעל שלא יומשך רק בגבול זה, אבל לא שיש ח"ו גבול זה באצילות, כי באצילות הוא רק בחי' כח הגבול, היינו גבול בכח, לא בפועל⁶¹, וההגבלה בפועל היא בהמשכת האור בבי"ע, לא כמו שהוא באצילות כו'.

קצו

(55)

(56) שער ד (שער עצמות וכלים) פ"ד. הובא בדרמ"צ ובאוה"ת שבהערה הבאה. ובכ"מ.

(57) ראה דרמ"צ קטו, ב ואילך. אוה"ת ענינים ע' רפה. ובכ"מ.

(58) ראה גם אוה"ת ענינים ע' ערב.

(59) ראה „שיעור קומה“, נדפס עם ס' היכלות (בס' „מרכבה שלמה“ [ירושלים תרפ"א-ב] ל, א). הובא בפרדס שהובא לקמן בפנים, ובמק"מ לזח"ב נו, א [בפרדס ובמק"מ שם הובא בשם 90 היכלות]. עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"ב [בשם פרקי היכלות], ושער מד (שער השמות) פ"ז. וראה במ"מ למאמרי

אדהאמ"צ במדבר ח"א ע' דש. דברים ח"ג ע' תתיט. וש"נ.

(60) דניאל ה, כח.

(61) ראה ביאור לד"ה ושבתה בדרמ"צ שם קא, רע"א. בהגהה: אמנם באגה"ק [ס"י כ] במאמר איהו וחיוהי כו' נראה להדיא שהכלים הן בבחי' גבול ממש, ואעפ"כ הן אלקות לברוא יש מאין, עיי"ש באריכות, ועל מאמר הנ"ל [באגה"ק] יש לסמוך יותר כי הוא מגוף כ"ק אדמו"ר נ"ע אשר כתב בימים שלפני הסתלקותו בכפר פייענא כו', ומ"מ גם לפ"ז המשל הנ"ל צודק ואמיתי, עכ"ל. [עיי"ש הביאור בזה]. וראה גם אוה"ת פקודי ע' ברלו.

והגם שנת"ל (בהתחלת הדרוש ובד"ה וילך איש⁶⁵) דלמעלה אין כח חסר פועל כו', וא"כ הרי הגבלה בכח היא הגבלה בפועל, באמת כן הוא, מ"מ, הרי הפועל הוא לפי אופן מדרי' הכח דוקא. וכמו שנת' שם בענין הראי' וההשגחה דד"ע, שהיא ג"כ השגחה, אבל מ"מ אינו בבחי' התלבשות בנבראים כו', וכמ"ש בסש"ב פמ"ח דהידיעה שהקב"ה יודע את כל הנבראים מקפת כל נברא ונברא מראשו ועד תחתיתו ותוכו ותוך תוכו הכל בפועל ממש כו', וידיעה זו היא חיות כל נברא והתהוותו מאין ליש כו', ומבואר שם, דזהו בחי' סוכ"ע שאינו בא בבחי' התלבשות כו', וכמ"ש בס"פ⁶⁶ הרי ידיעה זו מאחר שהיא בבחי' א"ס אינו⁶⁴ נק' בשם מתלבשת כו', אף שידיעה זו כוללת כל עביו ותוכו בפועל ממש כו'. הרי אף שידיעה זאת היא ידיעה בפועל, ומחי' את הנבראים ומהווה אותם בכח ידיעה זו, מ"מ, היא בבחי' א"ס ממש, ואינו מוגבל כפי אופן הנבראים להיות בהם בבחי' התלבשות כו', הרי שהפועל הוא לפי מדרי' א"ס הסובב דוקא בבחי' בלי גבול כו'. והידיעה דד"ת היא בבחי' התלבשות, היינו שבאה בבחי' גבול כפי אופן הנבראים כו', להיות שזהו בחי' האור דממכ"ע שמדוד ומוגבל לפ"ע העולמות כו'. וכמו"כ יובן בכלים דאצילות, הגם שבודאי מגבילים גם באצילות, [ד]מאחר שהן כח הגבול ה"ה מגבילים בפועל ג"כ, אמנם בחי' גבול זה הוא בחי' בלי גבול ממש, ולהיות מזה הגבלה ממש בכי"ע זהו דוקא בהאור הנמשך חוץ לאצילות ומתלבש בהנבראים, שם הוא הגבול בפועל, היינו בבחי' גבול ממש, אבל מה שמגביל באצילות, הגבלה זו גופא היא בבחי' בלי גבול, וכמו בבחי' ידיעה הנ"ל, שגם בהתגלות היא בבחי' בל"ג, ובאופן כזה הוא באצילות גופא גם בהאורות המתלבשים בהכלים כו'. ועפ"ז י"ל מ"ש בעה"ק⁶⁵ אור א"ס כשם שיש לו כח בבכע"ג כך כו', והגבול הנמצא ממנו תחלה הן כלים דאצילות כו', וא"כ, הרי הכלים הן בחי' גבול, וסותר לכאורה למשנת' שאינן בבחי' גבול כו'. וע"פ הנ"ל ניחא, דבחי' הגבול שבכח האצילות הוא בחי' בל"ג ממש לגבי גבול בפועל דבי"ע, ומה שנמשך מהם גבול ממש זהו בכי"ע דוקא, אבל באצילות גם הפועל הוא לפי אופן הכח, והיינו שהפועל הוא ג"כ בבחי' בלי גבול ממש כו'.

ומכל הנ"ל יובן ג"כ עד"ז לענין הקו⁶⁶, שהוא המשכה שבבחי' גבול ומדה, ושרש המשכתו הוא מבחי' כח הגבול שבא"ס, כמשנת"ל, הנה הקו כשנמשך בגילוי הוא בבחי' גבול ממש לגבי א"ס, וממנו נמשך החכמה לא ע"ד יש מאין כו'. אמנם בחי' כח המשכת גבול זה כשכלול בא"ס, אינו גבול ממש, רק כח המגביל, שממנו יומשך הקו בבחי' גבול כו', אבל הכח המגביל הוא בבחי' א"ס באמת כו'. ולכן כללות בחי' האור שלפני הצמצום הוא בבחי' א"ס ובבחי' בל"ג כו', גם כשעלה ברצונו להאציל כו', ושיער בעצמו בכח כו', הכל הי' בבחי' א"ס, עד שהוצרך להיות הצמצום כו'. א"כ לפ"ז יובן, דעם היות שהחכמה מהקו אינו יש מאין, וגם הקו לגבי א"ס אינו שייך לקרותו יש מאין, שה"ה אלקות מעין המאור כו', מ"מ, הרי הן בבחי' גבול ומדה בפועל, ובא"ס עצמו אין בו התכללות גבול, כי בא"ס כלול רק כח המגביל שיוכל לימשך ממנו השפעת הקו שהוא גבול ואלקות, פי', אלקות כשמאיר בצמצום עצום שהו"ע גבול ומדה, דכח השפעה זו

(65) = בס' עבודת הקדש (ח"א פ"ח. הובא באוה"ת בהר שם ס"ע תתפו. ובכ"מ).
(66) ראה גם סה"מ תרנ"ב ע' פב.

(62) לעיל ע' ז'. ע' קפד.
(63) = בסוף פרק מח שם.
(64) אוצ"ל: אינה (כתבניא שם).

ודאי כלול בא"ס, והיינו בחי' כח המגביל שבא"ס, אבל כ"ז בבחי' א"ס גופא ה"ה ג"כ בבחי' א"ס ממש כו', והגבול הנמשך ממנו בפועל הוא בחי' הקו כו'. ונמצא, שהקו הגם שהוא מעין מקורו שלפני הצמצום, שהוא בחי' אלקות ממש ובבחי' אור כו', מ"מ, הוא באין ערוך לגבי מקורו שהוא בבחי' א"ס, והקו הוא בבחי' גבול ומדה כו', וכ"ש שאין ערוך כלל לגבי עצמות אוא"ס הבלתי מוגבל, שבו אין שייך שום בחי' אלו ממה שיש בהקו המוגבל, רק בו (בבחי' התפשטות שלו כו') שייך כח המגביל שיומשך הקו כו'. ונמצא לפי זה, בחי' חכמה דאצילות היא אדמה לעליון לגבי הקו, אבל היא באין ערוך לגבי אוא"ס שלפני הצמצום, גם לגבי שרש ומקור הקו, ומכ"ש לגבי אוא"ס הבלתי גבול כו', וזהו והחכמה מאין תמצא⁶⁷, כמו יש מאין, ר"ל גבול מבלי גבול כו'.

וכ"ז⁶⁸ הוא לפמ"ש בכיאר דיביאו לכוש מלכות⁶⁹, שהקו הוא המשכה שבבחי' גבול ומדה, וזה ע"פ דעת העה"ק⁷⁰ והפרדס⁷¹ שבאורות יש ג"כ ע"ס כו'. אמנם ברוב הדרושים⁷² מבואר שהקו הוא ג"כ המשכה שבבחי' בלי גבול, והיינו דשרשו הוא מבחי' אוא"ס הבלתי בע"ג, והוא מעין המאור, שהוא ג"כ בבחי' א"ס, ולכן כל היחודים הן ע"י הקו, לפי שהוא בבחי' א"ס כו', אלא שנמשך בבחי' קו, והיינו מה שאוא"ס הבלתי גבול צמצם א"ע להיות בבחי' קו, ושיוכל להתלבש בכלים (ודוקא בכלים שהם בבחי' ביטול, וכמו כלי החכמה⁷³, ובד"כ בכלים דאצילות שהן אלקות כו'). וע"ד צמצם שכינתו בין שני בדי ארון⁷⁴, שהאוא"ס הבל"ג יהי' בין בדי ארון בקדה"ק כו', וכמ"ש⁷⁵ הן השמים ושמי השמים לא יכלכלוך ואף כי הבית הזה כו', והיינו דבהבית הזה שורה בחי' האור דשמים ושמי השמים לא יכלכלוך, והיינו בחי' האוא"ס הבל"ג שמצמצם א"ע כו'. וכמו"כ הוא בבחי' הקו, שזהו שהאוא"ס הבל"ג צמצם א"ע להיות בבחי' קו כו'. ומבואר במ"א⁷⁶, די"ל דצמצום הקו הו"ע נגע בו הצמצום. דל' זה אי' במ"א⁷⁷ על העיגול הגדול שלפני הקו, כי ענין הצמצום הוא סילוק האור, שנתעלם האור ונכלל בהמאור, ונשאר מקום פנוי מגילוי אור כו', אבל בעיגול הגדול שלפני הקו, דהיינו האור שנסתלק ונשאר בבחי' מקיף כו', הנה בבחי' זו רק נגע בו הצמצום, דהאוא"ס שהאיר בגילוי במקום החלל סילק אותו כבי' על הצד, שנעשה בבחי' עיגול ומקיף כו', שכל האור הוא שם, ולא יצא לחוץ כלל כו', א"כ, אינו שייך לומר ע"ז צמצום ממש, דצמצום הוא סילוק האור לגמרי, וכאן הוא להיפך, שכל האור בשלימות הוא שם בהעיגול הגדול, רק נגע בו הצמצום, היינו שיהי'

67) איוב כח, יב.

68) כאן נסתיים ביאר האופן הא' שהתחיל לבאר לעיל ד"ה החודש (ע' רטו), וכאן מתחיל לבאר את האופן הב'.

69) תו"א מגילת אסתר צב, ב. – הובא לעיל ד"ה החודש שם.

70) „ח"א פ"ב עד סוף, פ"ה וע"ש פ"ח" (אוה"ת ענינים ע' רסז).

71) שער ד (שער עצמות וכלים) שם פ"ד. – הובא באוה"ת ענינים שם. וראה לעיל ד"ה החודש הערה 158.

72) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ט (הוצאת תשס"ה) ע' רלה ואילך. אוה"ת פינחס ס"ע אקמו ואילך. ענינים ע' רסג. ע'

רפה. הגהות לפתח אליהו תרנ"ח ע' טו ואילך. סה"מ תרס"ח ע' רד. ובאוה"ת ואתחנן ע' רכת, שבתניא (פ"ב בהגהה ושער היחוד והאמונה פ"ט) קאי בשיטה זו.

73) ראה תניא פל"ה בהגהה (מד, סע"ב). ובכ"מ.

74) ראה תנחומא ויקהל ז. ב"ר פ"ה, ז. ויקר' פ"י, ט.

75) שהש"ר פ"א, יד (ג). וראה לקו"ת אמור לד, ב. ובכ"מ.

76) מלכים"א ח, כז. דברי הימים"ב ו, יח (בשינוי).

77)

77) ראה אוצ"ח בתחילתו (בהגהת הרמ"ז). וראה סה"מ

תרמ"ג ע' ע"פ. תרנ"ה ע' רח. תש"א ע' 143.

קצה

רק שם ולא יתגלה לחוץ כו'. ועמ"ש בעה"מ⁷⁸ שער שעשועי המלך פנ"ז ובס' שערי ג"ע⁷⁹ בענין זה. וזהו שנק' נגע בו הצמצום כו'. והנה, צמצום הקו הוא ג"כ רק בחי' נגע בו הצמצום, שה"ה בחי' גילוי אור, ושרש המשכתו הוא מאוא"ס שלפני הצמצום, וכמ"ש בע"ח בתחלתו⁸⁰, ובהגהת אוצ"ח⁸¹ בתחלתו אי' וז"ל, האדם הישר יצא מאור הא"ס מבחי' שלא הגיע בו הצמצום כו' עכ"ל. וי"ל דהיינו מה ששרש הקו הוא מאוא"ס הבל"ג. דהרי בהאוא"ס שהי' ממלא מקום החלל הי' עליית הרצון ובחי' השערה בכח כו', ובבחי' זו הי' הצמצום כו', וא"כ, גם בחי' האוא"ס המקיף הוא מבחי' עליית הרצון כו'. אבל הקו (ד) שרשו מבחי' שלא הגיע בו הצמצום, היינו מבחי' עצמות אוא"ס שלמעלה מבחי' עליית הרצון כו' (וזהו שרש האו"פ למעלה משרש האו"מ כו', וכמ"ש במ"א⁸²). ומ"מ הוא באין ערוך לגבי שרשו ומקורו, ונק' יש מאין כו'. והענין הוא, כידוע⁸³ במשל אור וזיו השמש בשמש, דשם הוא בטל במציאות ממש, עד שאינו עולה בשם אור וזיו כלל, וכמ"ש בס"ב⁸⁴, דדוקא כמו שהוא בחלל העולם ה"ה במציאות זיו, אבל כמו שכלול במאור השמש ה"ה בבחי' אין ואפס באמת כו', ע"ש בח"ב⁸⁵, ועמ"ש מזה בד"ה וכל העם רואים רס"ה (בד"ה נשא את ראש⁸⁶). וכמו כן בבחי' גילוי הקו, דכמו שהוא במקורו ה"ה בבחי' אין ואפס ממש. ובפרט לפי משנת⁸⁷ דכללות האור שלפני הצמצום, שזהו האור הכלול בעצמותו, הוא בבחי' יכולת לבד מה שביכולתו להאיר, אבל לא שהוא בחי' אור ממש כו'. והקו כמו שהוא בגילוי ה"ה בבחי' אור בבחי' מציאות כו', לכן נק' יש מאין לגבי מקורו כו'. וזהו והחכמה מאין תמצא, דהאור דחכמה, עם היותו בבחי' אור פשוט, ה"ה בבחי' יש מאין לגבי עצמות אוא"ס, שכן הוא בהקו שנק' ג"כ יש מאין כו'. ומ"מ אור החכמה דאצי' הוא בבחי' אדמה לעליון לגבי הקו, והוא בחי' גילוי ההעלם לבד כו' (וכן הוא באמת בהקו ג"כ, שהוא בבחי' אדמה לעליון ובבחי' גילוי ההעלם ל[גבי] מקורו, שה"ה בבחי' א"ס ממש, א"כ מאיר מעין מקורו, שהוא בחי' אוא"ס, וכמו כן אור הקו הוא בבחי' אוא"ס בבחי' בל"ג בעצם כו', אלא שהוא ג"כ אין ערוך, להיותו בבחי' מציאות, ומקורו הוא בבחי' אין ואפס ממש כו'), וזהו שנק' אצילות בשם אדם, בחי' אדמה לעליון לגבי אור הקו כו'.

וע"פ⁸⁸ הנ"ל יובן מ"ש אדם כי יקריב מכם קרבן, דהקרבת הקרבן הוא ע"י האדם דוקא, ל' דאדם הוא ל' אדמה לעליון, שהוא בחי' אלקות, לכן ביכולתו להקריב קרבן. דהנה ידוע⁸⁹ דכללות ענין הקרבנות הו"ע הביוררים, שמבררים את הבהמה הגשמית ומעלים אותה לשרשה, שנכללת באש שלמטה ואש שלמעלה כו', וכ"ז בכח בחי' אדם

78) = בעמק המלך.
 79) להמקובל הר"ר ר' יעקב קאפיל ממעזריטש (אורח צדיקים דרך ג').
 80) שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב. וראה סה"מ תרס"א ע' קס"ו. ועוד.
 81) = ס' אוצרות חיים (בהגהת הרמ"ז. — הובא באוה"ת בראשית (כרך ז) תתשנ"ו, סע"ב. סה"מ תרכ"ז ע' ד. ובכ"מ).
 82) ראה סה"מ תרנ"ד ע' יא. ועוד.
 83) ראה רד"ה כי עמך מקור חיים (לעיל ע' רמ ואילך).
 84) פל"ג (מב, א).
 85) שעהיוה"א פ"ג (עח, א"ב).
 86) סה"מ תרס"ה ע' רנז.
 87) לעיל רד"ה כי עמך מקור חיים שם.
 88) בהבא לקמן ראה אוה"ת ויקרא, סה"מ תרל"ג וסה"מ אעת"ר שבהערה 1. וראה גם ד"ה זה תשמ"ב.
 89) ראה סה"מ תרכ"ט ע' קיא. וש"נ. תרס"ג ח"א ע' נא ואילך. ח"ב ע' כה ואילך. ובכ"מ.

דוקא, להיותו אדמה לעליון⁹⁰, וכידוע⁹¹ דכל הבירורים הוא מבחי' אצילות דוקא, דאצילות מברר ב"ע, להיות האצילות בחי' אדם אדמה לעליון כו' כנ"ל. אמנם, מה שבחי' אדם הוא אדמה לעליון, זהו ע"י בחי' הדביקות שדבוק במקורו כו'. וזהו שנת"ל דהאורות דאצילות הנמשכין מן הקו הן בבחי' אדמה לעליון, להיות שהאור דבוק במקורו, ולזאת ה"ה מעין מקורו כו', וא"כ, מה שהאורות דאצילות הן בבחי' אדם אדמה לעליון, העיקר הוא ע"י הדביקות שבהם כו', וכמו"כ בנשמות דאצילות, שהן בבחי' אדם, בבחי' אדמה לעליון כו', וכמשי"ת⁹², זהו מצד הדביקות שהן דבוקים באו"ס כו'. וזהו שא' בזהר זכאין ישראל דקוב"ה קרא לון אדם כו', מ"ט משום דכתיב ואתם הדבקים כו', דמשו"ז דוקא הן בבחי' אדם כו', וזהו ג"כ שא' במדרש לפי שהן דבוקין לי כו', ושייך זה לענין הקרבנות, דדוקא להיותו בבחי' דביקות שהוא בחי' אדם, ביכולתו להקריב קרבן כו' (וגם, כידוע דקרבן הוא ל' קירוב והו"ע קירוב הכחות והשמות, כמ"ש הבחיי⁹³, ודוקא מי שהוא בבחי' יחוד וקירוב ביכולתו לקרב כו', והכל ענין א' כנ"ל). וכמ"ש במ"א⁹⁴ בענין ושם נעשה לפניך כמצות רצונך⁹⁵, דעיקר שלימות הקרבנות יהי' לעתיד דוקא, לפי שאז יהי' בחי' השלימות דאדם כו'. ומה שבמדרש הביא פסוק כאשר ידבק האזור כו', י"ל, דהנה, לקמן⁹⁶ ית' דגם הכלים דאצי' הן בבחי' אדם, להיותן ג"כ בבחי' דביקות, אלא שאינן בבחי' יחוד עצמי כמו האורות כו', וכמשנת"ל בענין איהו וחייהי חד ואיהו וגרמוהי כו'. ולפי"ז י"ל, דבזהר מדבר בבחי' הדביקות דאורות דאצי', ולכן הביא הפסוק דואתם הדבקים בה' אלקיכם, שזהו בבחי' דביקות ממש כו' (והיינו כמו ששרש הנשמות מבחי' האורות עצמן כו'), ובמדרש מדבר בבחי' הכלים, לזאת הביא פסוק כאשר ידבק האזור, שזהו כמו עוד דבר שמתייחד כו' (ומ"מ, בחי' היחוד דכלים דאצילות הוא ג"כ בבחי' היחוד דיחוד"ע כו', ועמ"ש בסש"ב פ"כ וכ"א, וכמ"ש במ"א⁹⁷). וזהו אדם כי יקריב, דהקרבת הקרבן הוא ע"י האדם דוקא, להיות דאדם הוא בבחי' דביקות, ומשום זה הוא בבחי' אדמה לעליון כו', לכן ביכולתו דוקא להקריב קרבן כו'.

קצו

תתשלא, ב. תתשלג, ב ואילך. תתשלו, ב. שם (כרך ז) תתשסט, ב. סה"מ תרל"ג שם ע' קסג ואילך. המשך וככה תרל"ז פי"ז-כב. סה"מ אעת"ר שם ע' ר ואילך.
 (95) נוסח תפלת המוסף.
 (96) ד"ה אדם כי יהי' (ע' וקצו ואילך).
 (97) ראה סה"מ תרנ"ב ע' ט. תרנ"ד ע' לט. המשך תער"ב ח"א ע' רלב. ע' שפז. ע' תתקצא ואילך. סה"מ תרע"ו ע' קיב.

(90) ראה ד"ה ויקרא תשל"ב (שבהערה 1): וצ"ע ביאור קרבנות של גוים. ואכ"מ.
 (91) לקמן ד"ה וספרתם לכם (ע' וריז ואילך).
 (92) עה"פ ויקרא א, ט. וראה גם ס' הבהיר אות קט.
 (94) ראה תו"א ויחי מו, ד. תו"ח ויחי צו, ג"ד. צו, ב ואילך.
 דרך חיים צו, ד ואילך. קג, ב ואילך. אוה"ת ויחי (כרך 1)

הוספות

תוכן הענינים

לח. ולהבין בתוס' ביאור מהי מעלת העבודה בכח עצמו, הרי האהוי"ר שמלמעלה הם גבוהים הרבה יותר?

לט. ויובן בהקדים שיש ב' מיני נשמות: בן ועבד. עבד – נר"נ דבי"ע, ובן – אצילות. כל הנשמות מיחוד זו"נ, אבל, יש שעיקרם מבחי' ז"א, סוף עולמות הא"ס, שגם בירידתם למטה מיוחדים באלקות, וידגו גו', עובדי ה' בנשמתן, בהתקשרות ודביקות עצמי באלקות; ויש שעיקרם מבחי' מל', מקור לבי"ע, ועיקר עבודתן בביטול גופן, ביטול היש בלבד, ועד למדריגות גבוהות, כמו אלי' שעלה בגופו השמימה, וכן דוד שעבודתו היתה בביטול חומר הגוף, ולכן הי' בלב נשבר ונדכה תמיד (דלא כמו בהביטול שמצד הנשמה, שיש בזה הגבהה והתנשאות (כמו ברשב"י), כיון שכל מציאותם היא אלקות).

וזהו החילוק בין נשמות דמ"ה לנשמות דב"ן: זרע אדם – בגימטריא מ"ה, וזרע בהמה – בגימטריא ב"ן.

מ. והענין:

אצילות – נקרא אדם, ע"ש אדמה לעליון, כי הוא רק המשכה וגילוי מההעלם שלמעלה מאצילות, ששם הוא המשכה נעלמת, ובאצי' בא בגילוי, שזהו התגלות האור, שיהי' ביכולת לידע בבחי' אוא"ס, והו"ע גילוי ההעלם בלבד, ולא בריאה חדשה יש מאין. ולכן נקרא קנין, ברוך קונן, כמו הקנין שלא נתחדש כלום בגוף הדבר אלא בא לרשות הקונה, שזהו גילוי ההעלם לגביו. ואף שאין זה כמו שהאור הוא בהעלם, מ"מ, אין זה מהות חדש, אלא מההעלם אל הגילוי, והגילוי היא מעין ההעלם, ולכן נקרא אדמה לעליון.

ואף שהחכמה מאין תמצא, יש מאין, ואפי' א"ק נקרא בריאה יש מאין – ה"ז רק לגבי אוא"ס הסוכ"ע; ומה שאצילות נקרא אדמה לעליון, היינו לגבי א"ק, שנקרא א"ס בהשאלה, כיון שכולל כל ההשתל' בהשוואה, שאינם בבחי' מציאות ניכרת כלל, ולכן הוא בבחי' א"ס, ומשם נמשך לאצילות באופן שאין האור משתנה (דלא כמו בבריאה שהמשכה היא גם ע"י פרסא), ולכן הוא אדמה לעליון לגבי א"ק.

מא. וי"ל שגם לגבי הקו שלמעלה מבחי' א"ק נקרא אצילות אדמה לעליון, ונקרא יש מאין רק לגבי עצמות אוא"ס שלמעלה מהקו:

דהנה, הקו הוא המשכה שבבחי' גבול (אף ששרש המשכתו מלפני הצמצום והוא מעין המאור) – כי יש ב' המשכות מאוא"ס: הא', בבחי' א"ס ממש, מלכות דא"ס שהוא סובב ומקיף על כללות ההשתל', וגם אחר הצמצום הוא בבחי' א"ס; והב', בחי' הקו, שהוא המשכה בבחי' גבול, בהתיישבות ובפנימיות (והיינו להדעה שהאורות אינם פשוטים, אלא יש בהם ע"ס, ורק לגבי הכלים הם בבחי' פשיטות, משא"כ להדיעה שהאורות פשוטים, גם הקו הוא בל"ג, אלא שנמדד ע"פ מאמר קו המדה).

תוכן הענינים

והתהוות חכמה דאצי' מהקו היא ע"י מיעוט האור, אבל לא יש מאין, אלא הוא אדמה לעליון, כיון שגם הקו הוא הארה שבגבוליט.

מב. אך צריך להבין, דמאחר שהחכמה היא אדמה לעליון, גילוי ההעלם, לגבי הקו, והקו הוא בבחי' גילוי ההעלם לגבי אוא"ס שלפני הצמצום (שהרי בשביל גילוי הקו חזר והאיר, בבחי' קירוב), מדוע החכמה היא יש מאין לגבי עצמות אוא"ס? ומהו ענין ב' המשכות מאוא"ס שלפני הצמצום, בל"ג וגבול?

מג. ויש לבאר תחילה פירוש א"ס – מדוע נקרא א"ס, ולא אין לו תחלה, שרק הוא ית' קדמון:

דעת המקובלים הראשונים – שהכתר נק' א"ס, והו"ע הוא ושמם בלבד (ולכן נקרא א"ס, כי יש לו תחלה, בעל השם). והרמ"ק ס"ל שגם הכתר הוא מכלל ע"ס, אלא שהוא בתכלית ההעלם כו'. והאריז"ל הכריע, שהכתר הוא ממוצע, שיש בו בחי' תחתונה שבמאציל, ולכן נקרא א"ס, ויש בו גם מבחי' שרש הנאצלים, ולכן הוא במנין ע"ס.

וכמו"כ נחלקו בפ' א"ס: דעת הרמ"ק – שא"ס קאי על עצמות הבורא, ודעת הרמ"ע – שהרצון נקרא א"ס. ומדברי האריז"ל מובן שא"ס הוא למעלה מבחי' רצון, אבל אינו מהותו ועצמותו ממש.

מד. וביאור הענין:

ההכרח של המקובלים הראשונים לומר שהכתר הוא א"ס – שלא יקשה איך „לא שניתי" ע"י התהוות העולמות שצ"ל מבחי' הא"ס. ולכן ס"ל שהתהוות היא ע"י הכתר ורצון שנקרא א"ס, שהוא קדמון כקדמותו (עם היותו עלול מן העצמות), והוא המקור להתהוות, סיבה ראשונה; ואילו עצמותו ית' הוא רק סיבת כל הסיבות.

והרמ"ק חולק, שאין ליתן קדמות לשום דבר הנמצא ממנו, כי אם אליו לבד. וגם אי אפשר לומר „אין סוף" רק עליו ית', כי: אמיתת נושא הענין דא"ס להתפשטותו שייך רק בעצמות, שאין לו תחלה וממילא אין לו תכלה (אף שבפועל אינו בבחי' התפשטות שהרי כל עצם בלתי מתפשט). וגם, א"ס הוא בלי גבול ממש, שלילת כל התוארים, גבול ובלתי גבול, חיוב ושלילה, וממילא יש בו הכל, וזה שייך רק בהעצמות; ומה ש„לא שניתי" – ה"ז לפי שהוא בבחי' סוכ"ע, ואינו מתלבש ונתפס, והוא רק סיבת הסיבות, שהמסובב אינו פועל שינוי בהסיבה.

מה. ורבינו ס"ל שתירוץ הרמ"ק אינו מספיק, כי, אם הוא בבחי' מקור, אי אפשר לומר „לא שניתי", הן מצד עצם ההתהוות, והן מצד הרצון להתהוות.

וגם: אי אפשר לומר שאין מציאות הנק' א"ס זולת העצמות, שהרי אמרו ש„הי' הוא ושמם בלבד", וכן ענין הצמצום אאפ"ל בהעצמות ממש. וכן מהו הפירוש יש מאין, שהתהוות היא מאין, אם נאמר שהיא מעצמותו שהוא יש האמיתי.

ולכן, דעת רבינו שהתהוות היא מהאור, שהוא אין ואפס לגבי העצמות, ומ"מ יש

תוכן הענינים

בו כח הא"ס – לא מצד עצמו, כי אם להיותו מעין המאור (ויש בו מדריגה שהוא בבחי' קדמון – כפי שהוא בהעלם בעצמותו, כמשי"ת)².

מו. ולהבין זה, צריך לבאר תחילה ענין „אור אין סוף” – שאין הפירוש אור של א"ס, וא"ס קאי על העצמות, כי על עצמות צ"ל אין לו תחלה, אלא שהאור הוא א"ס, להיותו מעין המאור.

מז. ובהקדם החילוק בין אור לשפע:

שפע – הוא מהות דבר מה שנשפע ונמשך, וכמו השפעת השכל, שעם היותו הארה בלבד (דלא כמו השפעה להוליד), ה"ז המשכת גוף ההארה, שלכן נעשה מזה שכל אצל המקבל (ולא כמו השפעת המדות מן השכל, שהוא רק הארת השכל), ולכן המשפיע נתפס בזה, ועושה בו שינוי. ובלשון החסידות נקרא התלבשות, שגוף הדבר מתלבש.

וענין זה שייך רק בכחות החיצוניים, משא"כ בכח הרצון שפועל בבחי' סיבה בלבד, ולא בהתלבשות, שלכן אין זה בסדר והדרגה. וכן הוא למעלה, שמחכמה ולמטה שייך התלבשות בעולמות, ונמשך מהות ההארה, אבל למע' מהשתל' לא נמשך בבחי' שפע, אלא בבחי' אור (ולכן ההמשכה היא בבחי' שערות בלבד).

וענין האור – שאינו מהות הדבר כלל, אלא רק הארה בלבד, וכמו אור השמש, שהוא מעין העצם, אבל אין בו מהעצם כלל, ולכן העצם אינו נתפס ומתלבש, אלא נמשך ממילא, ואינו עושה שינוי כלל בהעצם. וכן הוא בהארת הנפש, שהיא לפי אופן העצם ויודעים ממנה מציאות העצם (דכיון שהוא חי בעצם לכן יכול להחיות, ולא כמו הגוף שכיון שחי רק מצד הנשמה לכן אינו יכול להחיות), אבל הוא רק הארה, ולכן יודעים ממנו רק המציאות ולא המהות, ולכן אין העצם נתפס בזה, ואינו עושה בו שינוי.

אמנם, באור וחיות הנפש – מוגדר העצם בהתפשטות, שלכן אינו יכול להחיות גוף אחר. ועל זה הוא המשל מאור השמש – שאינו מוגדר, שמאיר ופועל בכ"מ בשוה. אבל לאידך, השמש הוא מוכרח בהגילוי ואינו תלוי בבחירתו. וענין זה יובן מהנפש – שהגילוי יכול להתעלם וליכלל בעצמותו, וכמו בגלגולים, וכן יכול האדם להעלים כח פרטי, לכבוש רחמיו.

מח. ומזה יובן גם למעלה:

האור – אין בו מן העצם, ולכן אינו פועל שינוי, כיון שאינו נתפס ומתלבש, וגם לא מוגדר, אלא הוא בדרך ממילא, עם היותו גילוי רצוני דוקא; אבל הוא גילוי העצם לפי אופן העצם ממש, ולא כמו בשפע שמשנתית ההשפעה מכמו שהיא בהמשפיע.

ולכן, האור הוא בבחי' א"ס, וכל מה שיש במאור ישנו בהאור, כמו כח ההתהוות, להיותו מעין המאור. ובחי' האור הוא המקור לעולמות, שהוא הארה בלבד מהעצמות (יש מאין). ומקור זה הוא בבחי' סיבה בלבד, ורק לאחר הצמצום שייך להיות מקור ממש, בחי' שפעיא.

(א) וידבר גו' זאת חוקת.

(ב) ד"ה ויולך ה' את הים.

תוכן הענינים

מט. והנה, כללות האור שלפני הצמצום הוא אור הכלול בעצמותו, שאינו בבחי' מציאות אור – גילוי,

ולא כמו אור השמש שכלול בהשמש, שכיון שמוכרח להאיר, עכצ"ל שנמצא במציאות ממש, כידוע שכל דבר שהוא בבחי' מציאות בהכרח שיבוא בגילוי, משא"כ האור למעלה הוא בבחירה ורצון (במכ"ש מזה שביכלתו למנוע שלא יתפשט האור מהשמש), ולכן אינו בבחי' מציאות אור,

כי אם **שביכלתו** להאיר (ולא רק כמו כח ההיולי העצמי דשכל, שאף שאינו מציאות שכל כלל, הרי הוא היולי **לשכל**, משא"כ עצמותו ית' אינו היולי לאור). וזהו"ע הוא ושמו, בחי' היכולת.

נ. אמנם, הרי גם קודם הצמצום הי' **גילוי אור** שבו הי' הצמצום?

והביאור – שגם באור שלפה"צ שהוא בבחי' יכולת יש ב' מדריגות: התפשטות האור (כפי שכלול בעצמותו), שהוא בגדר מקור למקור, סוכ"ע; ועצם האור שאינו אפי' בגדר סוכ"ע, ועז"נ לאו איהו נהורין – שאינו בבחי' מציאות אור, אלא כלול ומיוחד בעצמות המאור ממש.

וזהו החילוק בין הוא ושמו אחד (ר"ת הוא) – עצם האור, ואתה אחד ושמן אחד (אתה קדוש ושמן קדוש) – התפשטות האור בעצמותו.

נא. ויובן ע"פ המבואר בפרדס בענין ע"ס הגנוזות במאציל, שזהו עד"מ האש שבצור החלמיש, שהוא נעלם לגמרי ומיוחד בהאבן. ולדעת רבינו – ע"ס הגנוזות הם בעתיק, או בעקודים, ולא בהעצמות, ששם לא שייך אפי' כח לאש. אבל משל זה אתי שפיר על התכללות **האור** בהמאור, שהוא רק היכולת שיאיר ממנו אור.

נב. וי"ל שגם בבחי' התגלות האור יש ב' מדריגות: קודם עליית הרצון, ובעליית הרצון להתהוות.

ובהקדים מ"ש רבינו שבאוא"ס שייך ספירות, אבל הם בלי מספר. ובמק"א מבואר שהספירות באוא"ס אינם כמשל צור החלמיש, אלא כמשל קריאת שמות. וכל זה שייך רק בעלות הרצון להוות ולהאציל. והרי עליית הרצון הוא בבחי' גילוי האור (כשהי' האור ממלא מקום החלל), שאז נעשה מקור שיהי' ביכולת להיות ספירות; אבל קודם עלות הרצון לא שייך ענין ספירות כלל (כי אם ספירות אין קץ, ואילו עליית הרצון היא על **עשר** ספירות).

והיינו, שהתגלות האור (כפי שכלול בעצמותו) הוא בבחי' סוכ"ע, וכלול בו גם שרש למכ"ע, שרש הספירות – לאחר עלות הרצון; ועצם האור אינו אפי' בבחי' סוכ"ע, כי אם יכולת בלבד, הוא ושמו בלבד.

נג. וזהו החילוק בין אור לשם: אור הוא בגילוי, ושם – כפי שכלול בעצמותו ממש, שנקרא רק יכולת.

ובחי' זו היא קדמון כקדמותו (דלא כהרמ"ק שכתב זה על כתר, והרמ"ע – על הרצון, שהרי גם הרצון הוא מהות פרטי, ולא שייך זה בהעצמות, כי אם בהאור, שאפי'

תוכן העניינים

בהיותו בגילוי, ואפי' לאחר עלות הרצון ה"ז רק כמו שמות, ועאכו"כ בהיותו בהעלם בעצמותו שהוא רק בבחי' יכולת).

ונמצא, שהתואר אור א"ס, ולא אין תחלה, הוא רק בבחי' האור והגילוי, אבל האור הכלול, יכולת, אינו נקרא אור, אלא שם, והוא קדמון כקדמותו^כ.

נד. והנה, ביכולת העצמות נכלל גם היכולת שלא להאיר – שיוכלל בעצמות, או שיאיר בגבול (וזהו בכחך הגדול, שעיקר הכח והגבורה הוא להעלים ולהסתיר. וגם גילוי האור נקרא בכחך הגדול, כמו הגבורה דתגבורת החיות).

וזהו שאוא"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית – שהו"ע ההעלם והגילוי, גבול ובל"ג. וזהו ב' המדרגות באוא"ס שלפני הצמצום – קודם עלות הרצון, שיוכל להוות ספירות אין קץ, בל"ג; ועלות הרצון לע"ס, גבול. וכן ב' המדרגות אחר הצמצום: מל' דא"ס, סוכ"ע; והקו, שהוא בבחי' מדה וגבול.

נה. ונמצא, שהקו שהוא המשכה בבחי' גבול ומדה מכח הגבול שבא"ס, הוא המשכה מהעלם אל הגילוי (ולא יש מאין); ומ"מ הוא באין ערוך לגבי אוא"ס ממש (קודם עלות הרצון), כמו שאין ערוך גבול לגבי בל"ג.

וכן חכמה, שהיא אדמה לעליון לגבי הקו, ולגבי שרשו, ע"ס הגנוזות (וזהו נעשה אדם בצלמנו, ע"ס הגנוזות); אבל לגבי אוא"ס הבל"ג – היא בבחי' יש מאין.

נו. ועו"ל, שהקו הוא באי"ע גם לגבי כח הגבול שבא"ס, וכן החכמה היא יש מאין לגבי שרש ומקור הקו, כי:

ענין ההגבלה – הוא מצד הכלים, אבל האורות אינם גבול ממש, שאינם בבחי' חכמה וחסד ממש, והתפשטותן היא בבחי' א"ס (החילוק בין ביטול ויחוד הכלים והאורות, שבאורות נרגש האין האמיתי, והם בביטול והעדר המציאות לגמרי ובבחי' יחוד עצמי, משא"כ הכלים הם בבחי' ביטול היש). וגם הכלים אינם בהגבלה כמו בבי"ע, שהרי הם אלקות ממש, אלא רק כח ההגבלה בהתגלות האור חוץ לעצמותו (הגבלה רצונית ולא הכרחית, ורק בבי"ע, אבל באצילות אינו גבול בפועל אלא רק בכח).

ומזה מובן, שכללות האור שלפני הצמצום, גם אחר עלות הרצון, הוא בבחי' א"ס (שלכן הוצרך להיות הצמצום). ולכן, הקו הוא באי"ע גם לגבי מקורו בכח הגבול, ששם הוא רק כח המגביל, שהוא בבחי' א"ס ממש. וכן החכמה היא באי"ע לגבי שרש ומקור הקו.

נז. והנה, כל הנ"ל הוא לפי המבואר שהקו הוא המשכה שבבחי' גבול (כנ"ל סד"ה החודש).

אבל ברוב הדרושים מבואר שהקו הוא המשכה שבבחי' בל"ג, אלא שהאוא"ס הבל"ג צמצם עצמו בבחי' קו, ורק בבחי' נגע בו הצמצום (כמו בהעיגול הגדול שרק נגע בו

תוכן הענינים

הצמצום שלא יתגלה לחוץ), להיותו גילוי אור, ושרש המשכתו מאוא"ס הבל"ג, והוא מעין מקורו, בל"ג; ומ"מ, הוא באי"ע לגבי שרשו ומקורו, ונקרא יש מאין, כי, בשרשו הוא כמו אור הכלול בהשמש שהוא בטל במציאות ממש (בבחי' יכולת בלבד), ואילו הקו הוא מציאות אור.

וכמו"כ החכמה, שהיא בבחי' יש מאין לגבי עצמות א"ס, היא בבחי' אדמה לעליון לגבי הקויג.

השמטות ותיקונים:

בד"ה יו"ט של ר"ה ע' יא שו"ה וכללות הענין הוא, יש להוסיף הערה:
בכתי"ק בגוף המשך כאן: „והענין הוא, דהנה ע"י תומ"צ ממשיכים המשכת אוא"ס בעולם וכמא' לשם יחוד קוב"ה ושכינתא שע"י כל מצוה נעשה בחי' יחוד קוב"ה בנאצלים ונבראים כו', וכל המשכת", אבל בהגהות להמשך תיקן אדמו"ר נ"ע כפננים. (וה"ז כמו קטע שכתב עליו „אין צריך להעתיק").
בד"ה שובה ישראל ע' כז הערה 1 נדפס „וראה גם ד"ה זה תשל"ז", וצ"ל „וראה גם ד"ה זה הא' תשל"ז".

בד"ה ביום השמיני עצרת ע' נו שו"ה נמשך: נדפס יהין וצ"ל יהיו.
בד"ה ויאמר גו' לך לך ע' פו הערה 96: נדפס „הערה 57" וצ"ל „הערה 56".
בד"ה כי ידעתיו ע' צו הערה 56: נדפס „באחת השיחות .. בדבר משנה", וצ"ל: בשיחת ש"פ בלק תשמ"ג (תו"מ התוועדויות תשמ"ג ח"ד ע' 1762) נתבאר ש,תענוג הוא ענין הכי נעלה, כמ"ש בספר יצירה ש,אין למעלה מעונג". ואף שישנה שקו"ט בנוגע לרצון ותענוג מי קודם למי (כמבואר בהמשך תרס"ו) – הרי המסקנא היא שכח התענוג הוא הכי נעלה, בהתאם למ"ש בספר יצירה. ולהעיר – שע"פ „מנהג ישראל" נקראים החלקים דספר יצירה בשם „פרקים", והפיסקאות שבכל פרק – בשם „משניות". ונמצא – שיש בהם תוקף מיוחד כמו „דבר משנה", שבה אין שייך ענין של טעות כלל".

בד"ה ואברהם זקן ע' קה שו"ה בלא חכמה, יש להוסיף הערה:
למ"ש כאן „בעל הבנה", יש להעיר מד"ה זכור פר"ת (סה"מ פר"ת ע' רעט), ובהערת כ"ק אדמו"ר זי"ע שם: „בעל הבנה: כן הוא בכתי". וכן לקמן. אבל בכ"מ „בעל המצאה".
בד"ה וילך איש ע' קפה שו"ה כלל, נדפס [הוא], תיבה זו מיותרת.
שם שו"ה האלקי, נדפס כו'. וצ"ל כו',
בד"ה כי כאשר השמים החדשים ע' רב שו"ה אחדות נדפס שהז' רוחות וצ"ל שהז' (שהז' רקיעים) שם הערה 79 צ"ל:

79) ראה סה"מ תרס"ה ע' קפת. לקמן ד"ה וספרתם לכם (ע' ריג) וד"ה ועשית חג שבועות (ע' רמב). ד"ה קמתי אני לפתוח לדודי תרס"ו (בהוספות להמשך תרס"ו הוצאת תנש"א ואילך, ע' תקסח). המשך תער"ב ח"א ע' תעו. עטר"ת ע' רעד-ה. לקוטי שיחות חט"ז ע' 413. ח"ח ע' 225-26. וש"נ. וראה ד"ה והניף דאחש"פ תשי"א (תו"מ התוועדויות ח"ג (תשי"א ח"ב) ע' 35 הערה 39. וש"נ).

ב"ה.

ניתן להשיג את החוברות שיצאו לאור עד עתה:

בחנויות הספרים קה"ת

באה"ק: 03-9606-018 בארה"ב: 718-778-0226

חוברת א:

(א) יו"ט של ר"ה; (ב) זה היום; (ג) שובה ישראל.

חוברת ב:

(ד) לולב וערבה; (ה) ביום השמיני; (ו) ויכולו השמים.

חוברת ג:

(ז) אלה תולדות נח; (ח) ויאמר גו' לך; (ט) כי ידעתיו.

חוברת ד:

(י) ואברהם זקן; (יא) ויתן לך; (יב) ויצא יעקב; (יג) וישלח יעקב.

חוברת ה:

(יד) נר חנוכה; (טו) ויגש אליו; (טז) יהודה אתה; (יז) וילך איש מבית לוי; (יח) כי כאשר השמים החדשים.

חוברת ו:

(יט) החודש הזה; (כ) ויולך הוי' את הים; (כא) וידבר גו' זאת חוקת; (כב) כי עמך מקור חיים; (כג) אדם כי יקריב.

ההמשך נדפס עתה בהשוואה לגוף כתי"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע,

ובהוספת מראה מקומות וציונים ע"י חברי המערכת

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הרה"ת ר' מנחם מענדל וזוגתו מרת חנה

בנותיהם

עטא וחי' שרה

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

פישר

ISBN 0-8266-6055-X

9 780826 660558